

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) ประจำปี 2559

Vol.18 No. 2 (July - December) 2016 : ISSN 1905 - 551X

กำหนดเผยแพร่ :

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) / ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน ทั้งคณะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา :

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ มีกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทนนท์ รัตนรวมการ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทริพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.อัคราพร สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณินดิษฐ์ ไสยโสภณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พิณศรี

กองบรรณาธิการ :

อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ วีโรจน์ ทองปลิว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉวีพร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง
รองศาสตราจารย์ ธงชัย วงศ์เสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินดิษฐ์ ไสยโสภณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ ชินวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา รัตนธรรมเมธี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทนา กุลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป แพร่มย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พิณศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จันทมัตตการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์พัชร ศรีเพ็ญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทัศน์ กองทรัพย์
อาจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง
อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร
อาจารย์ ดร.ดำเกิง โถทอง
อาจารย์ ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) ประจำปี 2559
Vol.18 No. 2 (July - December) 2016 : ISSN 1905 - 551X

อาจารย์ ดร.ชาติรี เกษโพหนอง
อาจารย์ ดร.จิราวรรณ อยู่เกษม
อาจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว
อาจารย์ ดร.เบญจวรรณ วงษาวดี
อาจารย์ ดร.พนา จินดาศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั่ง
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด
รองศาสตราจารย์ ดร. สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค
รองศาสตราจารย์ บุญยัง หมั่นดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว ปะติตั้งไข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยแสนอ ตรีวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัดไพบูลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศักดิ์ วรรณิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) ประจำปี 2559
Vol.18 No. 2 (July - December) 2016 : ISSN 1905 - 551X

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ปรารถนา แซ่อึ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เลขานุการ : นางนุตรา มิ่งมงคล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยเลขานุการ : นางปิยนุช ผมพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ศิลปกรรม : นายอนันต์ แสงวงมี / นายณัฐนันท์ แสงสว่าง / นายพัทธ์ สุทธิประภา

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ : นางสาวศศิธร จันครา / นางสาวกตพร ศรีโกตะเพชร / นางสาวอุษณีย์ จะมัต

สำนักงาน : ฝ่ายวิจัยและจัดการความรู้ สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 38 ชั้น 3 ที่อยู่เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ - ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369 E-Mail. Human_journal@hotmail.com

จัดพิมพ์โดย : ร้านพีดีไซน์ 172/1 ถนนเทศบาล 4 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นวารสารทางวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งทางกองบรรณาธิการมุ่งหวังที่จะจัดทำวารสารให้สมบูรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI : Thai Journal Citation Index Centre) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม เป็นต้น

สำหรับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 18 ฉบับที่ 2 ซึ่งผลงานทางวิชาการเหล่านี้ทางกองบรรณาธิการได้จัดส่งไปให้คณะกรรมการกลั่นกรองบทความทางวิชาการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของแต่ละสาขาเป็นผู้อ่านและมอบให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบความนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสาร ประกอบด้วยบทความวิจัย 7 เรื่อง และบทความวิชาการ 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดย สังวาลย์ ตุกพิมาย, สารภีวรรณตรง และสุภาสินี วิเชียร 2) บทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดย รุ่งวิภา มนต์ทอง และนิรมิต ขวาระนอง 3) การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี โดย สุจิตรา โขมะพัฒน์ และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ 4) การพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมใหม่ของสุรินทร์ โดย นิมิตรดา บุตรกันหา ประทีป แชรรัมย์ และอัคราพร สุขทอง 5) วิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย สุดสะอาดพอน สิงสีทา คณินนิตย์ ไสยโสภณ และประทีป แชรรัมย์ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างฮีตคองของชนเผ่าขมุในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวกับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008 โดย หนูไผ่ เพ็งจันทร์ เบญจวรรณ วงษาดี และคณินนิตย์ ไสยโสภณ 7) การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ โดย มานพ สารสุข 8) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจ โดย วรพจน์ วิบูลย์วิริยะสกุล และเสกสรรค์ สนวา 9) คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น โดย พระครูเกษมอาจารย์สุนทร (ศุภกิตต์ ชนุชรรัมย์) และวันชัย สุขตาม 10) ลักษณะผู้นำที่ดี โดยสถาพร ศรีเพ็ญไทย และฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี 11) ปริทัศน์หนังสือ เรื่อง เงินตราในอาเซียน (ASEAN Currency) โดย อุทัย กำจร

ทั้งนี้ ทางกองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของผลงานบทความทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้วารสารฉบับนี้ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณะตามนโยบายของผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงบทความทุกท่านที่ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้ และโปรดติดตามฉบับต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินนิตย์ ไสยโสภณ

บรรณาธิการ

สารบัญ	หน้า
กองบรรณาธิการ	1
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	2
บทบรรณาธิการ	5
บทความวิจัย	
การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดย สักวาเลย์ ตุกพิมาย สารภี วรรณตรง และสุภาสินี วิเชียร	9
บทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดย รุ่งวิภา มนต์ทอง และนิรมิต ชวาระนอง	21
การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี โดย สุจิตรา โขมะพัฒน์ และพงษ์ธร สิงห์พันธ์	35
การพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมไหมทองสุรินทร์ โดย นิมิตรรา บุตรกันหา ประทีป แชรรัมย์ และอัคราพร สุขทอง	45
วิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย สุดสะอาดพอน สิงส์ทา คณิงนิตย์ ไสยโสภณ และประทีป แชรรัมย์	61
ความสัมพันธ์ระหว่างฮีดคองของชนเผ่ายู่ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวกับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008 โดย หนูไผ่ เพ็งจันทร์ เบญจวรรณ วงษาวดี และคณิงนิตย์ ไสยโสภณ	75
การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ โดย มานพ สารสุข	89

สารบัญ	หน้า
บทความทางวิชาการ	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจ โดย วรพจน์ วิบูลย์วิริยะสกุล และเสกสรรค์ สนวา	109
คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น โดย พระครูเกษมอาจารย์สุนทร (ศุภกิตต์ ชนุชรัมย์) และวันชัย สุขตาม	121
ลักษณะผู้นำที่ดี โดย สถาพร ศรีเพียวไทย และฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	141
ปริทัศน์หนังสือ เรื่อง เงินตราในอาเซียน (ASEAN Currency) โดย อุทัย กำจร	157
ภาคผนวก	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	162
หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย เพื่อพิมพ์ใน วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	163
แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัยเพื่อพิจารณา นำลงวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	170
แนะนำนักเขียน	172

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Information Literacy of Undergraduate at
Surindra Rajabhat University

สังวาลย์ ตุกพิมาย¹ สารภี วรรณตรง² สุภาลินี วิเชียร³
Sangwan Tukpimai¹, Sarapee Wannatrong², Supasinee Wichian³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2) เพื่อทราบข้อเสนอแนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,602 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 51.65 % โดยนักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับที่สูงที่สุด ระดับปานกลาง 58.80 % รองลงมา คือ ด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน 51.37 % และข้อเสนอแนะควรมีการปลูกฝังการใช้สารสนเทศให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย และควรสอนการรู้สารสนเทศแบบบูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่น ๆ

คำสำคัญ : การรู้สารสนเทศ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study information literacy level of undergraduate students in Surindra Rajabhat University 2) to acknowledge the proposal of information literacy of undergraduate students in Surindra Rajabhat University enrolled in the first semester of academic year 2012. These samples were

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

drawn through a stratified random sampling procedure. The test had reliability coefficient of 0.87. The statistics tools that used to analyse this research were percentage, mean and standard deviation.

The results of this research showed that The over all of undergraduate students had information literacy at medium level 51.65 percents that could be analysed as the students who had the highest information literacy of information evaluation field at medium level 58.80 percents and the determine of type and scope information field at medium level 51.37 percents. The information acknowledgment proposal is to cultivate the information using in code of conduct and legal. Moreover the information literacy should be integrated taught with other subjects.

Keywords : Information literacy, Undergraduate students, Surindra Rajabhat University.

บทนำ

ปัจจุบันสารสนเทศมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักศึกษาต้องใช้สารสนเทศในการพัฒนาตนเอง ด้านสติปัญญา ความรู้ ความคิดและจิตใจ รวมทั้งใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานรวมถึงการเรียน การแสวงหาความรู้ของตนเอง โดยเฉพาะปัจจุบันการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนรู้ได้ทุกเรื่อง ดังนั้น ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความสามารถ ในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเองได้ การพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นบทบาทสำคัญยิ่งประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ การสอนให้นักศึกษาเป็นผู้มีแนวคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ คิดเป็น ทำเป็น อย่างเป็นระบบ โดยคาดหวังว่านักศึกษาที่เรียนจบต้องเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองดีของสังคม การรู้สารสนเทศจึงเป็นกุญแจสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง โดยทักษะการรู้สารสนเทศทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง มิได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น นักศึกษาสามารถแสวงหาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการค้นหา วิเคราะห์ ประเมินและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจ อาจกล่าวได้ว่าทักษะการรู้สารสนเทศมีความหมายรวมถึงทักษะอื่น ๆ ด้วย อาทิ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills) ดังนั้น ผู้รู้สารสนเทศ จึงเป็นบุคคลที่ตระหนักว่าเมื่อใดที่จำเป็นต้องใช้สารสนเทศและสามารถค้นหาสารสนเทศ ประเมินและใช้สารสนเทศในการ

แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (อารีย์ ชื่นวัฒนา, 2549 : 22) นอกจากนี้ผู้รู้สารสนเทศจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศและการสื่อสารได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการที่บุคคลจะเป็นผู้รู้สารสนเทศและสามารถใช้ทักษะการรู้สารสนเทศ เพื่อการแก้ปัญหาและเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น บุคคลต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนในระดับนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในการรู้สารสนเทศ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้เปิดสอนวิชาการสืบค้นสารสนเทศและพัฒนารายวิชาการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มมนุษยศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ ทฤษฎารสารสนเทศ การจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ บัตรรายการ การสืบค้นด้วยระบบโอแพค (OPAC) หนังสืออ้างอิง การเขียนรายงาน การเขียนอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรมในรายงาน เป็นต้น (คณาจารย์สาขาบรรณารักษศาสตร์, 2549 : บทนำ) สาเหตุของการพัฒนาให้นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศ ด้วยปัญหาที่สำคัญของนักศึกษาในการใช้บริการห้องสมุดหรือแหล่งสารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาหรือผู้ใช้บริการมีลักษณะลึกลับที่จะเข้าใช้ห้องสมุดสืบเนื่องจากมีเหตุผลหลายประการที่เป็นปัจจัย ได้แก่ ภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ การก้าวสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ภาวะการณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของสารสนเทศจนเกิดภาวะการทะลักหลายของสารสนเทศ (Information Explosion) ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทันตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และไม่ทราบแหล่งสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการมีอยู่ที่ใด จะทำอย่างไรถึงจะได้สารสนเทศนั้นมา ไม่ทราบแหล่งสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของตนเองว่ามีอยู่ที่ใด และจะทำอย่างไรถึงจะได้สารสนเทศนั้น มารวมทั้งขาดความรู้ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ เช่น การคัดเลือก การตัดสินใจ การประเมิน การเข้าถึงและทักษะทางด้านสารสนเทศที่แท้จริง ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของห้องสมุดโดยมีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาให้บริการ ทำให้รูปแบบการค้นคว้าสารสนเทศเปลี่ยนไปจากการสืบค้นด้วยมือสู่ระบบการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น การสืบค้นรายการบรรณานุกรมออนไลน์ (OPAC) รูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลง จากสิ่งพิมพ์สู่รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Journal) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าว การรู้สารสนเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักศึกษาและการรู้สารสนเทศยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาสารสนเทศและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม การให้ความรู้และการศึกษาด้านการรู้สารสนเทศแก่ผู้เรียนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทราบก่อนว่า

ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในระดับใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการวางแผนจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตรงกับ ความต้องการของนักศึกษาและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ทั้งนี้การศึกษาวิจัย ด้านการรู้สารสนเทศยังเป็นอีกด้านหนึ่งที่จะทำให้รู้ถึงระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางให้คณาจารย์ได้สร้างพื้นฐาน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้แก่นักศึกษา เพื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อเสนอแนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่การวิจัย คือมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,602 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 (สุวิมล ติรภานันท์, 2548 : 25)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 849 คน (ร้อยละ 53.00) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 530 คน (ร้อยละ 33.08) นักศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.70 ขึ้นไป จำนวน 815 คน (ร้อยละ 50.87) และนักศึกษาส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การเรียนวิชาเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ จำนวน 1,436 คน (ร้อยละ 89.63)
2. ผลการวิเคราะห์ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์การรู้สารสนเทศพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีระดับการรู้สารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางอยู่ที่ร้อยละ 51.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีความรู้สารสนเทศด้านการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับที่สูงที่สุด ระดับปานกลาง อยู่ที่ร้อยละ 58.80 รองลงมาด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อยู่ที่ร้อยละ 51.37 และด้านการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมายอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ อยู่ที่ร้อยละ 47.51

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ได้เน้นกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาโดยครู อาจารย์ได้มีการมอบหมายงานให้นักเรียน นักศึกษาได้ค้นคว้าจัดทำโครงการ โดยนักศึกษาจำเป็นต้องกำหนดขอบเขต แนวคิดเบื้องต้นก่อนเริ่มทำการค้นหาสารสนเทศหรือข้อมูล ทำให้นักเรียน นักศึกษามีประสบการณ์และทักษะในการกำหนดหัวข้อขอบเขต และกำหนดคำค้นในการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศศิริรัตน์ (2554 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าการรู้สารสนเทศของนักศึกษาด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางเพียงด้านเดียว ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ กมลรัตน์ สุขมาก (2547 : บทคัดย่อ) ; จารุณี สุปิณะเจริญ และนิตดาวดี นุมนาค (2551 : บทคัดย่อ) ; มุจลสิทธิ์ ผลกล้า (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ พบว่านักศึกษามีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้การจัดการศึกษาให้แก่นักศึกษา ในรายวิชาการสืบค้นสารสนเทศของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้เน้นการแนะนำการสืบค้นสารสนเทศด้วยโอแพค (OPAC) ให้ความรู้และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่หนังสือ เน้นการฝึกทักษะการสืบค้นสารสนเทศ การกำหนดคำค้นสารสนเทศ การเลือกหรือการประเมินสารสนเทศโดยพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของผู้แต่งหรือสำนักพิมพ์ พร้อมทั้งแนะนำวิธีการค้นหาตัวเล่ม เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้ เป็นการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตลอดระยะเวลาการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (คณาจารย์สาขา

บรรณารักษศาสตร์, 2549 : บทนำ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาไม่ตระหนักถึงความสำคัญและไม่ให้ความสนใจในเนื้อหาส่วนนี้เท่าที่ควร อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่อาจจะใช้การสืบค้นสารสนเทศจากเครื่องมือช่วยค้นบนอินเทอร์เน็ตหรือเสิร์ช เอนจิน (Search Engine) โดยมีรูปแบบการสืบค้นที่ง่าย เมื่อเปรียบเทียบกับ การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์หรือการสืบค้นสารสนเทศผ่านโอแพค (OPAC) ประกอบกับการสืบค้นสารสนเทศผ่านฐานข้อมูลแต่ละฐานข้อมูลมีเทคนิคและกลยุทธ์ในการสืบค้นที่แตกต่างกัน หากนักศึกษาไม่เข้าใจเทคนิคและกลยุทธ์ การสืบค้นสารสนเทศอย่างแท้จริงก็ไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ ศิริรัตน์ (2554 : บทคัดย่อ) ; สุพิศ บายคายคม (2550 : บทคัดย่อ) ที่พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีไม่มีความสามารถในการกำหนดคำสำคัญ และไม่เข้าใจการใช้เทคนิคการตัดคำ การใช้ตรรกะบูลีน (AND OR NOT) การจำกัดผลการค้นหาเพื่อขยายผลการค้นหาสารสนเทศให้แคบหรือกว้างขึ้น ทำให้นักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศในระดับต่ำ

1.3 ด้านการประเมินสารสนเทศ พบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยการประเมินสารสนเทศของนักศึกษาเกี่ยวข้องกับความสามารถหลายด้านเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ โดยนักศึกษสามารถสรุปแนวคิดสำคัญจากสารสนเทศค้นหาและรวบรวมได้ พร้อมทั้งประเมินสารสนเทศ แหล่งที่มาของสารสนเทศ และประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรานัน และครัมโฮลซ์ (Brown & Krumholz, 2002 : Abstract) ; ปภาดา เจียวก๊ก (2547 : บทคัดย่อ) และสายฝน บุษบา (2551 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การประเมินสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาคณาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์มองข้ามความสำคัญของทักษะด้านการประเมินสารสนเทศ ซึ่งในยุคสารสนเทศท่วมท้นถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

1.4 ด้านการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย พบว่านักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมายอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิชาการสืบค้นสารสนเทศไม่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย (คณาจารย์สาขาบรรณารักษศาสตร์, 2549 : 83) รวมทั้งกิจกรรมการเรียน การสอนในรายวิชาการสืบค้นสารสนเทศที่จัดการศึกษาให้แก่ นักศึกษาไม่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและกฎหมายทางสารสนเทศ ซึ่งหากอาจารย์ผู้สอนไม่ได้สอนหรือสอดแทรกเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมแล้ว อาจทำให้นักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของคาราเวลโล และคณะ (Caravello et al, 2001 : Abstract) ; จารุณี สุปิณะเจริญ และนัตดาวดี นุ่มนาค (2551 : บทคัดย่อ) ; ชูชีพ มามาก (2553 : บทคัดย่อ) ; มยุรี ยาวีลาศ (2553 : บทคัดย่อ) ; ที่พบว่านักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการใช้สารสนเทศตามหลัก

จริยธรรมและกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยภาพรวมพบว่านักศึกษามีการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง ทั้งนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการสืบค้นสารสนเทศ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ หนังสืออ้างอิง การเขียนรายงานทางวิชาการ (คณาจารย์สาขาบรรณารักษศาสตร์, 2549 : 84) ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาของรายวิชาดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมทักษะการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งรายวิชาการสืบค้นสารสนเทศเนื้อหาประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ บัตรรายการ การสืบค้นด้วยระบบโอแพค (OPAC) หนังสืออ้างอิง การเขียนรายงานการอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม ในรายงาน ซึ่งขาดเนื้อหาด้านการประเมินสารสนเทศและด้านการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย นอกจากนี้ นักศึกษาทุกคนไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการสืบค้นสารสนเทศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเรียนกลุ่มมนุษยศาสตร์ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังนั้น นักศึกษาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการสืบค้นสารสนเทศจึงขาดทักษะด้านการรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะด้านการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย และด้านการเข้าถึงสารสนเทศที่อยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ บายคายคม (2550 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีไม่มีความสามารถในการกำหนด คำสำคัญและไม่เข้าใจการใช้เทคนิคการตัดคำ การใช้ตรรกะบูลีน (AND OR NOT) การจำกัดผลการค้นหาเพื่อขยายผลการค้นหาให้แคบหรือกว้างขึ้น ทำให้นักศึกษามีการรู้สารสนเทศในระดับต่ำ แต่แตกต่างจากงานวิจัยของ คาราเวลโล และคณะ (Caravello et al, 2001 : Abstract) จารุณี สุปิยะเจริญ และนัดดาวดี นุ่มนาค (2551 : บทคัดย่อ) ; ชูชีพ มามาก (2553 : บทคัดย่อ) ; แบลค (Black, 2000 : Abstract) มยุรี ยาวิลาศ (2553 : บทคัดย่อ) ; มุจลินทร์ ผลกล้า (2550 : บทคัดย่อ) และฮาร์ทแมน (Hartman, 2001 : Abstract) ที่พบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการใช้สารสนเทศตามหลักจริยธรรมและกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง

2. ข้อเสนอแนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สำหรับข้อเสนอแนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยมีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 280 คน ผู้วิจัยขอสรุปโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

2.1 ด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนด้านการรู้สารสนเทศ

2.1.1 ควรจัดให้มีการเรียนการสอนด้านการรู้สารสนเทศอย่างทั่วถึง

2.1.2 ควรมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เข้มงวดให้มากขึ้น เพื่อที่นักศึกษาจะได้รับความรู้ที่แน่นกว่าเดิม

2.1.3 ควรปรับการเรียนการสอนให้ทันสมัยกว่าเดิม

2.1.4 ควรปรับเปลี่ยนเนื้อหาและเน้นการปฏิบัติให้มากกว่าเดิม

2.1.5 ควรให้นักศึกษาลองปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี ไม่ควรสอนแต่ทฤษฎีอย่างเดียว

2.1.6 อาจารย์ควรแนะนำการค้นคว้าสารสนเทศเพื่อใช้ในการเรียนการสอนทุกรายวิชา

2.1.7 ควรให้ความรู้และให้นักศึกษาตระหนักและเห็นคุณค่าของสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ในทุกรายวิชา

2.2 ด้านสภาพปัญหาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นักศึกษาได้เสนอแนะดังนี้

2.2.1 นักศึกษาไม่เห็นคุณค่าของสารสนเทศหรือไม่ต้องการใช้สารสนเทศ

2.2.2 นักศึกษาไม่เข้าใจถึงความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ เพราะเนื้อหาที่เรียนเพียงพอแล้วในห้องเรียน

2.2.3 เนื่องจากไม่ใช่วิชาบังคับจึงไม่จำเป็นต้องเรียน

2.2.4 เนื่องจากคิดว่าสารสนเทศไม่มีบทบาทด้านการเรียนมากนัก จึงทำให้ไม่สนใจ

2.3 ด้านแนวความคิดการแก้ไขปัญหาด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นักศึกษาได้เสนอแนะดังต่อไปนี้

2.3.1 สร้างแนวคิดและความรู้ด้านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยให้นักศึกษาเห็นถึงความจำเป็นของสารสนเทศในการดำรงชีวิตประจำวัน

2.3.2 ควรจัดการเรียนการสอนด้านการรู้สารสนเทศ โดยให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของสารสนเทศให้มากขึ้น

2.3.3 ควรจัดให้มีการอบรมการใช้สารสนเทศภายในมหาวิทยาลัย

2.3.4 ควรจัดให้มีกิจกรรมการส่งเสริมการใช้สารสนเทศ

2.3.5 ควรมีการปลูกฝังการใช้สารสนเทศให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

2.3.6 จัดการอบรม แนะนำเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศให้แก่นักศึกษา

2.3.7 ส่งเสริมให้นักศึกษามีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าสารสนเทศและให้ความรู้เรื่องสารสนเทศแก่นักศึกษา

2.4 ด้านอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นักศึกษาได้เสนอแนะดังต่อไปนี้

2.4.1 มหาวิทยาลัยควรจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้ทันสมัยเพื่อให้บริการที่รวดเร็ว

2.4.2 มหาวิทยาลัยควรให้การศึกษาด้านการเขียนเอกสารอ้างอิงอย่างถูกต้องและเน้นถึงการให้เกียรติเจ้าของผลงาน

2.4.3 มหาวิทยาลัยควรจัดสัญญาณ Wi-Fi ให้ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกในการใช้งานของนักศึกษา

2.4.4 มหาวิทยาลัยควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอแก่ความต้องการของนักศึกษา เพราะปัจจุบันหนังสือในห้องสมุดสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เก่าเกินความต้องการ

2.4.5 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศควรจัดพื้นที่บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอแก่ความต้องการ เครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการเก่าเกินไป และควรจัดพื้นที่ให้บริการบริการให้น่าสนใจและนำเข้าไปใช้บริการมากกว่านี้

2.4.6 ระบบอินเทอร์เน็ตมหาวิทยาลัยช้า การเชื่อมต่อทำได้ยาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศดังนี้

1.1 กำหนดให้รายวิชาการรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาบังคับ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และปรับปรุงเนื้อหาวิชาการรู้สารสนเทศให้ครอบคลุมทุกด้าน และสอนโดยอาจารย์ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโท-เอก ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์ สารนิเทศศึกษา รวมทั้งมีการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้และการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น บทเรียนออนไลน์ เป็นต้น

1.2 กำหนดนโยบายให้มีการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

1.3 ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่คณาจารย์ในเรื่องการรู้สารสนเทศและการสอนโดยบูรณาการการรู้สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการพัฒนาการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษา

1.4 ให้มีการบูรณาการเนื้อหาการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการรู้สารสนเทศ ความสำคัญและความจำเป็นของการรู้สารสนเทศให้ผู้สอน

1.5 มหาวิทยาลัยควรจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้ทันสมัยเพื่อการบริการที่รวดเร็ว

1.6 มหาวิทยาลัยควรให้การศึกษาด้านการเขียนเอกสารอ้างอิงอย่างถูกต้องและเน้นถึงการให้เกียรติเจ้าของผลงาน

1.7 มหาวิทยาลัยควรจัดสัญญา Wi-Fi ให้ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกในการใช้งานของนักศึกษา

1.8 มหาวิทยาลัยควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอแก่ความต้องการของนักศึกษา เพราะปัจจุบันหนังสือในห้องสมุด สำนักวิทยบริการฯ เก่าเกินความต้องการ

2. ข้อเสนอแนะต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศดังนี้

2.1 กำหนดนโยบายและวางแผนจัดกิจกรรมการส่งเสริมการรู้สารสนเทศอย่างเป็นระบบแก่นักศึกษา โดยประสานงานกับคณาจารย์ผู้สอน

2.2 ควรจัดกิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาปีที่ 1 ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ให้สมุด โดยจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มเล็ก กิจกรรมภาคปฏิบัติ เป็นต้น

2.3 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศควรจัดพื้นที่บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอแก่ความต้องการ เครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการเก่าเกินไป และควรจัดพื้นที่ให้บริการให้น่าสนใจและเข้าใช้บริการมากกว่านี้

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ สุขมาก. (2547). การรู้สารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณาจารย์สาขาบรรณารักษศาสตร์. (2549). การสืบค้นสารสนเทศ. สาขาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

จารุณี สุปินะเจริญ และนิตดาวดี นุ่มนาค. (2551, มกราคม-มิถุนายน). “การรู้สารสนเทศของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. วารสารมนุษยศาสตร์. 17 (1) : 20-32.

ชูชีพ มามาก. (2553). “การรู้สารสนเทศทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร”. บรรณศาสตร์ มศว. 3 : 1-9.

ปภาดา เจียวัก. (2547). การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- มยุรี ยาวีลาศ. (2553). **ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพ การค้นคว้าแบบอิสระ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มัจฉินทร์ ผลกล้า. (2550). **การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**.
- สายฝน บุษบา และคณะ. (2551, มกราคม – เมษายน). “การศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.” **วารสารวิจัย (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)**. 10 (2) : 10-17
- สุพิศ บายคายคม. (2550). **การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- สุพิศ ศิริรัตน์. (2554). **การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2548). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่ปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ ชื่นวัฒนา. (2549). “ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับผู้ใช้และการใช้สารสนเทศ”. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการบริการสารสนเทศ**. หน่วยที่ 2 หน้า 1-47 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Black, Steve. (2000). “Results of Assessment of Information Literacy at the College of Saint Rose” [Online]. Available. <http://www.strose.edu/Library/bi/infolitres.htm#discussion>. Retrieved March 31, 2011.
- Brown, Cecelia and Krumholz, Lee R. (2002). “Intergrating Information Literacy into the Science Curriculum” **College & Research Libraries**. 63 (1) : 111-123.
- Caravello, Patti S., et al. (2001). “Information Competence at UCLA : Report of a Survey Project” [Online]. Available. http://www.library.ucla.edu/infocompetence/info_comp_report_01. Retrieved March 31, 2010
- Hartman, Elizabeth. (2001). “Understanding of Information Literacy : The Perceptions of First Year Undergraduate Students at the University of Ballarat” [Online]. Available. <http://www.1.infotrac.galegroup.com>. Retrieved October 3, 2011.

บทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มาใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5

The Role of the School Administrators in Applying the
Sufficiency Economy Philosophy in the Schools under the
Jurisdiction of the Office of UbonRatchathani Primary
Educational Service Area 5

รุ่งวิภา มนต์ทอง¹ นිරมิต ชาวระนอง²
Rungwipa Monthong¹, Niramit Chaoranong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพความคิดเห็นของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านทองสวรรค์ โรงเรียนบ้านแหมแจริญ โรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำนวน 122 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม และ การสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า F

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารพบว่าในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งและตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

3. แนวทางการพัฒนา 5 ด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารคำนึงถึงบริบท ความคุ้มค่าเพราะบุคคลสำคัญในการน้อมนำมาใช้ในสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ผู้้บริหาร ควรส่งเสริมและบูรณาการ โดยคำนึงความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหาร ส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์และกิจ สาธารณะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับการ พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัย 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาผู้บริหารเป็นแบบอย่าง และสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู บุคลากร 5) ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ การบริหารองค์กรง่ายและก่อให้เกิดความคุ้มค่าแก่ครู บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน ในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The research aimed to study the opinion of the teachers and the educational personnel towards the role of the school administrators in promoting the use of the sufficiency economy philosophy in the schools under the Office of UbonRatchathani Primary Educational Service Area 5 ; to compare the positions and roles of the administrators in applying the same philosophy in the small-, medium- and large-sized schools and to explore the guidelines to develop the roles of the school administrators. The samples totaling 122 were the school administrators, the teachers and the educational personnel from the schools Ban Tonsawad, Ban Khaemcharoen and Ban Muangnadee under the Office of UbonRatchathani Primary Educational Service Area 5. The research instruments were the questionnaire and focus group. Statistics used were percentage, mean, standard deviation and F-test.

The research finding were as follows.

1. The role of the school administrators in applying the sufficiency economy philosophy was rated high.
2. Considering the role as classified by the administrators' positions and the school size, there was no difference.
3. The following were the five aspects of the guidelines. On school administration: the administrators should pay attention to worth of an application as they were the key figures in utilizing the philosophy. On curriculum and learning

activities: the administrators should promote and integrate the philosophy with due consideration to the age of learners. On learner development activities: the administrators should promote the activities oriented to the public interest and benefits. On the personnel development: the administrators should be a role model and provide support and morale to the teachers. On results and achievement: the administration should lead to values, and creativity to teachers, personnel, learners and communities.

Keywords : Application the sufficiency economy philosophy

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้แนะการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550 : 10)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนการพัฒนาประเทศตระหนักถึงความสำคัญของพระราชดำริได้อันเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พุทธศักราช 2545–2549 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พุทธศักราช 2550–2554 ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ และให้ความ

สำคัญกับการพัฒนาที่ยืด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 9 และการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมโดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน จากที่กล่าวมาทำให้หลายฝ่ายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การจัดการศึกษาให้เป็นไปในลักษณะสมดุลกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมและสภาพของท้องถิ่นที่หลากหลาย ครูคือบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมสมาชิกในชุมชนให้มีคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน ภายใต้คณะกรรมการ บริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของกระทรวง ผ่านการจัดโครงการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ในทุกระดับ สร้างบุคลากรที่จะเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนรู้การสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกช่วงชั้น รวมถึงการเรียนรู้ในระดับอาชีวะและการศึกษานอกโรงเรียน (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถานศึกษาและเยาวชน, 2550 : 6) สถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นองค์กรส่วนหนึ่งของภาครัฐที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทในการนำนโยบายด้านการศึกษา มาสู่สถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาจึงถือเป็นภารกิจที่ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติร่วมกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายมาสู่สถานศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ บูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา การดำเนินชีวิตประจำวัน และร่วมกันเป็นพลังผลักดันให้เกิดการตอบสนองนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด ร่วมกันดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและกำหนดแผนการดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการพัฒนาบุคลากรสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ การนำสู่การปฏิบัติ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษาและการติดตามประเมินผล (การดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีการศึกษา 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5) โดยผู้บริหารน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาตามเกณฑ์

คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ ข้อกำหนดหรือ หลักปฏิบัติหรือแนวทางการดำเนินงานที่สถานศึกษากำหนด ไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา คือ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานที่ดีขึ้น และมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันจะเป็นผลให้ปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และทำงานด้วยความสุข 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ ภาพหรือผลลัพธ์แห่งความสำเร็จที่ได้จากการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
3. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรเชิงปริมาณ คือผู้บริหาร จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 84 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น 122 คน

ประชากรเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน

3 คน ครูหัวหน้าเจ้าของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน และประธานกรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

ขอบเขตเนื้อหา

1. การบริหารจัดการสถานศึกษา
2. หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
5. ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้นคือ ผลการดำเนินงานบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และผลการวิเคราะห์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์โรงเรียนบ้านแหมจรรย์ โรงเรียนบ้านม่วงนาดีจากการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตามคือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน การบริหารงานของสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จในการน้อมนำมาใช้สู่สถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมจรรย์ โรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ขั้นตอนการวิจัย

1. เลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายผู้ศึกษาได้พิจารณาเลือกพื้นที่แบบเจาะจง โดยเลือกสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมจรรย์และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ได้เข้าร่วมสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ปี 2554-2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เพื่อใช้เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) โดยพิจารณาจากบทบาทผู้มีส่วนในการให้ข้อมูลของบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมจรรย์และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. การสร้างเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .924 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ(Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านเขมเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์และความสำเร็จจำนวน 60 ข้อ 5 ระดับ

2.2 แบบสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในวงสนทนากลุ่ม โดยมีการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม การสนทนาคือ กลุ่มสายผู้บริหาร และกลุ่มสายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยผู้ทำวิจัยเลือกผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และเข้าใจเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาพอเพียงที่ส่งผลถึงบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

3. เก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากประชากรในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านเขมเจริญ โรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 122 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

2. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นบทบาทผู้บริหารความคิดเห็นของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทผู้บริหาร ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านเขมเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมเจริญและโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบ บทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีดังนี้

2.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมเจริญและโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่าอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมเจริญและโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไม่แตกต่างกัน แต่ในภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผลลัพธ์ความสำเร็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมเจริญและโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การปฏิบัติสู่ด้านวิชาการ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลางและใหญ่ พบว่า ผู้บริหารถือเป็นบุคคลสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยมีการบูรณาการสู่หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจัดทำแผนสาระเข้าบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำมาจัดสู่การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียนการปฏิบัติสู่ด้านงบประมาณ พบว่า การบริหารงานด้านงบประมาณคำนึงถึงบริบทสภาพของโรงเรียนนั้น ๆ จัดสรรให้เกิดความ

เหมาะสม เกิดประโยชน์ เกิดความคุ้มค่า โดยพิจารณาลำดับความสำคัญ มีการจัดหาสื่อนวัตกรรมเข้าสู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนในการจัดทำบัญชีพลเรือนเพราะคือจุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งและมีการติดตาม การปฏิบัติสู่ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำงานในลักษณะเป็นกลุ่ม (Teamwork) จัดการบริหารให้ลงตัวในลักษณะทิศทางเดียวกัน มีการสร้างขวัญกำลังใจ เสริมสร้างความมั่นคงในวิชาชีพ และผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแก่ครู ครูเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นแบบอย่างและนำสู่ชุมชนได้ การปฏิบัติสู่ด้านการบริหารงานทั่วไปพบว่าการบริหารคนหมู่มากต้องมีการวางยุทธศาสตร์อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพราะเป้าหมายหลักคือ ผู้เรียน โดยมีการนำหลักการบริหารงานอย่างบริสุทธิ์ (Pure) มาปฏิบัติ และความคุ้มค่าที่เกิดขึ้นเกิดจากการติดตาม การปฏิบัติสู่การประยุกต์ใช้ พบว่าผู้บริหารเป็นสัญลักษณ์ของภาวะผู้นำในองค์กร หากผู้นำพาไปในทางที่ดี สถานศึกษาก็เกิดดี แต่ถ้าหากผู้นำพาไปในทางที่ผิด สถานศึกษาก็ไม่เกิดการพัฒนา ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมองถึงผลกระทบ ทั้งยังต้องมีระบบเชื่อมโยงอาศัยชุมชน ผู้ปกครอง มีส่วนในการผลักดัน

3.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกลงในเนื้อหาสาระ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกลงในกิจกรรมการเรียน การสอน และบูรณาการผสมผสานให้เหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียน เน้นความสามารถตามวัยการปฏิบัติสู่การบูรณาการลงในหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยหรือตัวอย่างวิจัยเพื่อเป็นตัวจัดการเรียนการสอน บูรณาการจัดลงในหลักสูตรสถานศึกษา มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นให้ข้อคิด ชี้แนะแนวทาง ปราชญ์ชาวบ้าน บูรณาการจัดลงในหลักสูตรสถานศึกษาและผู้บริหารควรเน้นวิชาการงานอาชีพ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในชีวิตประจำวันและวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ใน ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขและพอเพียงกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปการปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดและสร้างวิสัยทัศน์สู่สถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษานั้นๆ มีการระดมความคิดเห็นและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการวางกรอบเพื่อกำหนดและสร้างวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการลงในวิชาหน้าที่พลเมืองหรือสังคมศึกษา พบว่าผู้บริหารต้องทำความเข้าใจ ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกระทรวงศึกษาธิการ การเพิ่มวิชาใหม่ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือวิชาหน้าที่พลเมือง โดย การจัดทำลงในหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิชาสังคมนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประยุกต์และครูผู้สอน

รายวิชาต่าง ๆ บูรณาการให้เหมาะสม และผู้บริหารร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่อยอดสู่ชุมชนในการเรียนรู้ศึกษานอกห้องเรียนของโรงเรียนเกษตรอินทรีย์การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงเนื้อหาสาระช่วงชั้น พบว่า ผู้บริหารคำนึงถึงความเหมาะสม การรับรู้ของนักเรียนแต่ละช่วงชั้น เพื่อการประยุกต์มาใช้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถปลูกข้าว เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ สามารถนำสู่ การขยายเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป สามารถวางแผน ออมเงิน ทำบัญชีพลเรือนได้

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกลงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อกิจกรรมลูกเสือ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ พบว่า ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เน้นกิจกรรมลูกเสือ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงสนองนโยบาย ส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ ความสำเร็จเกิดกับผู้เรียน ได้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการปรับ ประยุกต์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัย เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือสามารถเชื่อมโยงกับหลัก 3 ท่วง 2 เงื่อนไข อาทิ ความอดทน ความมีธรรมาภิบาล การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกลงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อกิจกรรมแนะแนว พบว่า ผู้บริหารควรมีการแนะแนว ชี้แนะแก่ครู บุคลากร นักเรียนและชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เห็นผลสำเร็จที่ชัดเจน สู่การปรับแก้ไข ปรับปรุงต่อไป และผู้บริหารถือเป็นหัวใจสำคัญ เป็นที่เคารพ ดังนั้น ผู้บริหารควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้เกิดความศรัทธา เชื่อใจ และนำไปสู่การปฏิบัติตาม โดยผู้บริหารควรมีการลงพื้นที่เอง การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกลงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และกิจสาธารณะ พบว่า ผู้บริหารสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง มีการชี้แนะ ชี้แนะจัดกิจกรรมลงมือสู่การปฏิบัติในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อโรงเรียนและชุมชนและการจัดกิจกรรมนี้ นำพาสู่พฤติกรรมอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน อาทิ ผู้เรียนเป็นผู้สุภาพเรียบร้อยต่อคนรอบข้าง เป็นการฝึกมารยาทที่ดีงามให้ติดตัว การปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาปรับปรุงต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง ต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยใส่ใจ ใส่รายละเอียดเพราะผู้เรียนเปรียบเสมือนลูกหลาน โดยผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีการปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน พบว่า เมื่อผู้บริหารได้พัฒนาปรับปรุง ควรมีการติดตามผล ผลที่ปรากฏในทางที่ดี ควรส่งเสริมและพัฒนาต่อไปให้ดียิ่งขึ้น หากผลที่ปรากฏไม่ดีควรนำมาปรับปรุงพัฒนาอีกครั้ง โดยผู้บริหารคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก และต่อยอดแก่ผู้เรียน

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาการปฏิบัติสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาครูและบุคลากร ในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ พบว่า ผู้บริหารต้องครอง

ตนในการดำเนินใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ เป็นแบบอย่างที่ดี ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างขวัญกำลังใจแก่ชุมชน เพื่อสู่การปฏิบัติได้ง่ายยิ่งขึ้น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติตนของครูและบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พบว่า ผู้บริหารต้องทำเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาตั้งอยู่บนหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ทั้งยังต้องสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การปฏิบัติสู่การผลักดันพัฒนาครูและบุคลากรในการน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันสู่ครอบครัวและสังคม พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างแรงศรัทธาให้เกิดแก่ครูและบุคลากร ดังสุภาษิต “จงกินเพื่ออยู่ อย่าอยู่เพื่อกิน” และเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้เห็นความสำเร็จเกิดการปรับไปใช้สู่ครอบครัวและชุมชนต่อไปการปฏิบัติสู่การวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผนและให้คณะครู บุคลากรฟังตระหนักถึง ความเหมาะสมของตนเองทั้งฐานะหรือความสามารถ ดังสุภาษิต “นกน้อยทำรังแต่พอตัว”

3.5 ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ เมื่อสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ พบว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เกิดผลดีต่องานทั้ง 4 ฝ่าย โดยเฉพาะด้านการจัดการบริหาร ทำให้เกิดการบริหารองค์กรง่าย เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดความคุ้มค่าในด้านงบประมาณ ผลของความสำเร็จส่งผลดีต่อสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ชุมชนจริง เมื่อสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเกิดผลดีต่อครูและบุคลากร พบว่า ครู บุคลากรมีความสุข จากการน้อมนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดำเนินชีวิตตามทาง สายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผลและก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวเอง มีความรักสามัคคี ครูและบุคลากรสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อจากผู้บริหารแก่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเป็นแนวทางเกิดการซึมซับต่อผู้เรียน เมื่อสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเกิดผลดีต่อนักเรียน พบว่าผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข มีการปรับประยุกต์เข้ากับชีวิตตนเองโดยการซึมซับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การออมเงิน การเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ การทำนา สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ครอบครัว ชุมชนได้ ดังสุภาษิต “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” เมื่อสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเกิดผลดีต่อชุมชน พบว่า ชุมชนเกิดความพอใจ เมื่อเกิดความพึงพอใจก็น้อมนำมาใช้จริงในชีวิตประจำวัน คุณภาพของผู้เรียนที่ดีไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชน ดังคำว่า “เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ภาพความสำเร็จของเด็กคือ ภาพของชุมชน”

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมะเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมะเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 122 คน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกโดยตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไม่แตกต่างกัน แต่ในภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จากการสนทนากลุ่ม ของผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูหัวหน้าวิชาการ ข้าราชการครูที่ดูแลโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และประธานกรรมการสถานศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียนบ้านทองสวัสดิ์ โรงเรียนบ้านแหมะเจริญ และโรงเรียนบ้านม่วงนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปได้ว่า บทบาทในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทั้ง 3 โรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย เสถียร ยุระชัย (2550 : คำนำ) เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่สอนเอาความร่ำรวยเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่การถอยหลังเข้าคลอง ไม่ใช่สอนให้คนหยุดพัฒนาหยุดความกระตือรือร้น หยุดรับความรู้ไม่ใช่สอนให้คนรอรับการสงเคราะห์ ไม่ใช่สอนให้เน้นเพียงตัวเลขของการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ตรงกันข้ามเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่สอนให้ทุกคน ทุกครอบครัว ทุกองค์กร ทุกเชื้อชาติ ให้อยู่ในโลกอย่างมีสติปัญญา รู้เท่าทันโลก ขยันขันแข็งทำทุกภารกิจอย่างพอดีพอประมาณ ให้อยู่ในโลกไม่เกินพอดีถ้าเผชิญกับปัญหาในโลกปัจจุบันอย่างใช้ปัญญา เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ไม่ตกเป็นเหยื่อภายใต้กระแสกิเลส อันเป็นสาเหตุแห่งความโลภ พบว่าบทบาทผู้บริหารได้มีการแนะนำ ชี้แนะแนวทาง เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน ครู และชุมชน ในการปรับพฤติกรรม เกิดผลดีต่อนักเรียน ครู และ ชุมชนจริง ในการน้อมนำมาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีและลงมือปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา/อุปสรรคเมื่อพบเจอในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์จากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา จะเกิดและส่งผลต่อนักเรียนอย่างไร เพราะนักเรียนคือผลผลิตของอนาคต

1.3 ครูและบุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสาระที่แท้จริงของการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงจะสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน

1.4 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา มีความประสงค์ให้นักเรียน เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ การจัดทำบัญชีพลเรือน

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

2.2 ควรนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาอื่น ๆ มีการกำกับนิเทศ ติดตาม แล้วทำการเปรียบเทียบว่าผลการทดลองเหมือนหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ควรให้การส่งเสริม สนับสนุน นำไปใช้โรงเรียนอื่น ๆ เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาโดยผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารควรลงพื้นที่ ติดต่อดูประสานกับชุมชนส่งเสริมการเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านในการพัฒนา ปรับปรุง เพื่อผลที่เกิดกับผู้เรียนและเป็นแบบอย่างทั้งยังสร้างขวัญกำลังใจ

เอกสารอ้างอิง

คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถานศึกษาและเยาวชน. (2550). “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://Sufficiencyconomy.org/mfiles/1173242010/6.jpg> สืบค้น 17 มีนาคม 2550.

คณะทำงานจัดทำแนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551).

แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาธิการ. อัดสำเนา.

คณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). **การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ**

พอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ไพโรจน์ ภัทรนากุล. (2548). **ดัชนีวัดธรรมภิบาลสำหรับการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.**

นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

เสถียร ยุระชัย. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียง.** อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี

Knowledge management in schools

Metropolitan Municipality.

สุจิตรา โขมะพัฒน์¹ พงษ์ธร สิงห์พันธ์²

Sujitra Komapat¹, Pongtorn Singhapan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี จำแนกตามอายุงานและวุฒิการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2557 ทั้งสิ้น 144 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Radom sampling) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ ในการรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและในรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี

2.1 พนักงานครูเทศบาลที่มีอายุงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 พนักงานครูเทศบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ด้านข้อเสนอแนะการจัดการความรู้ที่เหมาะสมพบว่าโรงเรียนควรประชุมทำความเข้าใจ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน จัดอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาตนเองและมีการนิเทศ ติดตามให้มีการพัฒนาการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการความรู้

Abstract

The research aimed to study knowledge management in the schools under Ubon Ratchathani Municipality, to compare the same as classified by working tenure and educational levels and to investigate the suggestions on knowledge management for the schools under study.

The samples used in the study were teachers and school administrators in the academic year 2014 totaling 144. They were derived by a stratified random sampling. The sample size was determined by Krejcie and Morgan's table. The research instruments were a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to .86 and an interview. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The research findings were as follows.

1. Knowledge management in the schools in the study were at a high level.
2. Considering a comparison of the opinions on knowledge management, it was found that:

2.1 The teachers who had different working years had no different opinions on knowledge management. As regards individual aspects, it was found that knowledge indication was statistically different with a significance of .05. There was no difference in terms of construct and pursuit of knowledge, systematization of

knowledge, processing and filtering knowledge, access to knowledge, sharing and learning.

2.2 The teachers with different educational levels had no different views on knowledge management. Concerning individual aspects, it was found that knowledge indication had a statistical difference of .01. Creation and pursuit of knowledge was statistically different at the significance of .05. There was no difference in terms of systematization, processing and filtering, access, sharing and learning of knowledge.

3. Feedback Management found that the school should understand the comments shared. Training on pine chemicals technology helped to develop and supervision for the development of knowledge management effectively.

Keywords : Knowledge management

บทนำ

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน โดยมีการนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษานั้น ๆ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ให้บริการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นที่ตั้งขององค์กรที่ให้บริการการศึกษา มีสภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการศึกษาวิจัย สํารวจ จัดหา และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ การระดมทรัพยากร การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม ให้มีการสร้างและใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (สำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้, 2548 : 13)

สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ในปัจจุบันหลังจากที่ได้ผ่านการอบรมสัมมนา และจะต้องนำความรู้มาเผยแพร่ให้กับบุคลากรคนอื่น ๆ แล้วบุคลากรที่เข้ารับการอบรมนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ จากที่ได้เข้ารับการอบรมในเรื่องต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้าน แต่ทุกคนจำกัดด้วยหน้าที่รับผิดชอบงานในหน้าที่แต่ละด้านของตนเองจึงไม่สามารถที่จะทำงานด้านอื่นทดแทนกันได้ เพราะขาดความรู้ในเรื่องที่ตนเองไม่ได้อบรมมา และไม่ได้รับผิดชอบงานนั้น รวมถึงการไม่เปิดใจกว้างรับความรู้จากบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้ จึง

ทำให้เป็นปัญหาในการทำงานและงานนี้ขาดประสิทธิภาพเพราะบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องคิดหาวิธีการที่ดีที่สุดในการที่จะนำความรู้มาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการจัดการความรู้สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาเผยแพร่ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานีเป็นอย่างมาก รวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาอีกด้วย จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี จำแนกตามอายุงานและวุฒิการศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานครูเทศบาลสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2557 รวมทั้งสิ้น 233 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 219 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 144 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Radom sampling) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางของ Krejcie and Morgan กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี โดยการเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบล โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคารและโรงเรียนเทศบาล 5 ชุมชนก้านเหลือง ตัวแปรที่จะศึกษา 1) ตัวแปรอิสระ แบ่งตาม อายุงาน จำแนกเป็นไม่เกิน 10 ปี และเกิน 10 ปี วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ตามกระบวนการจัด การความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ 7 ด้าน

ดังนี้ 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้ 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ 3) ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) ด้านการเข้าถึงความรู้ 6) ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) ด้านการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 : 10-22)

ขั้นตอนการวิจัยการ

1. ศึกษาหลักแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้าง ขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามตามโครงสร้าง ขอบเขตเนื้อหา และวิธีการตามข้อ 2-3
5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .86
8. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยนำส่งแบบสอบถามไปส่งและรับที่โรงเรียนด้วยตนเอง นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจมอบความสมบูรณ์จำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามดังนี้ ตอนที่ 1 นำมาแจกแจงความถี่คำนวณร้อยละ ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและ สถิติวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบ t (t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบ่งชี้ความรู้ รองมา คือ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการ

แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานครูต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี

2.1 จำแนกตามอายุงาน พบว่า พนักงานครูเทศบาลที่มีอายุงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พนักงานครูเทศบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน นำข้อมูลจัดทำแผน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ โดยคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ประชุมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตามนโยบายของต้นสังกัด ทั้งนโยบายการจัดการศึกษาชาติ 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม พัฒนาครูให้อบรมเพื่อพัฒนาตนเอง ศึกษาดูงาน จัดการประชุมความรู้ส่งเสริม สนับสนุน ครูและนักเรียนให้มีการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประชุมชี้แจงปัญหาอุปสรรค และแนวทางการป้องกัน 3) ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง เรียบร้อย ตรวจสอบได้ นำเสนอข้อมูลทางเว็บไซต์ ทางเอกสาร วารสาร อย่างมีขั้นตอน ปรับปรุง พัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง จัดทำสารสนเทศตามโครงสร้างงาน จัดหมวดหมู่ความรู้ ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 4) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ กลั่นกรองความรู้ เป็นระบบมีทิศทางเดียวกัน ปรับปรุง ตรวจสอบคุณภาพความรู้ก่อนเผยแพร่ ประมวลความรู้ ขั้นตอนการทำงานมุ่งสู่การพัฒนาเป็นระบบ 5) ด้านการเข้าถึงความรู้ รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำวารสาร แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ ป้ายนิเทศ เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ให้ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบและใช้

ประโยชน์ 6) ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำเอกสารประชุมเพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำมาปรับปรุงแก้ไขระบบงานพัฒนางาน จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำเอกสารฐานความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดทำทีมข้ามสายงาน การเยี่ยมตัว 7) ด้านการเรียนรู้ นำองค์ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง พัฒนาระบบงาน การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยคิด ช่วยทำช่วยวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาพร้อมกัน วางแผนพัฒนางานอย่างเป็นระบบเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ติดตามกำกับอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี การวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบ่งชี้ความรู้ รองมา คือ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูได้ร่วมมือกันพัฒนาระบบความรู้อย่างต่อเนื่องมีการจัดเก็บความรู้เอกสารสื่อต่าง ๆ อย่างเป็นระบบสามารถนำมาใช้ง่ายและสะดวก รวดเร็วหรือได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยกระทรวงศึกษาธิการ สรุพวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระคล่องตัวให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้ สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง ความเป็นนิติบุคคลของ สถานศึกษา นอกจากจะต้องดำเนิน การตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ยังมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชาติ กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจการเกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตราฐาน 39 แห่งกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำนิติกรรม สัญญาในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบการบริหาร

การเงินของสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้มาตรา 44 วรรคหนึ่ง และมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีกรกระจ่ายอำนาจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้แก่สถานศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาสถานศึกษามีความอิสระคล่องตัว ด้านการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้ บริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ลาจน์ทิก (2548 : 54) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าบุคลากร โดยสนับสนุนงบประมาณ มีนโยบายแผนงานชัดเจน ตลอดจนระบบสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน ด้านผู้บริหารต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนสร้างขวัญกำลังใจโดยใช้หลักพรวิหาร 4 เป็นบุคคลที่รับผิดชอบสูงด้านครูผู้สอนต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง นำเข้าองค์ความรู้ใหม่ บรรยายภาคเป็นประชาธิปไตย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องประสานความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและเข้าใจหลักของการจัดการความรู้

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี

2.1 จำแนกตามอายุงาน พนักงานครูเทศบาลที่มีอายุงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูได้ร่วมมือกันพัฒนาระบบความรู้อย่างต่อเนื่องมีการจัดเก็บความรู้เอกสารสื่อต่าง ๆ อย่างเป็นระบบสามารถนำมาใช้อย่างสะดวก รวดเร็วหรือได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ จิตพล (2547 : 48) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรีระหว่างความคิดเห็นของครูผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันและความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกันกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียน 4 ด้าน คือ 1) พลวัตการเรียนรู้ 2) การแปรรูปองค์การ 3) การให้อำนาจการจัดการความรู้และ 4) การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ระหว่างความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และระหว่างความคิดเห็นครูที่มีประสบการณ์ไม่ต่างกัน

2.2 วุฒิมการศึกษ พบว่า พนักงานครูเทศบาลที่มีวุฒิมการศึกษต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบที่ชัดเจนในการแก้ไข จุดบกพร่อง หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร ส่งเสริมครูให้แสวงหาวิธีการกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพให้ดีขึ้นเสมอ จัดให้มีหนังสือ วารสาร ตำรา หนังสือพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าและโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความอิสระในการจัดหาและการสร้างความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประวัตี ขุนทวี (2548 : 61) ได้ศึกษาลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี พบว่า ลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานีจำแนกตามระดับการศึกษาปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี ตามอายุต่ำกว่า 45 ปี กับตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ตามประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน ต่ำกว่า 20 ปี กับ 20 ปีขึ้นไปและที่ตั้งของโรงเรียนในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาลมีทัศนคติต่อลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจงให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจ เห็นถึงความสำคัญ และทราบถึงกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้ครูได้รับรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในสถาน ศึกษาโดยทั่วถึง อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ และความสนใจความกระตือรือร้น ในการพัฒนาตนเอง ให้เป็นบุคคลที่ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา

1.2 โรงเรียนควรจัดอบรมสัมมนา คณะครูบุคลากรในโรงเรียนในเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อจะได้นำมาเป็นความรู้ในการจัดเก็บองค์ความรู้ การเผยแพร่ความรู้ทางด้านอินเทอร์เน็ตโดยเชิงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากร ซึ่งจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 โรงเรียนควรให้ครูทุกคนมีการนิเทศติดตามงาน แนะนำงานให้แก่กันและกันเป็นการเรียนรู้ร่วมกันตรวจสอบทบทวนงานร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนเป็นการพัฒนา

ที่มงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของศึกษานิเทศก์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาที่สังกัดองค์กรบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้.

คณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มพูนผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **คู่มือการจัดทำแผนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ.

ประวัตติ ชุนทวิ. (2548). **ลักษณะองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วสันต์ ลาจันติก. (2548). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4**. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.

เสาวลักษณ์ จัดพล. (2547). **การพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมไหมทองสุรินทร์

The development of the performing arts through the cultural golden silk in Surin

นิมิตรรา บุตรกันหา¹ ประทีป แชรรัมย์² อัคราพร สุขทอง³

Nimitra Bootkunha¹, Prateep Khaeram², Atcharaporn Sukthong³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไหมทองของจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมไหมทองของจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาคือ กลุ่มเลี้ยงไหมทอง ช่างทอผ้า และประชาชนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านตากแดด ตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงระบำไหมทอง

ผลการศึกษาพบว่า การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นระยะเวลากว่า 50 ปี โดยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ไหมทอง มีขั้นตอน และวิธีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหม ตามวิถีชุมชนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีกระบวนการเลี้ยงไหมเริ่มจากการเลือกฝักไหมที่สมบูรณ์มาขยายพันธุ์แบบวิถีชาวบ้าน โดยนิยมเลี้ยงใต้ถุนบ้าน ตลอดจนหลักปฏิบัติหรือข้อห้ามต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงอยู่ในกระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เช่น ข้อห้ามไม่ให้คนในบ้านทะเลาะกันเพราะถือว่าเป็นวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อที่ว่าห้ามผู้ชายกินเหล้าในบ้าน ห้ามสูบบุหรี่ในบ้าน ห้ามคนในบ้านทะเลาะกันเพราะหนอนไหม จะไม่โตและให้เส้นใยไหมน้อยกว่าปกติ เป็นกุศโลบายเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ด้วยกันอย่างปรองดอง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสาวไหมทอง โดยเฉพาะวงจรชีวิตไหม กรรมวิธีการสาวไหม เพื่อพัฒนาเป็นการแสดงร่วมสมัย “ระบำไหม” เป็นการผสมผสาน วิถีชีวิตท้องถิ่นเข้ากับศาสตร์ทางนาฏศิลป์ คือ รำนานาฏศิลป์พื้นเมือง ทำรำนานาฏศิลป์ไทย และทำเต้นบัลเลต์ (Ballet) ตลอดจนการคิดและสร้างรูปแบบ ลีลา ท่าทาง เครื่องแต่งกาย และดนตรี ให้สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม การพัฒนาชุดการแสดงที่สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ วิถีท้องถิ่นของชาวสุรินทร์ และมีความเป็นร่วมสมัยที่สามารถจัดการแสดงได้หลากหลายวาระ สร้างการรับรู้ด้านสุนทรียศาสตร์แก่ผู้ชมตลอดจนเรื่องราวที่ ถ่ายทอด

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผ่านการแสดงให้เกิดการส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการแสดงจากพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป
คำสำคัญ : การพัฒนา ศิลปะการแสดง วัฒนธรรม, ไหมทอง

Abstract

The purpose of this research were to 1) study the history of the cultural golden silk in Surin, 2) develop the performing arts related to the cultural golden silk in Surin. The target groups were groups of sericulture, weavers and villagers who live in Ban Tak-dead, Ta-kook sub-district, Khawaosinrin district, Surin province. The research was conducted with a qualitative research by observation, interviews, questionnaires and focus groups to develop the performing arts called ‘the golden silk dance’.

The results of research were revealed as followings:

The sericulture and silk weaving has been inherited from ancestors for more than 50 years. The golden silk, weaving process, the way how to plant mulberry for feeding the silkworms and silk weaving according to the traditional way were played important role as cultural sources. Feeding silkworm process would be started with selecting the perfect silk sheath to reproducing as folkway. It is popular to feed the silkworms under the house with following strictly the rules and prohibitions that would be linked to the feeding silkworms process for example the family member should not quarrel each one in the house, it is believed that the growth of silkworms and less fibers production would be affected as normally; men should not drink and smoke in their house. These policies would be loved, concerned, harmony and helping each other in the family. The data details related to silk weaving, the silkworm life circle and silk weaving process were collected by the researcher to develop the dancing postures called ‘the golden silk dance’ as presenting contemporary. It is combed between local lifestyle with Thai traditional dance, local dance, and ballet dance including creating the dance patterns, graces, postures, clothes and music matching with performance to present the Surin identity and lifestyle. It could be contemporary that could be displayed in different events. These would be recognized aesthetics to audiences including conveying the story by promoting and developing the performing arts based on local wisdom as well.

Keywords : Development, Performing arts, Cultural, Golden silk

บทนำ

การทอผ้าเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นหน้าที่ของผู้หญิงชาวบ้านโดยใช้เวลาวางหลัง จากฤดูการเก็บเกี่ยว แล้วมาทอผ้าไว้ในครัวเรือน หรือทอผ้าไว้สำหรับถวายพระในเทศกาลต่าง ๆ ในประเทศไทย การทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านของประเทศไทยอย่างหนึ่งที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาค ของประเทศไทย และในแต่ละภูมิภาคมีวิธีการและลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่ โบราณซึ่งแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นภาคที่มีการผลิต ผ้าชนิดต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อผ่านช่วงฤดูฝนผู้หญิง และผู้ชายจะช่วยกันทำงานในไร่แล้ว หลังจากนั้นผู้หญิงอีสานจะทอผ้าแล้วทำเช่นนี้สืบทอดกันมา เป็นเวลานานงานทอผ้าเป็นมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่ผู้หญิงอีสานส่งต่อกันมารุ่นต่อรุ่น (พิสิธ เจริญวงศ์, 2525 : 10-15)

ผ้าไหมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่มี การถ่ายทอด จากบรรพชนสู่สังคมยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของชาวบ้านได้ก่อให้เกิดระบบ นิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่สำคัญต่อชุมชนเกิดการเรียนรู้ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชาย-หญิง อย่าง เป็นระเบียบแบบแผนมาเป็นเวลาช้านาน จนเกิดเป็นองค์ความรู้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น (ยศ สันตสมบัติ, 2540 : 3-7)

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าไหมมานานและได้สืบทอดเป็นมรดก ทางวัฒนธรรม จนเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องผ้าไหม ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรม ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการผลิตและการทอ ไม่ว่าจะเป็นลวดลายของผ้าไหม การผลิตเส้นไหมน้อย และ กรรมวิธีการทอ อีกทั้งจังหวัดสุรินทร์นิยมนำเส้นไหมชั้นหนึ่งหรือไหมน้อย ซึ่งภาษาเขมร เรียก “โซตซ๊ก” มาใช้ในการทอผ้าไหมน้อยจะมีลักษณะเป็นผ้าไหมเส้นเล็ก เรียบ นุ่ม เวลาสวมใส่จะรู้สึก เย็นสบาย นอกจากนี้ การทอผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์ ยังมีกรรมวิธีการทอที่สลับซับซ้อน และเป็น กรรมวิธีที่ยาก ซึ่งต้องใช้ความสามารถและความชำนาญจริง เช่น การทอผ้ามัดหมี่พร้อมยกดอกไป ในตัว ซึ่งทำให้ผ้าไหมที่ได้เป็นผ้าเนื้อแน่นมีคุณค่า มีการทอที่เดียวในประเทศไทย (อัจฉรา ภาณุรัตน์ และ เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2536 : 5-7) นอกจากนี้ชุมชนหมู่บ้านตากแดด ตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนหนึ่งที่มีวิถีของการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีประชากรร้อยละ 80 ทำการปลูก หม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมโดยมีการเลี้ยงไหมทองเป็นหลัก มีการสืบทอดกรรมวิธีในการเลี้ยง ไหมจากบรรพบุรุษเป็นเวลานานกว่า 50 ปี มีวิธีการเลี้ยงไหมตามวงจรชีวิต เป็นชุมชนที่มีการเลี้ยง ไหม และทอผ้าครบทุกกระบวนการในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทองจังหวัดสุรินทร์

ปัจจุบันเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ถูกพัฒนาขึ้นอย่างล้ำสมัยเกิดการปฏิวัติวงการอุตสาหกรรม

มีการใช้ เครื่องจักรแทนแรงงานมนุษย์แทบทั้งสิ้นแม้แต่การสาวไหมซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างสมาธิและฝึกจิตใจให้สงบเยือกเย็นรู้จักอดทนรอเพื่อให้ได้มาซึ่งไหมน้อยการสาวไหมน้อยด้วยความอ่อนโยนเผื่อระวังไม่ให้เส้นไหมขาดออกจากกันการเฝ้าเลี้ยงดูตัวหนอนไหมที่ต้องใช้การเฝ้าสังเกตการเปลี่ยนแปลงของหนอนไหมซึ่งจะต้อง สัมพันธ์กับปริมาณอาหารอีกทั้งความเชื่อเรื่องการแสดงความอ่อนโยนห้ามพูดคำหยาบกับหนอนไหมสิ่งเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะช่วย บ่มเพาะขัดเกลาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไหมสาวไหมให้มีความสงบเยือกเย็นมั่นคง รู้จักการ รอคอยจากที่กล่าวมาคือ วัฒนธรรมด้านความเชื่อที่เราต้องอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมให้มีความเจริญงอกงามเมื่อมีการใช้เครื่องจักรมาแทนแรงงานมนุษย์วิถีชีวิตของคนในสังคมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อวัฒนธรรมของสังคม ด้านความคิด ความเชื่อ ขนบประเพณีวัฒนธรรมดนตรี ภาษาโดยฝีมือมนุษย์ให้สัมพันธ์และเหมาะสมกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2540 : 34 -40)

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ผู้วิจัยที่มีฐานความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมไหมทองสุรินทร์โดยเริ่มศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไหมทองสุรินทร์ เป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การคิดค้นสร้างสรรค์ ชุดการแสดงร่วมสมัย (Contemporary Dance) ที่เรียกว่า “ระบำไหมทอง” โดยเป็นการสอดแทรก ลีลา ท่าทางผสมผสานระหว่างทำนาฏศิลป์พื้นเมือง ทำรำนาฏศิลป์ไทยและทักษะการเต้นบัลเลต์ผ่านองค์ประกอบทางด้าน การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง อาทิ การใช้เครื่องดนตรีผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีสากลกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านสุรินทร์ และรูปแบบการแต่งกายแบบพื้นเมืองสุรินทร์ เลาถึงเรื่องราววิถีชีวิตการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและกรรมวิธีขั้นตอนการผลิตเส้นไหมสีทอง ที่สอดแทรกด้านคำสอน ประเพณีความเชื่อของกลุ่มคนกับวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์และเป็นสื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไหมทอง เกิดชุดการแสดงใหม่ภายใต้ ฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดคุณค่าทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสนนทริยด้านการแสดงสามารถนำสิ่งที่ได้จากการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริม สืบสาน วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไหมทองของจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมไหมทองของจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตาถูก ตำบลตาแดด อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านศิลปะการแสดง ด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ชาวบ้านที่ทำการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

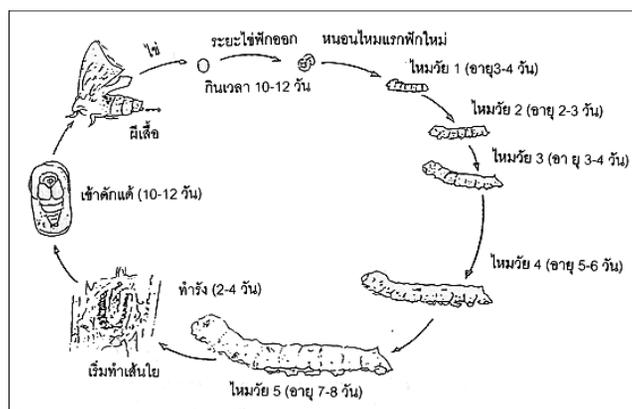
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวบุคคล การใช้ตัวบุคคลเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย เป็นผู้เก็บข้อมูลทั้งในการศึกษาเอกสาร การสังเกตการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ช่วยในการประสานงานพื้นที่เก็บข้อมูล อุปกรณ์ ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกในการบันทึกข้อมูลประกอบด้วยเครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ สมุดและปากกาสำหรับการบันทึกข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยใช้เทคนิควิธีการสังเกต สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้มีการหาคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า

ผลการวิจัย

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมไหมทองสุรินทร์ เป็นการวิจัยเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไหมทองในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมไหมทองในจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยจะแบ่งผลการวิจัย ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ที่มา บทบาท และคุณค่าของวัฒนธรรมไหมทอง ผลการวิจัยพบว่าการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและวัฒนธรรมการทอผ้ามีมานาน มีการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบันนับว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทย-เขมร จังหวัดสุรินทร์ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยเฉพาะการเลี้ยงไหมทอง นับจากกระบวนการการเลี้ยงไหมทองโดยเริ่มจากการเลือกฝักไหมที่สมบูรณ์วิธีการเลี้ยงและขยายพันธุ์ตามวงจรของการเลี้ยงไหม ซึ่งกระบวนการเป็นไปอย่างเรียบง่าย ตามวิถีธรรมชาติ ทำให้ได้เส้นไหมที่มีอย่างสวยงาม มีเส้นมันวาว เปลือกชั้นนอกสีเหลืองนวล ชั้นในสีเหลืองเข้ม ทำให้เส้นไหมมีความสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งหมู่บ้านตากแดด ตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนหนึ่งที่มีวิถีของการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีประชากรร้อยละ 80 ทำการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหม โดยมีการเลี้ยงไหมทองเป็นหลัก มีการสืบทอดกรรมวิธีในการเลี้ยงไหมจากบรรพบุรุษเป็นเวลานานกว่า 50 ปี มีวิถีการเลี้ยงไหมตามวงจรชีวิต (อ่อน พรุ่งเพราะ, 2557, สิงหาคม 12) เป็นชุมชนที่มีการเลี้ยงไหมและทอผ้าครบทุกกระบวนการในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทองจังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้วิธีการเลี้ยงไหมยังสอดคล้องกับ วงจรชีวิตไหมที่ต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่ของผู้เลี้ยงเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีที่สุดในแต่ละรุ่นของการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

ภาพที่ 1 แสดงวงจรชีวิตของตัวหนอนไหม
ที่มา : (วงจรชีวิตหนอนไหม, 2558, กรกฎาคม 10)

ด้านวงจรชีวิตไหม

วงจรชีวิตของไหมที่มีการเจริญเติบโตแบบสมบูรณ์ (Complete metamorphosis) มีอายุประมาณ 42–55 วัน สามารถแยกได้ 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะไข่ไหม (eggs) มี 2 ชนิด คือ ไข่ไหมที่ฟักตัว (hibernating eggs) และไข่ไหมที่ไม่ฟักตัว (non-hibernating eggs) ไข่ไหมที่ฟักตัวสามารถกระตุ้นให้ฟักออกเป็นตัวได้เช่นเดียวกับไข่ไหมชนิดไม่ฟักตัว โดยการฟักเทียมไข่ไหมสารละลายกรดเกลือ ไข่ไหมที่ผ่านการฟักตัวแล้วจะฟักออกเป็นตัวภายใน 11-12 วัน ส่วนไข่ไหมชนิดไม่ฟักตัวจะฟักออกภายใน 10-11 วัน

2. หนอนไหม (larvae) ระยะนี้มีอายุประมาณ 19-25 วัน หนอนไหมแรกเกิดมีสีด้ายาวประมาณ 3 มิลลิเมตร หนักประมาณ 0.45 มิลลิกรัม ในระหว่างการเจริญเติบโต ปกติจะมีการลอกคราบ 4 ครั้ง หนอนไหมเต็มที่จะมีน้ำหนักเป็นประมาณ 10,000 เท่าของน้ำหนักไหมแรกเกิด เมื่อหนอนไหมโตเต็มที่พร้อมจะทำรังเรียกว่า ไหมสุก ลำตัวใส สายหัวไปมาเพื่อพันเส้นใยทำรังในจ่อ ใช้เวลา 2–3 วัน ในการพันเส้นใยและลอกคราบเป็นดักแด้

3. ระยะดักแด้ (pupae) ระยะนี้ใช้เวลาประมาณ 10-12 วัน จะลอกคราบเป็นตัวเต็มวัย (ผีเสื้อ)

4. ผีเสื้อ (moth) ปกติมีอายุประมาณ 7-10 วัน ตัวเต็มวัยจะผสมพันธุ์วางไข่สืบสายพันธุ์ต่อไป

ด้านกระบวนการ ขึ้นตอน และวิธีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

กรรมวิธีในการสาวไหมหมายถึงการดึงเส้นใยออกจากรังไหม เขียน พริ้งเพระ (2557, กันยายน 4) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับกรรมวิธี ขึ้นตอน ของการสาวไหมทอง ไว้ดังนี้

1. ต้มน้ำให้ร้อนประมาณ 70-80 องศาเซลเซียส แล้วใส่รังไหมลงไปประมาณ 40-50 รัง

เพื่อให้ความร้อนจากน้ำช่วยละลาย Sericin (โปรตีน) ที่ยึดเส้นไหม

2. ใช้ไม้พายเล็กแกว่งตรงกลางเป็นแฉกคนรังไหมกดรังไหมให้จมน้ำเสียก่อน

3. เมื่อรังไหมลอยขึ้นจึงค่อย ๆ ตะล่อมให้รวมกันแล้วค่อย ๆ ดึงเส้นใยไหมออกมา จะได้เส้นใยไหม ซึ่งมีขนาดเล็กมาก รวมเส้นใยไหมหลาย ๆ เส้นรวมกัน

4. ดึงเส้นไหม โดยให้เส้นไหมลอดออกมาตามแฉกไม้ ซึ่งจะทำให้ได้เส้นไหมที่สม่ำเสมอและรังไหมไม่ไต่ตามมากับเส้นไหม เส้นไหมที่สาวได้จะผ่านไม้หีบขึ้นไปร้อยกันรอกที่แขวนหรือพวงสาวที่ยึดติดกับปากหม้อ แล้วดึงเส้นไหมใส่กระบุง

5. คอยเติมรังไหมใหม่ลงไปใหม่ลงในหม้อต้มเป็นระยะ ๆ

6. รังไหมจะถูกสาวจนหมดรัง เหลือดักแต่จมลงก้นหม้อ แล้วจึงดักดักแต่ออก

ด้านความเชื่อและแนวปฏิบัติในวิถีชุมชน

ความเชื่อและข้อปฏิบัติที่สัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้า นั้น นางเยาว์ ทรงวิชา (2557, กันยายน 10) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านความเชื่อและแนวปฏิบัติในวิถีชุมชน ความเชื่อและข้อปฏิบัติ ว่าส่วนหนึ่งเป็นวิถีปฏิบัติเพื่อให้การประกอบอาชีพดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่เกิดอุปสรรค นอกจากนั้นยังเป็นกุศโลบายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ จารีตประเพณี เป็นต้น ซึ่ง เอื้อม แยมบัติ (2557, กันยายน 4) และเจริญ พริ้งเพราะ (2557, สิงหาคม 12) ให้สัมภาษณ์ถึงความเชื่อที่มีแนวปฏิบัติต่อการเลี้ยงไหมไว้ดังนี้

1. ห้ามทักทายหรือกล่าวขมใด ๆ เมื่อเห็นตัวหนอนไหม เช่น พูดว่าสวย เพราะจะทำให้ตัวหม่อนเป็นโรค เลี้ยงยาก ตาย เกิดอุปสรรคในการเลี้ยง เหตุผล สันนิษฐานว่า การแบบดั้งเดิม ที่ใช้กระดังใหม่ นั้น ในเวลาที่ตัวไหมตื่น ผู้เลี้ยงต้องให้อาหาร ตามปกติการให้อาหารต้องรีบเปิด และปิดกระดัง หากมัวแต่ชื่นชมตัวไหมอาจจะทำให้แมลงต่าง ๆ เข้าไปทำอันตรายแก่หม่อนไหมได้

2. ห้ามไม่ให้สูบบุหรี่ในบ้านหรือบริเวณที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เหตุผล เชื่อว่าควันบุหรี่จะทำให้ตัวหม่อนเกิดการติดเชื้อ ส่งผลให้ต่อการเจริญเติบโตของตัวหม่อนหรือทำให้ตัวหม่อนตายได้

3. ห้ามไม่ให้ตีหม้อหรือของมีนเมาในบริเวณที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เหตุผล การตีหม้อหรือของมีนเมานำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง อาจจะทำให้ตัวหม่อนเกิดภาวะเครียด มีผลต่อการเจริญเติบโตได้ปริมาณของไหมน้อยและคุณภาพของเส้นไหมไม่ดี เช่น เส้นไหมสีไม่สวยงาม เส้นไหมขาดหรือไม่เรียงเส้น

ด้านบทบาทและคุณค่าของวัฒนธรรมไหมทอง

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่ต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดระบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรม การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้และรับ

ประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นพื้นฐานสำคัญที่แสดงถึงบทบาทและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยสะท้อนบทบาทและคุณค่าของวัฒนธรรมไหมทอง พบว่า บทบาทและคุณค่าของวัฒนธรรมไหมทอง แสดงถึงลักษณะสำคัญในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้

1. แสดงถึงภูมิปัญญาของช่างทอผ้าไหม พบว่า ช่างทอไหมร้อยละ 80 เปอร์เซ็นต์ สามารถทอผ้าไหมได้ครบทุกขบวนการทอผ้าไหม เกสร ชาวบ้าน (2557, กันยายน 4) และสามารถทอด่ายกรรมวิธีและหลักปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิม ให้แก่คนรุ่นหลังได้

2. แสดงถึงสถานภาพทางสังคม พบว่า แนวปฏิบัติ กรรมวิธีการทอผ้าไหม เป็นตัวกำหนดบทบาท หรือตำแหน่งของสมาชิกในกรรมวิธีการทอไหม “ตื่นเช้าขึ้นมา แต่ละคนมีหน้าที่ประจำของตนเอง” จารุวิทย์ พริ้งเพราะ (2557, กันยายน 4) แสดงถึงสถานภาพโดยเริ่มจากครอบครัว พ่อ แม่ เป็นแบบอย่างให้แก่ลูก ทำให้สถานภาพทางสังคมเกิดขึ้นในชุมชน กระจายแนวคิดข้างต้นภายในกลุ่มครอบครัวช่างทอผ้าไหม

3. แสดงถึงคุณค่าทางจิตใจ พบว่า ช่างทอผ้ามีความสุขกับการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีครอบครัวทำหน้าที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มทอผ้าไหม อ่อน พริ้งเพราะ (2557, สิงหาคม 12) ชุมชนเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานด้านหัตถกรรมได้อย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มช่างทอผ้าไหมด้วย

4. แสดงถึงคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจุบันมีความสนใจ และความต้องการผ้าไหมสุรินทร์อย่างมาก เส้นไหมถูกตีมูลค่าเป็นเงิน “ผ้าไหมสุรินทร์ลวดลายที่สวยงาม 1 ผืน ราคาตั้งแต่ 3,000-30,000 บาท ทอผ้าอยู่กับบ้านไม่มีค่าใช้จ่ายแต่มีรายได้” อ่อน พริ้งเพราะ (2557, สิงหาคม 12) แสดงถึงการทอผ้าไหมสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มช่างทอผ้าไหม ปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์ส่งออกผ้าไหมทั้งในและต่างประเทศ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา สหรัฐอเมริกา และจีน เป็นต้น

5. แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่ม พบว่า ช่างทอผ้าไหมทองส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อนบ้าน และมีตรสหาย ทำให้เกิดลักษณะของการร่วมกลุ่มช่วยเหลือกัน สร้างสรรค์ลวดลายทั้งดั้งเดิมและประยุกต์ทอด่ายกันในกลุ่มช่างทอไหมทอง เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ลายต้นเลบ็อด ลายโกลกระแอก ลายกราสะโน ลายอัมปรม เป็นต้น เขียน พริ้งเพราะ (2557, สิงหาคม 12)

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาศิลปะ

การแสดงสาวไหมทอง

ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทำให้ค้นพบรูปแบบลีลาที่แทรกอยู่ในกระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทั้งวงจรชีวิตไหม และกรรมวิธีการสาวไหม ตลอดจนความเชื่อและข้อปฏิบัติที่เกิดขึ้นในกระบวนการดังกล่าว เป็นพื้นฐานในการพัฒนาศิลปะการแสดงร่วมสมัย โดยผสมผสานระหว่างทำรำนานาชาติไทย ทำรำนานาชาติพื้นเมืองและทักษะการเต้นบัลเลต์ เพื่อให้เกิดคุณค่าทางศิลปะหรือสุนทรียะในเชิงการแสดง เป็นชุดทำระบำไหมทอง

กระบวนการทำเต้นผู้วิจัยกำหนดทำเต้นแบบผสมผสานระหว่างท่ารำพื้นเมืองอีสานใต้ ท่ารำนาฏศิลป์ไทย และทำเต้นแบบสากล (Ballet) ได้ดังนี้

1. ท่ารำอีสานใต้ ประกอบด้วยท่าที่ 1-10 เน้นจังหวะการก้าวเท้าและลักษณะของการจีบแบบอีสานใต้

2. ท่านาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยท่าที่ 11, 23, 24 และท่าที่ 42 ใช้ลักษณะการจีบและการตั้งวง

3. ท่าเต้นแบบสากล (Ballet) ประกอบด้วย ท่าที่ 11-42 เน้นการใช้เท้าในการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลักในหนึ่งกระบวนการท่า

ตัวอย่าง ท่ารำนาฏศิลป์ไทย ท่ารำนาฏศิลป์พื้นเมืองและทักษะการเต้นบัลเลต์

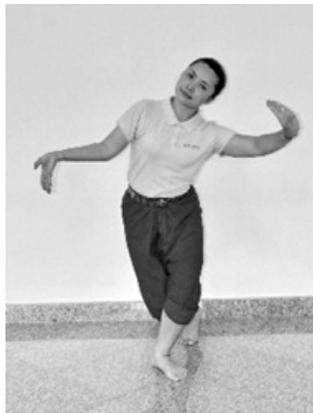
ท่าที่ 1 ชื่อท่ากัจปะกา

ท่าที่ 2 ชื่อท่า Pose efface front pointe tendue

ท่าที่ 3 ชื่อท่าผาลาเพียงไหล่

ท่าที่ 4 ชื่อท่าระบำไหมทอง

ด้านองค์ประกอบทางด้านการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงมีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การกำหนดรูปแบบการแสดง การกำหนดโครงร่างร่วม เป็นการวางภาพให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดงระบำไหมทอง ซึ่งผู้วิจัยได้วางโครงร่างการแสดงนี้

ช่วงที่ 1 ให้เห็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมไหมทอง ซึ่งคนที่ทำการเลี้ยงไหมทองนั้น จะต้องเอาใจใส่ไหมทองเหมือนกับคนในครอบครัว ดังนั้นในช่วงแรกของการแสดง นักแสดงจะแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต

ช่วงที่ 2 วงจรชีวิตของหนอนไหมและวิธีการสาวไหม

ช่วงที่ 3 ช่วงสุดท้ายของการแสดง จะแสดงให้เห็นการทอผ้าไหมทอง

การวางโครงร่างของการแสดงดังกล่าว มีการเคลื่อนไหวเป็นระยะ ๆ ซึ่งผู้ชมจะเห็นภาพ

ของการแสดงในช่วงสำคัญ การเชื่อมโยงเหตุการณ์ตามสาระการสื่อความหมายตามขั้นตอนกระบวนการของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมใหม่ทองในการแสดงระบำใหม่ทอง

2. การคัดเลือกบทเพลงแนวความคิดในการสร้างบทเพลงนั้น ได้มาจากการนำแนวคิดในการสร้างการแสดงวัฒนธรรมใหม่ทองของบ้านตากแดด อำเภอตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ มาเป็นหลัก ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบอีสานใต้สุรินทร์ โดยแบ่งแนวความคิดการสร้างบทเพลง จากนั้นนำทำนองหลักบางส่วนของเพลงที่กล่าวมาตั้งข้างต้นมาเป็นแนวความคิดหลัก (Theme) ในแต่ละฉาก โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ชื่อ Sibelius Version 7 ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงขึ้นมาใหม่ตามแนวความคิดแต่ละฉาก เป็นโครงสร้างของบทเพลงเบื้องต้นในรูปแบบโน้ตสากล (Score) ซึ่งเป็นรูปแบบไฟล์เป็น Midi เพื่อนำไปสู่การแต่งและบันทึกเสียงจริง ในโปรแกรม Logic Pro X ที่เป็นโปรแกรมซีควเอนเซอร์ (Sequencer) เพื่อให้ได้เสียงที่สมจริงและได้อารมณ์มากที่สุด

ช่วงที่ 1 วิถีชีวิตชาวบ้าน (ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน) แนวเพลงให้ความรู้สึกได้รับกลิ่นอายความเป็นพื้นบ้านชาวจังหวัดสุรินทร์

ช่วงที่ 2 วงจรชีวิตใหม่ (ลักษณะการเจริญเติบโตของใหม่ในแต่ละช่วงและวิธีการสาวใหม่) แนวเพลงที่ใช้ความสนุกสนานจากการฟังจังหวะเบา ๆ และหนักขึ้นเรื่อย ๆ

ช่วงที่ 3 เส้นใหม่ทอง แนวเพลงให้อารมณ์สนุกสนานการออกแบบกระบวนการทำในแต่ละช่วงทำให้เห็นถึงอารมณ์ในช่วงนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตชาวบ้าน วงจรชีวิตใหม่ทอง และตอนจบเป็นการนำเสนอเส้นใหม่ เป็นท่าที่ทำให้รู้สึกสนุกสนาน

3. การคัดเลือกผู้แสดง การคัดเลือกนักแสดงมีความจำเป็นอย่างไรที่จะคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถทางการแสดง นาฏศิลป์ไทย และการเต้นแบบสากลโดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาศาสนาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้มีโอกาสแสดงออกถึง ความสามารถพิเศษ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกที่โดดเด่นทางการเต้นแบบสากลและการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทยอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้อื่นที่มีอายุระดับเดียวกันจากสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

4. รูปแบบการสร้างสรรค์ท่าเต้น ลีลาท่าเต้นที่ใช้ในการออกแบบการแสดงระบำใหม่ทอง ผู้วิจัยจะเน้นท่าทางที่สื่อถึงท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ของอีสานใต้ ท่ารำทางด้านนาฏศิลป์ไทย และท่าเต้นแบบสากล (Ballet) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ คือ ท่ารำอีสานใต้ ท่าระบำ และท่าเต้นแบบสากล (Ballet)

4.1 ท่ารำอีสานใต้ มีทั้งหมด 10 ท่า ดังนี้ ท่าที่ 1-10 ซึ่งเป็นท่าทางที่สื่อให้เห็นถึงความ เป็นอีสานใต้ ลักษณะจังหวะการก้าวเท้า การจับ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสานใต้ เป็นต้น

4.2 ท่านาฏยศัพท์และภาษานาฏศิลป์ไทย เป็นท่ารำที่กำหนดไว้โดยผู้วิจัยได้หยิบยก

บางส่วนมาปรับใช้ในการแสดง เช่น ท่าพาลาเพียงไหล่ ท่าสอดสูง การตั้งวงกลาง เป็นต้น

4.3 ท่าเต้นแบบสากล (Ballet) ผู้วิจัยเน้นลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายที่ใช้ท่า

5. รูปแบบการแปรแถว รูปแบบการแปรแถวเป็นการเคลื่อนไหวในทิศทางต่าง ๆ ของผู้แสดงบนเวที เพื่อให้ไม่ให้ผู้ชมเบื่อหน่าย ลักษณะการเคลื่อนไหวที่งดงามแปลกตา โดยอาศัยมุมมองของผู้ชมเป็นแกน และกำหนดทิศทางการแสดงที่แตกต่างกัน ระบุว่าไหมทอง เน้นให้ผู้ชมในจุดต่าง ๆ มองเห็นโดยใช้การแปรแถวหลายรูปแบบ เพื่อแสดงให้เห็นความชัดเจนในการแปรแถวแต่ละครั้งควรกำหนดสัดส่วนของเวทีให้แม่นยำ (พีรพงศ์ เสนไสย, 2546 : 95-97) โดยผู้วิจัยกำหนดกึ่งกลางของเวทีเป็นสำคัญผู้แสดงจะต้องสังเกตจัดช่องว่างระหว่างแปรแถวโดยมีรูปแบบแถว 8 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบการแปรแถวที่ 1 การจัดแถวเป็นแถววิคควา เพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตของหญิงชาวบ้านในการเก็บใบหม่อน เลี้ยงไหม และตีเส้นไหม และวงกลมแถวหลังเป็นโซ่ของหนอนไหม

รูปแบบการแปรแถวที่ 2 การจัดรูปวงกลมแถวเดียวเพื่อแสดงถึงการฟักออกจากไข่ไหม

รูปแบบการแปรแถวที่ 3 การจัดรูปแถวหน้ากระดานซ้อนสับหว่างเพื่อแสดงถึงการเจริญเติบโตของหนอนไหม

รูปแบบการแปรแถวที่ 4 การจัดรูปแถวตอนลึกเพื่อแสดงถึงการเติบโตเป็นแม่ผี

รูปแบบการแปรแถวที่ 5 การจัดรูปแถวปากพญาน้ำเพื่อแสดงถึงการผสมพันธุ์ของแม่ผี

รูปแบบการแปรแถวที่ 6 การจัดรูปแถววิหิงสายสองแถวเพื่อแสดงถึงการชักใยเป็นรังไหม

รูปแบบการแปรแถวที่ 7 การจัดรูปแถวหน้ากระดานเรียงเดี่ยวแสดงถึงการสาวเส้นไหม

รูปแบบการแปรแถวที่ 8 การจัดรูปแถวเฉียงเรียงเดี่ยวแสดงถึงการไข้วเส้นไหม

6. การออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

“เครื่องแต่งกาย” เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถสื่อให้เห็นถึงความสวยงาม และรูปแบบในการนำเสนอการแสดงในชุดนั้นซึ่งในการแสดงครั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์มาเป็นกรอบในการสร้าง สีของเครื่องแต่งกายผู้วิจัยใช้สีเขียว สีเหลือง และสีแดงซึ่งเป็นสีที่ได้จากการศึกษาเพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์และที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากการเรียนแบบสีของผ้าไหมพื้นบ้านหรือเครื่องนุ่งห่มของคนสมัยก่อนที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสุรินทร์ และสร้างสรรค์จากวงจรชีวิตของวัฒนธรรมไหม แล้วนำมาสร้างสรรค์ผสมผสานกับจินตนาการ เพื่อออกแบบเสื้อผ้า เครื่องประดับ และอุปกรณ์การแสดงให้เหมาะสมกับตัวละคร ที่สื่อให้เห็นถึงวิถีพื้นบ้านที่แสดงความเป็นอยู่ทั่วไปให้เกิดมีการพัฒนารูปทรง สีเส้นที่แปลกตาขึ้นมา (จารุพรรณ ททรัพย์ปรุง, 2543 : 45-47) เพื่อความสะดวกและสอดคล้องเหมาะสมแก่การแสดงโดยการออกแบบใหม่ยึดโครงสร้างจากของเก่าดั้งเดิม และคำนึงถึงหลัก 6 ประการ คือ หน้าที่ใช้สอย รูปแบบ บุคลิกผู้แสดง การสร้าง การถอด

เปลี่ยน และการประหยัด ได้ออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแนวประยุกต์หมายถึง ทั้งนี้ชุดที่ใช้แสดง แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มของนักแสดงชาวบ้าน 2) กลุ่มนักแสดงที่เป็นผู้หญิง 3) กลุ่มนักแสดงที่เป็นผู้ชาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาศิลปะการแสดงจากวัฒนธรรมใหม่ทองสุรินทร์ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมใหม่ทอง ในวิถีชุมชนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแบบครบวงจร ทำให้การวิจัยสามารถได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ทั้งด้านความเป็นมา วิธีการดูแลตัวหนอนไหมในวงจรชีวิตไหม กรรมวิธีการสาวไหม ตลอดจนความเชื่อในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อได้นำเอาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้นำไปประยุกต์เข้ากับศิลปะการแสดงร่วมสมัยจากพื้นฐานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการศึกษาของคณาจารย์ประกอบการ สร้างสรรค์ทางด้านศิลปะการแสดง อันประกอบไปด้วย ศิลปะทางดนตรี ศิลปะทางการร้องเพลง ศิลปะทางการเต้น และศิลปะในการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 สำนักอันได้แก่ สำนักอังกฤษ (British School), สำนักเยอรมัน (German School) และสำนักอเมริกัน (American School) ได้กล่าวไว้ว่า หลักในการแพร่กระจายนั้น วัฒนธรรม คือ ความคิด และพฤติกรรมที่ติดตัวบุคคล ถ้าบุคคลไปได้วัฒนธรรมก็ไปที่นั่น โดยอาศัยหลักปัจจัยดังนี้ หลักภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการคมนาคม กล่าวคือ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดจากฐานความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งสัมพันธ์วิถีชีวิตในชุมชนหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากพื้นฐานความรู้ที่ได้เรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ค้นพบภูมิปัญญาการสาวไหม ที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาศิลปะการแสดงผสมผสานกับศิลปะร่วมสมัย เพื่อสร้างการรับรู้ทางศิลปะที่สอดคล้องกับคุณค่าด้านสุนทรียะที่ กระแสร์ มาลาภรณ์ (2528 : 56) ได้กล่าวว่า สุนทรียะนั้นว่าด้วยการรับรู้เชิงศิลปะมีทั้งความงามความน่าพิงพิศวง และความสวยงามชวนเพลิน “สุนทรียะเชิงประพันธ์” จึงหมายเอาสิ่งทั้งสามในทางวรรณกรรมโดยเฉพาะ รวมไปถึงสิ่งที่เขาเรียกว่า “ประสบการณ์เชิงสุนทรียะ” คือ ความงามรสนิยม พฤติกรรมตอบสนองความคิด อุดมคติ ปรากฏการณ์และแม้ความไม่มีเหตุผลถือเอารูปและเนื้อหาเป็นส่วนรวม แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ภาษา สาร รส อารมณ์ และการประดิษฐ์

การแสดงระบำไหมทองที่เกิดจากการนำพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการแสดงของนาฏศิลป์ประยุกต์ที่เกิดจากการนำท่ารำนานาฏศิลป์ไทย อาทิ ท่าสอดสูง, ท่าจีบหงาย, ท่าผาสาเพียงไพล่ และท่าเต้นบัลเลต์ (Ballet) อาทิ ท่า Pose alasecond with grand plie, ท่า Pose en face point tendu alaseconde with demi plie, ท่า 1st arabesque ท่า Attitude a' terre ท่า

Pose alasecond ท่า En face tendu de vent ท่า 2nd arabesque ท่า front pointe tendue มาปรับใช้ให้เกิดเป็นกระบวนการท่าเต้นที่ผ่านการทดลอง คัดเลือกเอานาฏศิลป์ 2 สกุล มาประกอบสร้างเป็นกระบวนการท่าเต้นที่สวยงามอย่างลงตัว ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ออกแบบท่าเต้นในการปรุงแต่งลีลาท่าทางเพื่อนำไปใช้ในการแสดงแต่ในปัจจุบันทุกวงได้ให้ความสำคัญเน้นหนักไปที่ชุด เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของแดนเซอร์ (Dancer) ฉาก หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดง สุนทรียศาสตร์ จะปรากฏอยู่หลายแขนงด้วยกัน อาทิ ความงามในดนตรี ที่มีความไพเราะ จังหวะสนุกสนาน กระชับ ความงามในท่าทางการเต้นของแดนเซอร์ (Dancer) ท่าเต้นที่ลงจังหวะให้ความตื่นเต้น สะดุดตา ความงามในเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่สีสันสวยงาม มองแล้วสะดุดตา มีความเหมาะสมกับชุดการแสดง ความสุนทรีย์ในเสียงเพลงที่ฟังแล้วรู้สึกมีอารมณ์ร่วมไปกับเพลงตามอาการการถ่ายทอดอารมณ์ของนักร้อง เนื้อหา ทำนองของบทเพลง เป็นต้น ทั้งนี้แล้วจะเกิดสุนทรียได้ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละบุคคลด้วย อีกด้านหนึ่งเป็นการแนวคิดที่ดีในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ พัฒนา และสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในภูมิปัญญาอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 คือ 1) ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป โดยรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยอย่างลุ่มลึกในทุกมิติแบบองค์รวมจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมใหม่ของ และสามารถวางแผนพัฒนาวิถีชีวิตได้

1.2 ควรค้นหาหรือฟื้นฟูวิถีพื้นบ้าน ความเชื่อ ความรักความผูกพันของครอบครัวซึ่งเป็นชนบทแบบดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหาย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพลังในการต่อรอง รักษา ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวและเป็นพื้นฐานนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าและเปรียบเทียบต่อไป มีประเด็นการศึกษาได้หลายมิติ เช่น มิติทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัฒนธรรม และความเชื่อ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางประชาสัมพันธ์และการท่องเที่ยว มิติทางการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม ในแต่ละยุคยังขาดความชัดเจนอยู่มากซึ่งเป็นคุณค่าเสมือนเป็นคลังข้อมูลที่จะนำมาเป็นแนวทาง

2.2 ควรศึกษาและวิจัยพัฒนาศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์เป็นแนวทางการเชื่อมโยงวิถีพื้นบ้านในรูปแบบการแสดง เพื่อให้อนุชนรุ่นเข้าถึงสุนทรียรสในศาสตร์ การเห็น ศาสตร์การได้ยิน

และศาสตร์การเคลื่อนไหวที่มีความสัมพันธ์และประสานกลมกลืนกันในการแสดงแนวร่วมสมัย เป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ

เอกสารอ้างอิง

กระแสร มาลาภรณ์. (2528). **มนุษย์กับวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
เกสร ชาวนา. (2557, กันยายน 4). สัมภาษณ์.

เขียน พริ้งเพระ. (2557, กันยายน 4). สัมภาษณ์.

จารุวรรณ ทรัพย์ปรุง. (2543). การออกแบบเครื่องแต่งกาย. กรุงเทพฯ : โอเดียน สโตร์

เจริญ พริ้งเพระ. (2557, สิงหาคม 12). สัมภาษณ์.

นงเยาว์ ทรงวิชา. (2557, กันยายน 10). สัมภาษณ์.

พิสิธ เจริญวงศ์. (2525). “ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์” **ลักษณะไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิชย์.

พีรพงศ์ เสนไสย. (2546). **ความงามในนาฏยศิลป์**. กาศสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

_____. (2546). **นาฏยประดิษฐ์**. กาศสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

ไพรัตน์ อนุพันธ์. (2536). **ผ้าทอมือ : ความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมและความเชื่อใน**

ประเพณีของชาวอีสาน. งานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2540). **แอ่งอารยธรรมอีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิษณุพรินท์ติ้ง.

ยศ สันตสมบัติ. (2540). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และเครือจิต ศรีบุญนาค. (2536). **ผ้าไหมในชีวิตไทยยุคและไทยเขมร**. สุรินทร์ :
สถาบันราชภัฏสุรินทร์.

อ่อน พริ้งเพระ. (2557, สิงหาคม 12). สัมภาษณ์.

เอื่อม แยกดี. (2557, กันยายน 4). สัมภาษณ์.

วิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Analysis of Lao Folktale in The Lao People's Democratic of Lao PDR

สุดสะดาพอน ลิงสีทา¹ คณิงนิตย ไสยโสภณ² ประทีป แชรรัมย์³

Sudsadaporn Singhasritha¹, Kanuengnit Saiyasopon², Prateep Khaeram³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและภาพสะท้อนทางสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลาว และเพื่อวิเคราะห์บทบาทคุณค่าและหาแนวทาง การส่งเสริมคุณค่าของนิทานพื้นบ้านลาว โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามแล้วนำเสนอแบบวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่านิทานพื้นบ้านลาวจำแนกออกเป็น 5 ประเภท คือ นิทานพื้นสืบนิทาน เทพนิยาย นิทานอัศจรรย์ นิทานชวนหัว และนิทานสัตว์ นิทานพื้นบ้านลาวแต่ละประเภทมีลักษณะองค์ประกอบคล้ายกัน คือ เป็นโครงเรื่องเดียวไม่ซับซ้อน เปิดเรื่องแบบบรรยายความด้วยคำว่า แต่ ก็แต่ก่อน หรือกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์ มีตัวละครสองถึงสามตัว ผู้เรื่องให้มีความขัดแย้งกันด้านพฤติกรรมสุดท้ายจบลงด้วยตัวละครที่มีพฤติกรรมดีจะประสบความสำเร็จมีความสุข บางเรื่องจบด้วยความเศร้า การสร้างข้อขัดแย้งเป็นกลวิธีการผู้เรื่องให้เกิดความขัดแย้งในตัวเรื่อง ซึ่งมีลักษณะการขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ตัวละครขัดแย้งกับกับระเบียบของสังคม ตัวละครมีลักษณะเป็นมนุษย์ อมนุษย์ฉากอาจเป็นสถานที่จริงและฉากในจินตนาการ สะท้อนภาพทางสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทาน คือ นิทานพื้นสืบสะท้อนด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การตั้งชื่อบ้านนามเมืองและที่มาของชื่อภูเขา ด้านประเพณีการแต่งงาน การสู่ขวัญ นิทานเทพนิยายสะท้อนการกำเนิดคน สัตว์ การทำมาหากิน นิทานอัศจรรย์สะท้อนด้านฮีดคองผัวเมีย บุญประเพณีความเชื่อทางพุทธศาสนา เรื่องผีसांगเทวดา ความเชื่อเทพภูตผี ปีศาจ ยักษ์ นาคที่มีฤทธิ์เดช เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งนำไปสู่การเคารพบูชากราบไหว้ นิทานชวนหัวสะท้อนประเพณี การเลื้อยคู่ครอง นิทานสัตว์สะท้อนอาชีพเกษตรกรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ด้านบทบาทคุณค่าของนิทาน พบว่านิทานแต่ละประเภทมีบทบาทคุณค่า ด้านคำสอน คุณธรรมจริยธรรม สอนให้แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา แทนการใช้กำลัง มองคุณงามความดีทางจิตใจ มากกว่าการมองที่รูปลักษณ์

คำสำคัญ : วิเคราะห์ นิทานพื้นบ้าน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study components and socio-cultural reflections presented on the Lao folktale; and 2) to analyze roles, values of Lao folktale and provide guidelines for promoting Lao folktale values. The data had been collected through a documentary review and a field-trip study. The collected data were presented descriptively.

The study found that :

The Lao folktale is classified into five categories including a legend, a fairy tale, a myth, a jest, and an animal tale. Each type of Lao folktale has a similar structure—it is a one-plot story. The Lao folktale usually begins a story with the phrase “once upon a time” and the story is run sequentially. Generally, the Lao folktale consists of 2-3 characters in a story. A story is plotted by creating a conflict in a story. Normally, a conflict found in the Lao folktale is a conflict between characters, or a conflict between a character and a social order. The characters in Lao folktale are usually in forms of human being, inhuman being, and animal. The scene of a story might be a real scene or an imaginary scene. According to the socio-cultural reflections found from the Lao folktale, the study showed that a legend is a folktale that reflects local history, wedding culture, and spirit retrieving ceremony of Lao people. A fairy tale is concerned with the origin of human being, animal, and daily living. A myth reflects Hit-Khong traditions, merit cultures, beliefs concerning Buddhism, spirits, ghosts, devils, giants, Naka, and sacred objects that led to a worship ceremony. A jest represents the tradition of mate selection while an animal tale reflects occupations concerning agriculture.

According to an analysis of Lao folktale’s values, the study found that each type of folktale contains moral and ethical lessons about unity, satisfaction, restraint, greed, and kindness and charity. Further, the Lao folktale also teaches to solve

problems cleverly, be grateful, tell the truth, work hard, be reliable, and believe in internal goodness than physical characters. In addition, a Lao legend also teaches about homeland awareness while a Lao fairy tale teaches about how to select a mate. The findings could be able to use to determine guidelines for promoting Lao folktale values. This could be done by taking the Lao folktale into a curriculum as a moral and ethical lesson, and publishing the Lao folktale as a promotion for youths and general people. The objectives of these activities are for a development of human resource, environment, tourism, and a conservation of Lao folktale as the cultural heritage as long as possible.

Keywords : Analysis, Folktale, Lao

บทนำ

นิทานเป็นเรื่องเล่าปากต่อปากสืบทอดกันมาแบบมุขปาฐะใช้คำง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน คนฟังดำเนินเรื่องไปตามเหตุการณ์ และเวลานิทานพื้นบ้านมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าต่อกันมานานจากรุ่นสู่รุ่น โดยการเรียงร้อยถ้อยคำที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของต้นฉบับแบบภาษาถิ่นเดิมเข้าใจง่าย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ถ้อยคำภาษาไว้ให้อนุชน รุ่นหลัง ไว้เป็นแนวทางการศึกษาต่อไป

นิทานให้ความบันเทิง สนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียดให้คุณค่าในด้านการปลูกฝังความประพฤติค่านิยมในสังคม และระเบียบแบบแผนของสังคม คุณค่าในการสะท้อน โลกทัศน์และภาพของสังคม แสดงชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม และมีบทบาทให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของนิทาน เช่น ความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพเศรษฐกิจ ภูมิประเทศ และถิ่นฐานบ้านเรือน ทั้งรูปแบบการเล่ารวมไปถึงนิทานที่ให้ทั้งข้อคิดและคติเตือนใจ นิทานไม่ได้ให้แต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังเพียงเท่านั้น แต่มีนิทานอีกเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะนิทานคติสอนใจ จะให้ข้อคิดในแง่ใดแง่หนึ่ง ซึ่งเป็นการช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ที่สังคมพึงประสงค์แก่ผู้ฟัง เช่น ให้ความซื่อสัตย์ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้ขยันขันแข็ง ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น ดังที่ วิเชียร เกษประทุม (2545 : 9 -10) กล่าวว่านิทานพื้นบ้านมีคุณค่าในด้านความเพลิดเพลิน เป็นสายใยแห่งความรักที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว และสังคม เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ ให้ข้อคิดและคติเตือนใจใช้เป็นเครื่องในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมได้ เป็นกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในหลาย ๆ ด้านได้เป็นอย่างดี

โลกปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ผู้คนชอบเลียนแบบวัฒนธรรมจากต่างประเทศมีทั้งเรื่องดีและเรื่องไม่ดี ในความทันสมัยมนุษย์ยึดติดกับความสะดวกสบาย แต่ขาดความประณีต และ

ขาดความรอบคอบ หลายอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะความคิด ทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด ในยุคใหม่เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์จึงมีโอกาส น้อยมากที่เด็กจะได้อยู่กับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายที่จะได้อบรมสั่งสอน ปัจจัยหนึ่งเกิดจากพ่อแม่ไม่มี เวลาที่จะอบรมสอนลูกเพราะต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัว ในอดีต สมัยโบราณปู่ย่า ตายาย มักจะสอนลูกหลานโดยวิธีการเล่านิทานให้ลูกหลานฟัง ดังนั้นนิทานพื้นบ้านนอกจากจะให้ความบันเทิง ความสนุกเพลิดเพลินแล้วบางเรื่องยังสอนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝัง จิตสำนึกความดีงาม การปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามหลักจารีตประเพณี มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ตระหนักถึงคุณค่าวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของสังคมตามระเบียบแบบแผนที่ดีงามสืบต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้านที่มีอยู่ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อศึกษาองค์ประกอบและภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลาวและวิเคราะห์บทบาทคุณค่าตลอดแนวทางการเสริมสร้างคุณค่าของนิทานพื้นบ้านลาว ที่บรรพชนใช้เป็นกุศโลบายในการสอนเยาวชนให้เป็นคนดี ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ นอกจากองค์ความรู้ที่ได้จากวัตถุประสงค์แล้วยังเป็นการอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีจذبต้องไม่ได้ ให้เป็นมรดกที่ทรงคุณค่าของประเทศชาติอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลาว
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทคุณค่าและแนวทางการเสริมสร้างคุณค่าของนิทานพื้นบ้านลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรหรือกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา มี 2 ลักษณะ คือ 1) ประชากรที่ใช้เก็บรวบรวม ข้อมูลนิทานมุขปาฐะ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน พระภิกษุสงฆ์ ประชาชนท้องถิ่น ครูอาจารย์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรม 2) นิทานที่ใช้ศึกษาเป็นนิทานมุขปาฐะ จำนวน 45 เรื่อง และนิทานลายลักษณ์ จำนวน 5 เรื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีเครื่องมือที่เป็นตัวบุคคล คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เครื่องมือที่เป็นเอกสาร คือ กรอบสัมภาษณ์ และกรอบการสังเกต เครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์ คือ เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ สมุดและปากกาสำหรับ การบันทึกข้อมูล

วิธีวิจัยผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการวิจัยเอกสาร และใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร โดยศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่และนอกพื้นที่วิจัย เป็นการศึกษาเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัย เก็บข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างเชิงลึก และการ

สนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการถอดความและมาจัดหมวดหมู่หาคำตอบตามประเด็นที่กำหนดไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์วรรณกรรม ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม และทฤษฎีโครงสร้างวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. องค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลาว มีผลการวิจัย ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านลาว พบว่า นิทานพื้นบ้านจำแนกออกเป็น 5 ประเภท คือ นิทานพื้นสืบ นิทานเทพนิยาย นิทานอัศจรรย์ นิทานชวนหัว และนิทานสัตว์ นิทานพื้นบ้านลาว แต่ละประเภทมีลักษณะองค์ประกอบคล้ายกัน เพราะนิทานเป็นเรื่องสั้นมีเป้าหมายสอนเด็กเพื่อให้เด็กเข้าใจง่าย เป็นโครงเรื่องเดียว เปิดเรื่องแบบบรรยายความด้วยคำว่า แต่ก็แต่ก่อน หรือกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์ มีตัวละครสองถึงสามตัว ผู้เรื่องให้ตัวละครมีความขัดแย้งกันด้านพฤติกรรม สุดท้ายจบลงด้วยตัวละครที่ทำดีจะประสบความสำเร็จมีความสุข บางเรื่องจบด้วยความเศร้า การสร้างข้อขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับระเบียบของสังคม ตัวละครเป็นมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ ฉากอาจเป็นสถานที่จริงและฉากในจินตนาการเพื่อให้นิทานเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลาว ดังนี้

1.2.1 นิทานพื้นสืบสะท้อนให้เห็นถึงด้านประวัติศาสตร์การตั้งชื่อบ้านเมือง ด้านประเพณีในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

1) ด้านประวัติการตั้งชื่อบ้านเมืองนิทานพื้นบ้านลาวเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา ดั้งนิทานเรื่องภูอาสา ได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านภูอาสาเกียดโง้ง และนิทานเรื่อง ท้าวบาเจียงนางมะโลง เป็นภูเขาสองลูกที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน มีแม่น้ำโขงขวางกั้น ภูบาเจียงนั้นอยู่ทางฝั่งซ้ายด้านเมืองปากเซ ส่วนภูมะโลงนั้นมีสันนิษฐานเป็นรูปร่างนอนอยู่ฝั่งขวาที่ด้านเมืองโพนทอง และทอดยาวไปถึงเมืองจำปาสัก ชาวจำปาสักยังเชื่อว่าท้าวบาเจียงได้สร้างห้องหอไว้ต้อนรับนางมะโลง คือน้ำตกผาส้วมอยู่ที่เมืองบาเจียงเจริญสุข

2) ด้านประเพณีแต่งงานในภาษาลาวเรียกว่า กินดอง การแต่งงานนิยมปฏิบัติกับสองรูปแบบคือ แต่งงานกันแล้วฝ่ายชายไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง เรียกว่า “อะวะตะมงคล” คือลูกชายไปเลี้ยงพ่อตาแม่ยาย พิธีนี้โบราณถือมากซึ่งสอดคล้องกับสุภาษิตกล่าวไว้ว่า “เอาลูกเขยมาเลี้ยงพ่อแม่แม่แม่ปานข้าวมามาใส่เส้าใส่เสียบ” หมายความว่า ได้ลูกเขยมาช่วยทำงานจนเจือในครอบครัว อีก

แบบหนึ่ง ฝ่ายหญิงไปอยู่บ้านฝ่ายชายเรียกว่า “วิวาหะมงคล” ส่วนมาก จะจัดในตอนเช้า มีญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่ายไปร่วมพิธี เจ้าบ่าวเจ้าสาวแต่งกายแบบดั้งเดิมของลาว มีการผูกข้อต่อแขน และมีขันบายศรีขนาดใหญ่อยู่ตรงกลาง มีการอ่าน ไบส์ัญญาให้แก่ผู้ที่มาร่วมงานได้ฟัง แล้วจึงลายมือชื่อมีพยานทั้งสองฝ่ายไว้เป็นหลักฐานเพื่อการใช้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

3) ประเพณีสู่ขวัญ หรือบายสีสู่ขวัญเป็นประเพณีที่คนลาวปฏิบัติมาตั้งแต่กำเนิด ถือเป็นพิธีที่สำคัญในปัจจุบันเวลามีบุญประเพณีต่าง ๆ ดัง บัวรอน พาวงสัก (2558, พุทธศักราช 2) กล่าวว่า พิธีสู่ขวัญทำได้พร้อมกันทั้งสองวิธี คือ วิธีทางพุทธศาสนาและวิธีพราหมณ์ คือ นิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาเจริญพุทธมนต์พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา แล้วถวายภัตตาหาร เมื่อเสร็จพิธีทางพุทธศาสนาแล้วจัดทำพิธีพราหมณ์ คือ การสู่ขวัญจะมีพานขวัญ ให้จัดพานขวัญเป็นสามชั้นเจ็ดชั้นแล้วแต่ความสำคัญของพิธีนั้น ๆ ในพานขวัญต้องมี ข้าวต้ม ผัดขนม กล้วย และผลไม้ต่าง ๆ เหล้า ไก่โต ในพานขวัญก็มีฝ่ายผูกแขนเทียนเวียนหัว ยอดของพานขวัญ มีเงินมีเทียน และมีพานอีกหนึ่งใบสำหรับใส่ผ้าแพรขาว หวี กระจก น้ำอบน้ำหอม สร้อย แหวน ของผู้ที่สู่ขวัญ เพื่อให้มีความสุขปลอดภัยโรคภัยต่าง ๆ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของผู้ที่สู่ขวัญต่อไป

1.2.2 นิทานเทพนิยายพบว่า สะท้อนด้านอาชีพทำนา ที่ปรากฏในนิทานเรื่อง หมาเก้าหาง และนิทานนกปิด สะท้อนให้เห็นกำเนิดการทำนาปลูกข้าว และวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ทำมาหากินด้วยการทำนาเป็นหลัก เนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีห้วยหนองคลองบึง มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การทำนา จากคำบอกเล่าของ อุไท ขาวพร (2558, ตุลาคม 10) การทำนาในปัจจุบันบางส่วนยังใช้วิธีแบบดั้งเดิมที่ปู่ย่าตายายเคยปฏิบัติ คือ การไถนาที่ใช้แรงงานควาย และการดำนาด้วยแรงงานคน ไม่มีการจ้างแรงงาน คนในครอบครัวจะช่วยกัน ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงหันมาใช้รถไถแทนเพราะมีสะดวกกว่า และรวดเร็วกว่า ประกอบกับลูกหลานนิยมไปทำงานในเมือง จึงไม่ได้ช่วยครอบครัวทำนา แต่บางส่วนก็ยังใช้แรงงานควายในการไถนา การปักดำด้วยแรงงานคน และเกี่ยวด้วยมือซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม และวิถีชีวิตแบบโบราณ

1.2.3 นิทานอัศจรรย์ พบว่า มีทั้ง ด้านความเชื่อ ด้านอาชีพ และทางด้านจารีตประเพณี ดังนี้

1) ฮีตผัวคองเมีย คือ การปฏิบัติระหว่างคู่สามีภรรยา ครอบครัวจะมีความสุขได้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัว ก็คือสามีและภรรยา ซึ่งต้องมีความสามัคคีปรองดองกัน ยกย่องให้เกียรติกัน ประเทศลาวเป็นประเทศหนึ่งที่มีฮีตคองที่สืบมาตั้งแต่สมัยโบราณที่ถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ผู้เป็นภรรยาจะถือว่าสามีนั้นเป็นใหญ่ดังคำสุภาษิตลาวที่ว่า “ถ้า ผู้เป็นสามีว่าแล้วภรรยาแก้ว จึงคอยตามเป็นหญิงนี้ ให้เฮือนสามน้ำสี่ เฮือนสามนั้น คือ หนึ่งเฮือนนอน สองเฮือนไฟ สามเฮือนผม จำเอาไว้น้ำสี่นั้น หนึ่งน้ำกิน สองน้ำใช้ สามน้ำปูน สี่น้ำใจของเจ้านางแพงให้คิดถืค่าใดดีจื่อไว้

นางหล้าอย่าลืมนี่ ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติให้คู่สามีภรรยาครองคู่อยู่ด้วยอย่างมีความสุข

2) บุญประเพณี คือ ขนบธรรมเนียม แบบแผน ที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณมีมูลเหตุมาจากนิทานพื้นบ้านที่เล่าต่อกันมาเกิดเป็นประเพณี เช่น บุญประเพณีห่อข้าวสลาก มีมูลเหตุมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่องเมียน้อยเมียหลวงนี่เอง (คำผูน วิลาวง, 2009 : 1) กล่าวไว้ว่าลาวเป็นชนชาติที่เก่าแก่ตั้งแต่โบราณหลายยุคหลายสมัย จนถึงปัจจุบันเรียกว่า อาณาจักรล้านช้างฮีตประเพณี ได้ปฏิบัติ สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ โดยเฉพาะงานบุญประเพณีแต่ละเดือนของลาวบางประเพณีจัดเป็นวัฒนธรรมที่ดิงามปฏิบัติสืบทอดกันมาจวบเท่าทุกวันนี้

3) ความเชื่อทางพุทธศาสนาสังคmlาวมีความผูกพันกับพุทธศาสนามาช้านาน เพราะเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้หลักธรรมคำสั่งสอนให้คนเป็นคนดี และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี กฎเกณฑ์ ค่านิยม และ วิถีชีวิตการเป็นอยู่ทำให้ลาวมีประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามากมาย เห็นได้จาก วันและเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เรียกว่า “ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ฮีต ยี่คองเจียง” ได้แก่ วันสงกรานต์ ปีใหม่ลาว วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันมาฆบูชาโดยวันสำคัญดังกล่าว จะถูกกำหนดตามปีปฏิทินจันทรคติ ดังนี้ เดือน 3 บุญประเพณีงานฉลองงานวัดภูจำปาสัก เดือน 5 วันสงกรานต์ปีใหม่ลาว เดือน 6 วันวิสาขบูชาเดือน 8 วันเข้าพรรษา และอาสาฬหบูชา เดือน 9 บุญข้าวประดับดินเดือน 10 บุญข้าวฉลาก เดือน 11 ออกพรรษางานแข่งเรือ เป็นต้น

4) ความเชื่อเรื่องผีसांगເຫວດາ หมายถึง สิ่งทีลึล้บมองไม่เห็นไม่มีตัวตนที่เรานับถือหรือเข้าใจว่ามีฤทธิ์และอำนาจอยู่เหนือมนุษย์ดั่ง บัวลอน พาสักกวงสัก (2558, พฤษจิกายน 2) ได้กล่าวว่าความเชื่อเรื่องผีसांगເຫວດາอยู่คู่กับคนลาวมาช้านาน ในสมัยก่อนพ่อแม่ปู่ตายายเชื่อว่าถ้าทำดีผีसांगເຫວດາก็จะปกป้องรักษาแต่ถ้าทำไม่ดีก็จะถูกลงโทษให้มีอันเป็นไป จึงมีการเซ่นไหว้ ยามเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ก็เชื่อว่าเป็นการกระทำที่ผิดผี ผิดເຫວດາ ก็จะมีการทำพิธีเซ่นไหว้ผีसांगເຫວດາเพื่อเป็นการขอขมาโทษ หรือให้มาปกป้องรักษา สำหรับเครื่องในการเซ่นไหว้นี้ได้แก่เหล้าไหไก่โตคำหมากกอกยา (หมากพลู บุหรี่) ผลไม้ ธูปเทียน ฝ้ายผูกขอมือ ซึ่งการเซ่นไหว้นี้ได้ปฏิบัติสืบทอดมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน

5) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในนิทานเรื่อง ท้าวคัตตะนาม สะท้อนเรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คงอยู่คู่บ้านคู่มือนั้นก็คือ โสภนางสีดา เป็นเรื่องเตือนใจให้แก่สังคมว่าทุกคนในสังคมต้องมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันให้แก่กัน ไม่เห็นแก่ตัว ความเสียสละการผูกมิตรไมตรี ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ เป็นเครื่องมือสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมมากกว่าประโยชน์สุขส่วนตัว คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจะเกิดความสงบสุขได้ ต้องมีคุณธรรม หรือความเสียสละ ดังนั้นตัวละครในนิทานที่ชื่อนางสีดาจึงเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นกุศโลบายในการ

สอนลูกหลานไม่ให้เป็นคนเห็นแก่ตัวควรมีน้ำใจเสียสละเช่น นางสีดาและท้าวคัตตะนามที่เป็นคนมีน้ำใจเสียสละเพื่อบ้านเมือง เหตุนี้ชาวจำปาสักจึงนับถือสักการบูชาท้าวคัตตะนาม และนางสีดา จนเท่าทุกวันนี้

6) อาชีพทำไร่ ปลูกผักในประเทศลาวนับว่า เป็นอาชีพที่ยังมีเป็นวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย การหาอาหารยังอิงอาศัยอยู่กับธรรมชาติเรื่องการเพาะปลูก การทำเกษตรจึงมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การปลูก ผักสวนครัว ปลูกข้าวโพด ด้วยเหตุนี้การทำไร่ปลูกผักจึงปรากฏให้เห็นในนิทานเรื่อง สองสามีภรรยาที่มีอาชีพทำนา ทำไร่ และปลูกผักต่าง ๆ แล้วได้ผลผลิตที่คุ้มค่าเหลือกินเหลือใช้แบ่งเพื่อนบ้าน บางส่วนก็เก็บไปขายได้เงินทองจำนวนมาก ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีคนส่วนหนึ่งนิยมปลูกผักสวนครัวกัน โดยเฉพาะในแขวงจำปาสัก เขตชนบทนิยมปลูกผักสวนครัวเป็นจำนวนมาก บ้างก็ปลูกไว้กินและบางส่วนก็ปลูกไว้ขายเป็นรายได้ และยึดอาชีพนี้ เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

7) อาชีพการประมงประเทศลาว เป็นประเทศที่มีทรัพยากร ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ด้านอาชีพ การประมงก็ถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักของทั้งประเทศ โดยเฉพาะในแขวง จำปาสัก มีห้วยหนอง คลอง บึงจำนวนมาก ทั้งยังมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน ซึ่งเหมาะแก่การประมง ดังนั้นมีนิทานหลายเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงการหาปลา ดังในนิทานเรื่องสามเกลอที่มีอาชีพหาปลา และสามารถจับได้จำนวนมาก ก็เพราะธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพียงแต่เราต้องรู้จักใช้อย่างพอเพียงพอประมาณเท่าที่จำเป็น และจะยังคงเป็นแบบนี้อยู่

8) อาชีพตำหูกทอดผ้า เป็นงานหลักของแม่หญิงลาวสมัยก่อน นิทานเรื่องสองเอี้ยย น้องสะทอนให้เห็นวิธีการตำหูก ดังในนิทานของ จันทะลี สุขขะวง (2558, พฤษภาคม 1) กล่าวว่า สมัยก่อนการทอดผ้าเป็นสิ่งสำคัญของผู้หญิง ต้องทอดผ้าเป็นดั่ง คำกล่าวที่ว่า แม่หญิงลาวเกี่ยวข้องและผูกพันกับการ “นุ่งขึ้น” และ “ตำหูก” อย่างแยกกันไม่ออก การทอดผ้า เป็นคุณสมบัติประจำตัวของแม่หญิงลาว ปัจจุบันถึงแม้จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีจนทำให้วัยรุ่นสาวนุ่งกางเกง แต่เวลามีนงานบุญต่าง ๆ ก็จะมีข้อกำหนดที่ทำให้แม่หญิงลาวต้องนุ่งขึ้น เช่น ชุดเครื่องแบบนักเรียนหญิง ชุดเครื่องแบบข้าราชการ หรือชุดทำงาน รวมทั้งการมาติดต่อบุคลากร จึงเป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมจารีตประเพณีไว้ ดังนั้น การนุ่งผ้าขึ้น หรือวิธีการตำหูกนั้นก็ เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่คนรุ่นหลังต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่ดั่งมานี้

1.2.4 นิทานชวนหัว พบว่า มีภาพสะท้อนด้านอาชีพหาปลาเมืองปากเซ เป็นเมืองเอกของแขวงจำปาสัก ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงเหมาะแก่การประมง ชาวบ้านที่อาศัยตามริมแม่น้ำโขง นอกจากมีอาชีพทำนาแล้วยังมีอาชีพหาปลา บุญคำ คำฟองแดง (2557, ตุลาคม 14) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ชาวบ้านที่นี่มีอาชีพหาปลาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เครื่องมือในการจับปลาก็ยังคงใช้แบบดั้งเดิม มีเรือหางยาว และเครื่องมือจับปลา คือ แห เบ็ด อวน ช่วงก่อนหน้าฝนจะมาถึง

ชาวบ้านจะหาปลาในน้ำโขงเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

1.2.5 นิทานสัตว์ พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านอาชีพล่าสัตว์ ซึ่งเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณเนื่องจากผู้คนอาศัยอยู่กับธรรมชาติที่มีสภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ มีป่าเขา ห้วยน้ำ ลำธาร มีสัตว์ป่าจำนวนมาก ดังนั้นอาชีพล่าสัตว์ จึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่คนโบราณโดยเฉพาะผู้ชายมีอาชีพเป็นพรานล่าสัตว์ เพื่อเลี้ยงครอบครัว เช่นเดียวกับปัจจุบันนี้ยังมีคนบางส่วนยังยึดอาชีพการล่าสัตว์เลี้ยงครอบครัว และมีการถ่ายทอดเป็นมรดกมาจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

2. บทบาทคุณค่าของนิทานพื้นบ้านลาวมีบทบาทหน้าที่สอนด้านมีคุณธรรมจริยธรรมที่ทำงานปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของสังคมดังนี้

2.1 นิทานพื้นสืบ มีบทบาทคุณค่าสอนในด้านความสามัคคีปรองดองของชุมชนในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เกิดความสงบสุขในสังคม สอนให้มองคุณงามความดีทางจิตใจมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก สอนให้รักษาสัจจะวาจา สอนให้รักบ้านเกิดเมืองนอนของตน สอนให้รักษาคำมั่นสัญญา

2.2 นิทานเทพนิยาย มีบทบาทคุณค่าด้านการสอนให้ใช้ปัญญาต่อสู้และแก้ไขปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

2.3 นิทานอัศจรรย์ มีบทบาทคุณค่าด้านความขยันหมั่นเพียรและพึ่งตนเอง สอนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี ความมีเมตตากรุณา ไม่ให้เบียดเบียนหรือ อิจฉาริษยาผู้อื่น รู้จักความพอเพียง พึ่งพาตัวเอง สอนให้มีสัจจะ

2.4 นิทานชวนหัว มีบทบาทคุณค่าด้านการผ่อนคลายความเครียดสอนให้ใช้ปัญญาต่อสู้และแก้ไขปัญหา สอนให้มีความสามัคคีปรองดองกัน สอนให้ใช้วิจารณญาณในการเลือกคู่ครองโดยเฉพาะการเลือกผู้หญิงมาเป็นภรรยา

2.5 นิทานสัตว์ มีบทบาทคุณค่า ด้านความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น สอนให้มีความอดทนพยายาม ให้รู้จักพอเพียง พึ่งตัวเองได้ ไม่เป็นคนผิดคำสั่งสอน ไม่ให้พุดจาคุยไ้อวด สอนไม่เบียดเบียนผู้อื่นเห็นได้ว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าของคนโบราณผูกเรื่องขึ้นมาด้วยปัญญา เพื่อใช้กุศโลบายในการสอนลูกหลานให้เป็นคนดี ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนจารีตประเพณีของสังคม

3. แนวทางการเสริมสร้างคุณค่าของนิทานพื้นบ้านลาว

3.1 นิทานพื้นสืบ มีแนวทางการเสริมสร้างโดยใช้เป็นสื่อนวัตกรรมการสอนประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่นนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินและให้ข้อคิดแล้วยังสอนให้รู้ถึงประวัติศาสตร์การตั้งชื่อบ้านนามเมืองอีกด้วย

3.2 นิทานเทพนิยาย มีแนวทางการเสริมสร้างโดยการเล่านิทานเทพนิยายในกิจกรรมการเรียนการสอนช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ทุกระดับชั้น เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งยังสามารถรู้ถึงที่มา และการกำเนิดของคน สัตว์ และต้นไม้อีกด้วย การสอดแทรก เนื้อหาสาระในหลักสูตรวิชาเรียนก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้านจิตใจนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์มรดกอันดีสืบไป

3.3 นิทานอัศจรรย์ มีแนวทางการเสริมสร้างถ่ายทอดบุญประเพณีและพิธีกรรมเกิดจาก นิทานอัศจรรย์ให้ทั้งความเพลิดเพลิน ข้อคิด และให้รู้ที่มาการเกิดบุญประเพณีที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ ปู่ย่าตายาย ที่ปฏิบัติสืบกันมา สนับสนุนให้การประกวดกิจกรรมการเล่านิทานอัศจรรย์ และงาน บุญประเพณีขึ้นในทุก ๆ ปี เพื่อให้เยาวชนและสังคมได้เห็นความสำคัญ ของประเพณีวัฒนธรรมอัน ดีงามนี้ให้ยังคงอยู่ในสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

3.4 นิทานชวนหัว มีแนวทางการเสริมสร้างโดยสอดแทรกนิทานชวนหัวเข้าไปในเนื้อหา การเรียนการสอนนั้นช่วงท้ายชั่วโมงในการเรียนการสอนครูผู้สอนเป็นผู้เล่าให้นักเรียนฟัง หรือให้ นักเรียนส่งตัวแทนออกมาเล่า โดยแสดงเป็นบทบาทสมมติ เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายจากการเรียน และนำข้อคิดจากนิทาน แนวทางการปฏิบัติตนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

3.5 นิทานสัตว์ มีแนวทางการเสริมสร้าง โดยการนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอน ระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา เพื่อฝึกทักษะการฟัง การอ่าน และจินตนาการของเด็ก ให้เด็ก ได้รู้การดำรงชีวิตของสัตว์ ต่าง ๆ นอกจากนี้ ส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่นิทานด้วยการจัดทำ เป็นรูปเล่ม ภาพการ์ตูน หรือส่งเสริมการอ่านของเด็กและเยาวชน ปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่าน นำ นิทานทำเป็นละครเรื่องสั้นหรือละครการ์ตูน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวและอนุรักษ์นิทานพื้นบ้านลาว อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ค้นพบมาอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านลาว พบว่า นิทานพื้นบ้านจำแนกออกเป็น 5 ประเภท คือ นิทานพื้นสืบ นิทานเทพนิยาย นิทานอัศจรรย์ นิทานชวนหัว และนิทานสัตว์ แต่ละประเภทมี ลักษณะองค์ประกอบคล้ายกัน เป็นเรื่องสั้นมีเป้าหมายสอนเด็ก มีโครงเรื่องเดียวไม่ซับซ้อน เปิด เรื่องแบบบรรยายความด้วยคำว่า แต่ก้แต่ก่อน หรือกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ดำเนินเรื่องไปตาม ลำดับเหตุการณ์ มีตัวละครสองถึงสามตัว ผู้เรื่องให้มีความขัดแย้งกันด้านพฤติกรรมสุดท้ายจบลง ด้วยตัวละครที่มีพฤติกรรมดีจะประสบความสำเร็จมีความสุข บางเรื่องจบด้วย ความเศร้า การสร้าง

ข้อขัดแย้งเป็นกลวิธีการผูกเรื่องโดยให้เกิดความขัดแย้งในตัวเรื่อง ซึ่งมีลักษณะการขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ตัวละครขัดแย้งกับกับระเบียบของสังคม ตัวละครมีลักษณะเป็นมนุษย์ อมนุษย์ ตัวละครสัตว์ ฉากอาจเป็นสถานที่จริงและฉากในจินตนาการ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ การเรียน (2550) ได้ศึกษาวิเคราะห์นิทานสำหรับเด็กผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านโครงเรื่องมีการเปิดเรื่องแบบบรรยาย แบบพรรณนา และแบบ การสนทนาจากการสังเกตพบว่า แบบบรรยายมาก ด้านการดำเนินเรื่องแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน การดำเนินเรื่องแบบให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องและดำเนินเรื่องวิธีการตั้งคำถาม จากการสังเกตพบว่า ด้านการปิดเรื่องใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม แบบโศกนาฏกรรม แบบให้ข้อคิดด้านคุณธรรม และแบบตื่นเต้น หรือหักมุมตอนจบ จากสังเกตพบว่า การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมมาก ด้านการสร้างตัวละครเป็นแบบสมจริง และแบบอุดมคติ จากการสังเกตพบมีการสร้างตัวละครแบบเหมือนจริง ด้านการสร้างฉากและการบรรยายภาพที่สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง การสร้างฉากและบรรยายภาพที่เด็กคุ้นเคย ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี

ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ที่สะท้อนประวัติศาสตร์ ที่มาของการตั้งชื่อบ้าน นามเมือง ความเชื่อทางพุทธศาสนา ด้านประเพณีการแต่งงาน ประเพณีสู่ขวัญ ด้านอาชีพ เกษตรกรรมมีทั้ง อาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ และล่าสัตว์นิทานอัศจรรย์สะท้อนถึงฮีตคองผัวเมีย ความเชื่อเรื่องผีसांगเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภาพสะท้อนบุญประเพณีห่อข้าวสลาก ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นำไปสู่การเคารพบูชาเช่นไหว้ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนลาวในแขวงจำปาสักที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ก่อให้เกิดจารีตประเพณี คติความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อคนในสังคมที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติให้คงอยู่ตลอดไป กับแนวคิด พลัปลึง คงชนะ และคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาการสำรวจและประเมินองค์ความรู้ของนิทานพื้นบ้านลาวในแขวงสะหวันนะเขต จากการศึกษาวิจัยพบว่า ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านลาวนั้น ยกย่องวีรบุรุษผู้กล้าหาญ ผู้มีความขยันหมั่นเพียร ยกย่องผู้มีความฉลาด มีไหวพริบ และเป็นคนดีมีคุณธรรม นิทานพื้นบ้านลาว เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า จึงได้คัดเลือกนิทานบางเรื่อง เพื่อจัดทำสำหรับเด็กไว้ใช้ประกอบการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป สอดคล้องกับแนวคิด สจ๊วต (Steward, 2550 : 111-112) คือการวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาของสังคมเพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมของแต่ละแห่งพบว่า สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความแตกต่างในการปรับตัวของวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สิ่งๆ ที่เหมือนกันก็จะแสดงรูปแบบของพัฒนาการที่เหมือนกันอย่างแยกไม่ออก

2. อภิปรายผลการวิเคราะห์ บทบาทคุณค่าของนิทานพื้นบ้านลาวพบว่า แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ นิทานพื้นสืบ นิทานเทพนิยาย นิทานอัศจรรย์ นิทานชวนหัว นิทานสัตว์ ที่มีบทบาทสอนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดั้งเดิม ปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของสังคม เริ่มจากนิทานพื้นสืบ

ที่มีบทบาทด้านสังคม ความสามัคคีปรองดองของชุมชน ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม สอนให้มองคุณงามความดีทางจิตใจมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก สอนให้รักษาสิ่งจะวาจา สอนให้รักบ้านเกิดเมืองนอนของตน สอนให้รักษาคำมั่นสัญญา เพื่อให้เกิดค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นิทานเทพนิยายทำหน้าที่สอนให้ใช้ปัญญาต่อสู้และแก้ไขปัญหาคอนกตัญญูรู้คุณ และเชื่อฟังผู้ใหญ่ นิทานเทพนิยายทำหน้าที่สอนคุณธรรมให้คนมีความขยันหมั่นเพียร และพึ่งตนเอง สอนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอนให้ทำความดี มีคุณธรรม สามัคคีปรองดองไม่ให้โลกมาก สอนให้มีความเมตตา ไม่เบียดเบียน หรือ อิจฉาริษยาผู้อื่น สอนให้รู้จักความพอเพียง พึ่งตัวเอง เป็นคนมีสัจจะ นิทานชวนหัว ทำหน้าที่บทบาทในการสอนให้ใช้ปัญญาต่อสู้และแก้ไขปัญหา ใช้วิจารณญาณในการเลือกคู่ครอง และนิทานสัตว์สอนให้มีความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น มีความอดทน เพียรพยายาม สอนให้รู้จักพอเพียง พึ่งตัวเอง ไม่พุดจากลัทธิลวง คุณค่าส่งผลประโยชน์ในการสอนลูกหลานให้เป็นคนดี ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนจารีตประเพณีและอยู่กับสังคมได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ พนมพันธ์ุ แก่นคำ (2557) จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนค่านิยมของไทยจากนิทานพื้นบ้าน พบว่า นิทานพื้นบ้านปรากฏภาพสะท้อนค่านิยมของไทยครบทั้ง 9 ด้าน คือ ค่านิยมเรื่องความขยัน ความกตัญญู ความไม่โลภ การใช้วาจา ความอดทนอดกลั้น การเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การยกย่องผู้มีวิชาความรู้ และให้อภัยกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ มาลินโนสกี (Malinowski, 1954 : 100-101) ได้กล่าวว่าตำนานเป็นกฎหมาย เป็นสิ่งที่วางระเบียบแบบแผนแนวปฏิบัติให้คนในชุมชน อธิบายกำเนิดของชุมชนและเป็นสิ่งที่คนในชุมชนยึดถือร่วมกัน สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของข้อมูลทางคติชนแต่ละประเภทอาจมีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง สุภาชิตส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ส่วนตำนานจะมีกลิ่นอายของความศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือปะปนอยู่ด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของบาสคอม (Bascom, 1965 : 281-298) ได้กล่าวถึง คติชนว่ามีบทบาทหน้าที่ของตำนานในฐานะเป็นข้อมูลทางคติชนว่า มีหน้าที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ 1) เป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิง รวมทั้งเป็นกระแຈงเสถียรให้เห็นสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชน 2) ทำให้วัฒนธรรมเข้มแข็งและสมบูรณ์ 3) เป็นสื่อหรือเครื่องมือทางการศึกษา และ 4) เป็นสิ่งที่วางระเบียบแบบแผนแนวปฏิบัติให้กับกลุ่มชนในสังคมด้วยความสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน ควรนำนิทานพื้นบ้านลาวเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อสอนคุณธรรมจริยธรรม

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่เยาวชน และประชาชนผู้ที่สนใจนิทานพื้นบ้านลาว

1.3 หน่วยงานส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ควรนำผลวิจัยใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลาว เพื่อเผยแพร่สู่สังคม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาษาเชิงสังคมในนิทานพื้นบ้านลาว

2.2 ควรศึกษาศาสตร์และศิลป์ การสอนในนิทานคุณธรรมพื้นบ้าน

2.3 ควรศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม แนวคิด และโลกทัศน์ของนิทานคุณธรรม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.4 ควรศึกษาหลักธรรมและความเชื่อในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

คำผูน พิลาวง. (2552). **วัฒนธรรมประเพณีโบราณลาว**. เวียงจันทน์ : ดวงมาการพิมพ์.

จันทะมาลี สุขชะวง. (2557, ธันวาคม 20). สัมภาษณ์.

บุญคำคำฟองแดง. (2557, ตุลาคม 14). สัมภาษณ์.

บัวลอน พาวงสัก. (2558, พฤศจิกายน 2). สัมภาษณ์.

พลับพลึง คงชนะ และคณะ. (2549). **ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “ชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนเมืองสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิเชียร เกษประทุม. (2545). **นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

อุไท ขาวพร. (2558, ตุลาคม 10). สัมภาษณ์.

Bascom, Smith. (1965). “FourFunction of Folklore.” In Alan Dundes(ed), **The Study of Folklore**. New Jersey.

Malinowski, B. (1954). “Myth in Primitive Psychology,” In **Magic,Science and Religion**. pp. 95-148. New York : Doubleday Anchor Book.

Wissler, Clark. (1923). **Man and culture**. New York : MacMillan.

ความสัมพันธ์ระหว่างฮีตคองของชนเผ่ายาร์ูในแขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008
The Hit-Khong tradition of Yaru people and the Lao Family
Law A.D. 2008

หนูไผ่ เพ็งจันทร¹ เบนจาวรรณ วงษาวดี² คณิงนิตย์ ไสยโสภณ³
Nuphai Pengjun¹, Benjawan Wongsawadee², Kanuengnit Saiyasopon³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ฮีตคองของชนเผ่ายาร์ูในเมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฮีตคองของชนเผ่ายาร์ูในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาขอบเขตพื้นที่ศึกษาเฉพาะชนเผ่ายาร์ูที่อาศัยอยู่ในบ้านหลัก 43 เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก และขอบเขตประชากรโดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ ข้าราชการเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้สูงอายุผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิควิธีการวิจัยเอกสาร และวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และนำเสนอโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มลาวเทิงชนเผ่า ยาร์ู มีฮีตสิบสองคองสิบสี่ที่สำคัญในการปฏิบัติได้แก่ 1) บนหลักบ้าน (บนเจ้าหอ) 2) แก่บนหลักบ้าน (แก่บนเจ้าหอ) และมีข้อกำหนดเกี่ยวข้องกับครอบครัวไว้ว่าคองผัวเมีย ที่ได้กำหนดพิธีกรรม และข้อปฏิบัติของคู่ชาย-หญิง ในชนเผ่ายาร์ู มีเสรีภาพในการขอบพ้อ ซึ่งกันและกัน เมื่อหาได้คู่ครองที่ตนพอใจแล้วก็กล่าวบอกพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายรับรู้ ก่อนเป็นผัวเมียต้องผ่านขบวนการ ทำพิธีหมั้นหมาย (ปายาจับมาง) ทำพิธีแต่งงาน (แระล่าปาชาว) จนกระทั่งการสัญญากล่าวแต่งงาน (การหย่าร้าง) การแบ่งปันสินสมสร้าง (ทรัพย์สินสมบัติให้แก่บุตร) และว่าด้วยคองขึ้นเรือนปลูกสร้างใหม่ (การปลูกสร้างเรือนที่มีฮีตมีคอง) ที่กำหนดเป็นข้อปฏิบัติการขึ้นบ้านใหม่ของครอบครัวใหม่ชายหญิง (ขึ้นเรือนฮีตคอง) มีความคล้ายคลึงกับฮีตสิบสอง คองสิบสี่ของกลุ่ม ลาวลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่สามารถไปมาหาสู่กันได้ จึง

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มีการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีปฏิบัติกันเรื่อยมา ดังพิธีกรรมการหมั้นหมาย การแต่งงาน หรือที่เรียกว่ากิดองของชายหนุ่ม-หญิงสาว เป็นการเริ่มต้นของสถาบันครอบครัว มีญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายและผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมเป็นสักขีพยาน เป็นการประกาศความเกี่ยวพันกันทั้งทางใจ ทางพฤติกรรม และทางสังคม ในปัจจุบันเมื่อผ่าน พิธีกรรมการกิดแบบชนเผ่ายารูแล้ว พิธีกรรมต่อไปก็เป็นการบายศรี สู่ขวัญแบบลาวลุ่ม โดยมีการจัดงานเลี้ยง และมีการจดทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในสมัยโบราณไม่มีการกล่าวถึงการจดทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษร คู่ชีวิตวัยต่างยึดถือข้อปฏิบัติตามฮีตสิบสองสิบล้านของการครองเรือน ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ประเพณีการแต่งงานเป็นการผูกพันสัญญาว่า ให้คู่หญิงชายได้มีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน รวมถึงคนในครอบครัวของทั้งสองฝ่ายด้วยความสัมพันธ์ระหว่างฮีดคองของชนเผ่ายารู ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับกฎหมายครอบครัวลาว ปี 2008 พบว่า ส่วนใหญ่ข้อปฏิบัติตามฮีดคองของชนเผ่ายารูที่สัมพันธ์กับกฎหมายดังกล่าว อยู่ในภาคที่ 2 การหมั้นหมาย การสู่ขอ และการแต่งงาน ภาคที่ 3 การสิ้นสุดการเป็นพ่อแม่กัน และภาคที่ 4 ทรัพย์สินสมบัติของคู่ชีวิต ส่วนภาคที่ 1 บทบัญญัติทั่วไป และภาคที่ 5 สิทธิ และพันธะของพ่อแม่และลูก มีความสัมพันธ์ของบางมาตราเท่านั้น ซึ่งชนเผ่ายารูในสมัยโบราณไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรส แต่ใช้สัญญาใจ และการรักษาคำพูดเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : ฮีดคองชนเผ่ายารู กฎหมายครอบครัว

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the Hit-Khong tradition of Yaru people living at Pakxong district in Champasak province, Lao PDR; and 2) to study a relation between the Hit-Khong tradition of Yaru people and the Lao Family Law A.D. 2008. Qualitative research techniques were employed in this study. Data had been collected through documentary studies, in-depth interviews, and non-participatory and participatory observations. The collected data had been analyzed and the findings were compared with the items found in Lao Family Law A.D. 2008.

The study found that:

The Hit-Khong tradition of Yaru people has been inherited since the past time and it is similar to the tradition of Hit Sib Song-Khong Sib Si of Lao people. It is presumed that this might be because of these two groups of ethnic people have settled in the nearby areas. As a result, there is an exchange of cultures and traditions

among those ethnic people. A wedding ceremony, known as “Kin-Dong” in Laos, is considered as the beginning of family life. Relatives of a groom and bride and villagers will participate a wedding ceremony as a witness. It is also considered as a declaration of spiritual, behavioral, and social relations of groom and bride. In the past, no evidences mention about an official marriage registration. According to a family life, a husband and wife usually practices based on the Hit Sib Song-Khong Sib Si tradition to live as a family; therefore, they can live together happily. A wedding ceremony is a tradition that represents an official promise of bride and groom to take care each other and other people of two families.

According to a relation of Hit-Khong tradition of Yaru people and the Lao Family Law A.D. 2008, the study showed that most of rules and practices according to the Hit-Khong tradition of Yaru people are concerning with the Lao Family Law A.D. 2008 in Part 2 (engagement, marriage proposal, and wedding ceremony), Part 3 (divorce), and Part 4 (marriage property). On the other hand, there is a few connection between the Hit-Khong tradition and the Lao Family Law A.D. 2008 in some sections of Part 1 (general provision) and Part 2 (right and commitment of parents and children). In addition, the study also revealed that, in the past, the Yaru people did not give importance to a marriage registration. The Yaru people usually rely on a mental engagement and their own words.

The findings of this study should be publicized to promote values and importance of the Hit-Khong tradition of Yaru people to people of the new generation as a rehabilitation and internationalization of the beautiful tradition and culture of Yaru people.

Keywords : The Hit-Khong Tradition of Yaru people, The Laos Family Law

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญในลำดับต้นในการพัฒนาคนของทุกประเทศเช่นเดียวกันกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ให้ความสำคัญกับครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของแต่ละคนเข้าด้วยกัน การสร้างครอบครัวของสังคมลาวมีวัฒนธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยการแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานนั้นอยู่บนความ พึงพอใจของทั้งสองฝ่าย เพื่อ

ให้เกิดความเท่าเทียมกันของทั้งฝ่ายชายและหญิง เพราะการสมรสของมนุษย์ แสดงให้เห็นถึงฮิตคองประเพณี ความเชื่อของแต่ละกลุ่มในสังคมเพื่อสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความสุข และสิทธิของชายหญิงให้เท่าเทียมกันในทุกสังคมอีกด้วย (ยศ สันติสมบัติ, 2540 : 95) ในการแต่งงานเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ มีประเพณีแต่งงานที่จัดกันในชุมชน ซึ่งมีความหมายที่ตึงามในการสำนึกพระคุณบิดามารดาหรือบรรพบุรุษ เป็นการบอกกล่าวผีบ้าน ผีเรือน ผีหมู่บ้าน การปลุกจิตสำนึกในหน้าที่ภรรยาสามี รวมถึงการเป็นบิดาและมารดาในอนาคต (อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ, 2537 : บทนำ)

สังคมของชาวลาวการแต่งงานเป็นฮิตคองประเพณีที่สำคัญ ซึ่งเป็นข้อผูกมัดระหว่างชายหญิงให้อยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวโดยมีลูกเป็นสายสัมพันธ์ ผู้ที่จะเป็นสามีภรรยาต้องผ่านการแต่งงานตามฮิตคองประเพณี ถ้าหากหนีพิธีแต่งงานจะถูกคนอื่นมองว่า เป็นคนที่ไม่มีโชคความ ไม่มี ความเจริญรุ่งเรือง และไม่มีเกียรติ จะถูกดูแคลนจากสังคมตามฮิตคองประเพณี ถ้าพ่อแม่ มีลูกหญิง ลูกชายที่ได้แต่งงานตามกฎหมายจะมีความรู้สึกภาคภูมิใจและเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างมีหน้า มีตา หากสามีภรรยาผู้ใดไม่ได้เข้าพิธีแต่งงานแม้ว่าจะมีทรัพย์สินสมบัติมากมาย ก็ย่อมถูกชาวบ้านดูถูก ดูแคลน (เสย วงศ์สี, 2552 : 2) เห็นได้ว่า การแต่งงานให้ถูกตามฮิตคองประเพณีเป็นสิ่งที่สำคัญมาก สำหรับคนลาวการแต่งงาน คือกฎเกณฑ์ในการสร้างครอบครัว เพื่อการสืบทอดเผ่าพันธุ์ให้เกิดความ มั่นคงของคนในสังคม และชนกลุ่มน้อยทุก ๆ เผ่าที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทุกชนเผ่าให้ความสำคัญในการแต่งงานเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันไปในการทำพิธีการ แต่งงาน การกินฮิตและความเชื่อของแต่ละชนเผ่า แต่ในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว มีข้อกำหนดเป็นกฎหมายครอบครัว ฉบับล่าสุด ปี 2008 ให้ประชาชนทุกชนเผ่า ถึงแม้จะมี พิธีกรรมแต่งงานตรงตามความเชื่อ และข้อยึดถือของแต่ละชนเผ่าแล้วก็ตาม จะต้องได้รับการยอมรับ และผูกพันทางกฎหมาย มีการดำเนินการตามข้อกำหนดของรัฐด้วย

ชนเผ่าอยู่ได้รับการส่งเสริมให้อนุรักษ์ประเพณีพิธีกรรมของตนไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อพิธีกรรมต่อไป จำนวนประชากรมากขึ้น ค่านิยมแปรเปลี่ยน ไปตามกาลเวลาและสภาวะแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมไม่สามารถใช้เป็นกฎ เกณฑ์ในการจัดระเบียบทางสังคมได้ จำเป็นต้องมีกฎหมายใช้บังคับ (อมรา พงศาพิชญ์, 2537 : 8) เพื่อจัดระเบียบทางสังคม ทำให้คนมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน เมื่อคนในสังคมมีกฎเกณฑ์และความคิด เห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในแนวเดียวกัน การจัดระเบียบทางสังคมเป็นไปอย่างไม่น่ากลัวหาก ไม่มีกฎหมายครอบครัว สมาชิกของครอบครัวอาจไม่ได้รับการคุ้มครองหรือไม่ได้รับสิทธิที่ตนควร ได้ และจะไม่มีสิ่งใดสำหรับยึดถือเป็นหลักเกณฑ์ที่สมาชิกในครอบครัวพึงปฏิบัติ เพื่อให้การอยู่ด้วย กันราบรื่น ผาสุกเป็นครอบครัวที่มั่นคง (ทวิรัตน์ ณาตม, 2517 : 49)

ความสัมพันธ์ระหว่างฮิตคองที่เกิดขึ้นในชุมชนเผ่ายรุ และชนเผ่าอื่น ๆ ทำให้เกิดเป็นกฎหมาย ประเด็นที่น่าสนใจ คือ กฎหมายว่าด้วย ครอบครัว กำหนดหลักการ ระเบียบ และมาตรการเกี่ยวกับการสู่ขอ การแต่งงาน การหย่าร้าง การรับเด็กมาเป็นบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ผู้เมีย ทรัพย์สินสมบัติของคู่ผู้เมีย สิทธิและพันธะของพ่อแม่และลูก การคุ้มครองครอบครัวให้มีความผาสุก ท่ามกลางกระแสความเจริญในวิถีชีวิตของครอบครัวของชนเผ่ายรุ ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฮิตคองของชนเผ่ายรุ ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับกฎหมายครอบครัวลาว ปี 2008

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฮิตคองของชนเผ่ายรุในเมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฮิตคองของชนเผ่ายรุในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บ้านหลัก 43 เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวนสามกลุ่มคือ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ และเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างฮิตคองของชนเผ่ายรุกับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008 ประกอบด้วย ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านกฎหมาย ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และประชาชนกลุ่มผู้ปฏิบัติ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในฮิตคองของเผ่ายรุด้วยกลุ่มผู้ปฏิบัติฮิตคองยรุ และกลุ่มผู้นับถือฮิตคองของยรุ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพดังนั้น เครื่องมือในการวิจัยก็คือ ตัวผู้วิจัยทั้งเป็นอุปกรณ์ช่วย เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ และบันทึกสนทนา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสาร และลงภาคสนาม ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสังเกต สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้มามีการหาคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาฮิตคองของชนเผ่ายรุ บ้านหลัก 43 เมืองปากช่อง แขวงจำปาสักสาธารณรัฐ

ประชาติไปโดยประชาชนลาว พบว่า ฮีตคองครอบครัวชนเผ่าเยรูในสังคมของชนเผ่าเยรู คู่บ่าวสาว มีเสรีภาพในการชอบพอซึ่งกันและกัน เมื่อทำได้คู่ครองที่ตนพอใจแล้วก็บอกกล่าวพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายรับรู้ด้วย จากนั้นฝ่ายชายต้องหาวัว หรือหมู เป็ด ไก่ มาฆ่า เพื่อจัดงานแต่งงานให้ทั้งสองฝ่ายรับรู้ และยืนยันผู้สร้างครอบครัวใหม่ โดยคนเฒ่าคนแก่ ซึ่งพ่อแม่ที่มาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านหลัก 43 ชั่ว ในต้นศตวรรษที่ 20 ของปี 1936 นั้นได้ถือริตคอง(ฮีตคอง) ที่พวกเขาเคยมีมาแต่โบราณกาล นำมาปฏิบัติสืบเนื่องกันจนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีข้อปฏิบัติของหน้าที่ครอบครัว ที่ผู้นำครอบครัวต้องเป็นผู้นำปฏิบัติที่สำคัญในฮีตสิบสองของเผ่าเยรู ได้แก่ 1) บนหลักบ้าน (บนเจ้าหอ) 2) แก้มบนหลักบ้าน (แก้มบนเจ้าหอ) และกฎระเบียบของการปฏิบัติคองสิบสี่ของเผ่าเยรู มีข้อกำหนดเกี่ยวข้องกับครอบครัวไว้ว่าด้วยคองผัวเมีย ที่ได้กำหนดพิธีกรรม และข้อปฏิบัติ ในการที่คู่ชายหญิงจะแต่งงานเป็นผัวเมียต้องผ่านขบวนการทำพิธีหมั้นหมาย (ปายาจั้มมาง) ทำพิธีแต่งงาน (ระล่าปาซ่าว) ขั้นตอนการทำพิธีงานแต่งงาน จนกระทั่งการสัญญากล่าวคำ (การหย่าร้าง) การแบ่งปันสินสมสร้าง(ทรัพย์สินสมบัติให้แก่บุตร) และว่าด้วยคองขึ้นเรือนปลูกสร้างใหม่ (การปลูกสร้างเรือนที่มีฮีตมีคอง) ที่กำหนดเป็นข้อปฏิบัติการขึ้นบ้านใหม่ของครอบครัวใหม่ชายหญิง (ขึ้นเรือนฮีตคอง) ที่สัมพันธ์กันกับกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008 ในรายละเอียดดังกล่าว อยู่ในภาคที่ 2 การหมั้นหมาย การสู่ขอ และการแต่งงาน ภาคที่ 3 การสิ้นสุดการเป็นผัวเมียกัน และภาคที่ 4 ทรัพย์สินสมบัติของคู่ผัวเมีย ส่วนภาคที่ 1 บทบัญญัติทั่วไป และภาคที่ 5 สิทธิและพันธะของพ่อแม่และลูก มีความสัมพันธ์ของบางมาตราเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัด เช่น ชนเผ่าเยรู สมัยก่อนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรส แต่ใช้สัญญาใจ และการรักษาคำพูดเป็นสำคัญ

ฮีตคองการสู่ขอหมั้นหมายนั้น ในสมัยก่อนจะไม่มีการหมั้น มีแต่ทำพิธีกินฮีด (กินเหล้าไห ไก่ตัว) มีแม่สื่อไปพูดกันกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่าจะตกลงกินฮีดกันวันไหน จึงมาทำพิธีแต่งงานเลย (เรียกว่าปะออบ) คือ ไปบาย (ไปจับ หรือไปแตะ) ข้าวสาร เกลือ และกินเหล้าไห ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายต้องเสียไก่ตัวหนึ่งให้แม่สื่อ ถ้าหากว่าไม่ยอมเสียไก่ให้แม่สื่อแล้ว ทั้งสองคนหากมีลูกแม่สื่อก็จะเอาลูกคนโตของทั้งสองคนไปเป็นลูกของแม่สื่อแทน

การหมั้นของเผ่าเยรูทางฝ่ายเจ้าบ่าวต้องถามเจ้าสาวด้วยตัวเองหรือทาบทามก่อน ต้องมีพยานรู้เห็นสามคนขึ้นไป ไม่ให้ฝ่ายเจ้าสาวบิดพลิ้วและให้ถูกตามขั้นตอนที่จะไป สู่ขอ เมื่อตกลงกันได้แล้วทั้งสองฝ่ายจึงนัดกันทำพิธีสู่ขออย่างถูกต้อง เพื่อให้เจ้าบ่าวไปหาเจ้าสาวที่บ้านพร้อมด้วยพ่อแม่ แก้วแก้วพร้อมด้วยผู้มีอำนาจการปกครองบ้านและเจ้ากก เจ้าเหล่าของฝ่ายชาย เพื่อตกลงกันกับเจ้าสาวจะเอาวันใดเป็นวันมงคล เพื่อจะได้ทำพิธี แม็ก ไชยมาด (2559, กุมภาพันธ์ 14)

ภาพที่ 1 พิธีกรรมการกินเกลือและข้าวสารในงานแต่งงานของชนเผ่ายรู่

การแต่งงาน (กินดอง) เมื่อถึงกำหนดสัญญาของการทำพิธีแต่งงานแล้วทางเจ้าแม่ฝ่ายชาย
 แห่งเจ้าบ่าวไปบ้านเจ้าสาวเพื่อทำพิธีสู่ขอแต่งงาน ดังนั้นฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมเหล้าไห 3 ไห ไก่
 3 ตัว เหล้า ไหแรก และไก่ตัวแรกทำพิธีเอาเขยเข้าคองของฝ่ายหญิง ส่วนเหล้าไหที่สอง และพร้อม
 ไก่ตัวที่สองเพื่อทำพิธีต้อนรับดอง (ต้อนรับพ่อแม่ของฝ่ายชาย) และเหล้าไหที่สามและไก่ตัวที่สาม
 ทำพิธีต้อนรับญาติพี่น้องที่อยู่ใกล้และไกลที่มาในงานดอง

ภาพที่ 2 พิธีกรรมกินเหล้าไหในงานแต่งงานของชาวยรู่

พิธีแต่งงานแบบเผ่ายรู่จะไม่มีงานเลี้ยงและไม่มีการบายศรีสู่ขวัญ แต่ปัจจุบันส่วนมากต้อง
 มีเพราะเวลาแต่งงานเจ้าบ่าวเจ้าสาวส่วนมากจะจดทะเบียนที่บ้านนั้นเลยต้องมีนายบ้านและ
 เจ้าหน้าที่บ้านเข้าร่วมเพื่อบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และถ้ามีงานเลี้ยงแล้วก็จะบ่งบอกถึงว่าทั้งฝ่าย
 หญิง และฝ่ายชายพวกเขาได้แต่งงานที่สมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

ภาพที่ 3 พิธีบายศรีสู่ขวัญของเจ้าบ่าวเจ้าสาวแบบลาวลุ่ม

ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการหย่าร้างผู้นั้นจะไม่ได้รับค่าแบ่งปันจากสินสมรส ถ้ามีลูกด้วยกันต้องช่วยกันเลี้ยงดู แต่เมื่อเวลาหย่าร้างกันต้องไปทำพิธีแยกกันอยู่ที่ทางสามแพร่ง โดยมีผู้เฒ่าผู้แก่จำนวนหนึ่งไปดูแลทั้งสองฝ่ายห้ามไม่ให้ทั้งสองฝ่ายมีปากเสียง (ห้ามด่าหรือทะเลาะกัน) พุดหยาบคายให้แก่กัน จากนั้นก็ทำพิธีบายข้าวสารแล้วแยกทางกันไปคนละเส้นทางแล้วกลับไปบ้านของตนเอง

ภาพที่ 4 เส้นทางแยกที่ใช้ทำพิธีกรรมเมื่อมีใครหย่าร้างตามฮีตของเผ่าชาวยุรุมหมู่บ้านหลัก 43 เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก

การแบ่งปันสินสมรสร้าง (ทรัพย์สินสมบัติให้แก่บุตร) กรณีเกิดอุบัติเหตุหรือเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยอื่นๆ ฝ่ายใดเสียชีวิตก่อนสินสมรสทั้งหมดจะตกเป็นของฝ่ายที่ยังมีชีวิตเท่านั้น ถ้าหากมีลูกด้วยกันลูกจะมีสิทธิได้รับสินสมรส เมื่อผัวและเมียเสียชีวิตไปด้วยกัน แต่ลูกยังมีชีวิตอยู่ สินสมรสจะตกเป็นของลูก จะไม่มีญาติพี่น้องมาแบ่งปันได้ ถ้ามีลูกคนละแม่ (พ่อเดียวกัน) สินสมรสที่พ่อได้สมรสกับแม่ใหม่ ในกรณีพ่อตายก่อนสินสมรสร้างที่สร้างขึ้นกับแม่ใหม่แบ่งสินสมรสดังนี้ ลูกเกิดกับแม่ใหม่จะได้รับสินสมรสสองส่วน ส่วนลูกที่เกิดกับแม่เก่าจะได้รับสินสมรสส่วนหนึ่ง เพราะเป็นส่วนแบ่งของพ่อ

ภาพที่ 5 ลูกหลานคนยुरुในหมู่บ้านหลัก 43 เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก

ในอดีตผู้ที่ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยก่อนอื่นเจ้าของบ้านจะต้องจัดหาอุปกรณ์ปลูกสร้างบ้าน นำไปไว้ในบริเวณที่สร้างให้ได้ประมาณ 85-90 เปอร์เซ็นต์ เมื่อถึงวันปลูกสร้างผู้เกี่ยวข้องจะไปหาชาวบ้านทุก ๆ ครอบครัวเพื่อมาช่วยกันปลูกบ้านให้สำเร็จในวันเดียวกันขนาดของบ้านเรือนฮิตคองจะอยู่ในระดับกว้าง-ยาว 3 เมตร คูณ 4 เมตร มุงด้วยหลังคา หรือใบตองกุง ปูพื้นด้วยแป้น

ภาพที่ 6 การสร้างบ้านของแบบยรุ ที่บ้านหลัก 43 เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก

สรุปได้ว่า ฮีต 12 คอง 14 ของชนเผ่า ยรุ มีการยึดถือปฏิบัติมานาน และมีความคล้ายคลึงกับฮีต 12 คอง 14 ของชาวลาวลุ่ม อาจเกิดจากสภาพภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน บริเวณที่ไปมาหาสู่กันได้ จึงมีการแพร่กระจายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีปฏิบัติซึ่งกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาฮีตคอง ครอบครัวชนเผ่า ยรุ พบว่า ฮีต 12 คอง 14 ของชนเผ่า ยรุ เมื่อพิจารณาจะมีความคล้ายคลึงกับ ฮีต 12 คอง 14 ชาวลาวลุ่ม อาจเกิดจากภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ไปมาหาสู่กันได้ จึงมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติกันและกัน พิธีกรรมการหมั้น การแต่งงาน หรือที่เรียกว่า กินดองของชายหนุ่มหญิงสาว เป็นการเริ่มต้นของครอบครัว มีญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายและผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมเป็นสักขีพยานในการที่จะใช้ชีวิตครอบครัว คู่ผัวตัวเมีย ต่างยึดถือข้อปฏิบัติตามฮีต 12 คอง 14 ของการครองเรือน ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในประเพณีการแต่งงาน เป็นการผูกพันสัญญาว่าให้คู่หญิงชายได้มีการดูแลเอาใจใส่กันและกัน รวมไปถึงคนในครอบครัวของทั้งสองฝ่ายด้วย ซึ่งสอดคล้องกันกับ นิยพรรณ (พลวัฒน์) วรรณศิริ (2540 : 193-194) ในเรื่อง สังคม และวัฒนธรรมศึกษาว่า ในสังคมบุพกาลนั้น มนุษย์ยังต้องพึ่งพาอาศัยกันมากมาย ไม่สามารถจะยืนหยัดอยู่อย่างโดดเดี่ยวในโลกได้ ในด้านการหาเลี้ยงชีพให้อยู่รอดตั้งแต่เกิดจนตาย ต้องช่วยกันพึ่งพาอาศัยกันอย่างใกล้ชิด สังคมและกลุ่มคนที่แข็งแกร่งและยืนยงอยู่ได้ด้วยดี จึงต้องมีคนมาก มีบริวารมาก การนับเอาคนเข้ามาเป็นพรรคพวก บริวารที่จะร่วมกันได้ในทุกเรื่อง จะมีฝากใช้กันได้ทุกเรื่อง จึงต้องเลือกเอาคนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุดก่อน ความใกล้ชิดที่สุดนั้นที่ทั้งใกล้ชิดโดยไม่ผูกพันกันทางสายเลือด และใกล้ชิดแบบผูกพันกันโดยสายเลือด ประเภทแรกต้องมีการพิสูจน์ความจงรักภักดี ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งเสียก่อน แต่ประเภทผูกพันกัน

โดยสายเลือดไม่ต้องพิสูจน์อะไรเลย หากคนเรารู้ว่ามีชีวภาพเกี่ยวเนื่องกันเท่านั้นความรู้สึกทางใจก็ตามมา ความรับผิดชอบต่อกันก็จะตามมาอีกทีหนึ่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับฮิต 12 คอง 14 ของลาวลุ่ม ได้แก่ ประเด็นข้อปฏิบัติ ฮิตผัวคองเมียที่มุ่งให้สามีภรรยาปฏิบัติต่อกัน ดูแลกันทั้งยามสุข ยามทุกข์ และยามเจ็บป่วย คู่สามีภรรยาถ้ามีเรื่องบาดหมางใจกันต้องอดทน ถ้าหากฝ่ายใดผิดจะมีผู้เฒ่า ผู้แก่ไปอบรมสั่งสอน การทำให้ครอบครัวมีความสุข สามีภรรยาต่างต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความรักใคร่ปรองดองกัน เคารพซึ่งกันและกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดูแลให้เกียรติกันและกัน มีเหตุผลเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวซึ่งสอดคล้องกัน

การหย่าร้างของชนเผ่ายรู่ ส่วนมากจะหย่าร้างแบบฮิตคองของเผ่ายรู่ ถ้าหากฝ่ายใดต้องการหย่าร้างกัน ต้องไปทำพิธีแยกทางกันที่เส้นทางสามแพร่งหรือเส้นทางแยกโดยมีญาติผู้เฒ่าผู้แก่จำนวนหนึ่งที่เป็นสักขีพยานตอนแต่งงานมาร่วมทำพิธีเป็นกรรมการไว้ เพื่อห้ามไม่ให้ทั้งสองฝ่ายด่าหรือพูดสิ่งที่ไม่ดี หรือผิดใจกัน ทั้งสองฝ่ายให้แยกทางกันไปด้วยความดีงาม และจะต้องเดินไปคนละทางในเส้นทางแยกนั้น สอดคล้องกับฮิตไ้-คองเขยของลาวลุ่ม ที่มุ่งสอนลูกสะใภ้ และลูกเขยให้ปฏิบัติต่อพ่อตา แม่ยาย ปู่ย่า ตายายให้ถูกต้องตามคลองธรรม ถึงแม้คนเป็นผัวเมียจะต้องหย่าร้างกัน ก็ยังต้องฟังคำสั่งสอนของ ผู้หลักผู้ใหญ่ ก่อนแยกจากกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกันกับ อัจฉริยา สัมพัฒน์วรชัย (2546) ศึกษาเรื่อง “การแยกกันอยู่เป็นการชั่วคราวของสามีภรรยาตามกฎหมายครอบครัวไทย : ศึกษากรณีใช้เป็นมาตรการชะลอการหย่าร้าง” การที่จะสมรสกันได้นั้นต้องเริ่มจากการที่ชายหญิงทั้งสองฝ่ายรักใคร่ชอบพอซึ่งกันและกันแต่เมื่อสมรสกันไปแล้ว นานวันเข้าก็อาจเกิดปัญหาข้อขัดแย้งขึ้นระหว่างสามีภรรยากันได้ ปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการนอกใจ หรือความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรส ปัญหาการทำร้ายระหว่างสามีภรรยา ทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ หรือปัญหาเกี่ยวกับอุปนิสัยใจคอของคู่สมรสที่แตกต่าง เป็นต้น ปัญหาทั้งหลายเหล่านี้ ย่อมก่อให้เกิดความแตกร้างของความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยา และในที่สุดก็อาจกลายเป็นกรณีที่คู่สมรสนับเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคม เพราะส่งผลกระทบต่อจิตใจคู่สมรสเองกล่าวคือสามีหรือภรรยา โดยเฉพาะต่อบุตรหรือเด็ก ซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติที่ควรได้รับการปกป้องจากสังคมมากที่สุด ในข้อปฏิบัติของชนเผ่ายรู่ภรรยาต้องนับถือสามีห้ามด่าสามีและครอบครัวของสามี เมื่อถึงวันพระผู้เป็นเมียต้องจุดธูปเทียน หน้าบ้านหลังบ้าน คล้ายคลึงกับคอง 14 ของลาวลุ่ม ข้อกำหนดหรือข้อควรปฏิบัติ 14 ข้อของพุทธศาสนิกชนคนลาวในการครองตนเป็นคนดี ซึ่งในปัจจุบันก็ยังยึดถือสืบต่อกันมาในข้อ 8 วันพระ (ข้างขึ้น) ให้จัดพานดอกไม้ ธูป เทียน ขอมมาแก่สามีตน ซึ่งสอดคล้องกันกับ ไพฑูริย์ มีกุศล (2521) ได้ศึกษา “ประเพณีอีสาน” ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีที่มีผลต่อการสร้างความสามัคคี การมีโอกาสพบปะกันในงานประเพณีก่อให้เกิดผลดีต่อการปกครองในสมัยโบราณ ประเพณีบางอย่างมีจุดมุ่งหมายสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของ

คนในชุมชนเช่นการนับถือบรรพบุรุษ เป็นประเพณีที่ทำให้คนนับถือบิดามารดา ญาติพี่น้อง ถึงจะล่วงลับไปแล้ว ก็ยังต้องให้ความเคารพนับถือ การอ้างถึงผีบรรพบุรุษ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยให้ญาติพี่น้องเข้าใจกัน นับเป็นวิธีการ อันชาญฉลาดและมีจิตวิทยา

กฎหมายครอบครัวลาวที่สัมพันธ์กับฮีดคองของชนเผ่าเยอู แขวงจำปาสักในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อได้ทำการวิเคราะห์แล้วแสดงความสัมพันธ์ในเบื้องต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ฮีดคอง ครอบครัวชนเผ่าเยอู มีมาช้านาน อาจเกิดจากการเห็นร่วมกันของชนเผ่าและผู้นำชนเผ่าที่มีการดูแลปกครองคนจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นข้อปฏิบัติในฮีดคองจึงไม่ยุ่งยากซับซ้อน แตกต่างจากกฎหมายครอบครัวลาวที่พิจารณา และกำหนดมาเพื่อการใช้บังคับกับประชาชนลาวทั้งประเทศ ดังนั้นจึงมีความครอบคลุมครบถ้วนกว่า ซึ่งสอดคล้องกันกับ วิชัย ศรีหาปัญญา (2547) ศึกษาเรื่อง “การแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยาในกรณีการหย่า โดยคำพิพากษาของศาล : ศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายครอบครัวของประเทศไทยและส.ป.ลาว” ในกฎหมายโรมันไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก เนื่องจากว่าเมื่อสมรสแล้วฝ่ายชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจ ในการจัดการทรัพย์สินทั้งหมดของครอบครัว ส่วนหญิงกฎหมายโรมันเปิดโอกาสให้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ตนติดตัวมา (Dowry) เท่านั้นด้วยเหตุนี้หลักการแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา จึงไม่เป็นที่รู้จักในสังคมโรมัน ระบบทรัพย์สินรวมกันระหว่างสามีภรรยา ที่เรียกว่าสินสมรส (Common property) มีการค้นพบในสมัยการใช้กฎหมายแบบประมวล (Civil law) โดยเฉพาะระบบกฎหมายของฝรั่งเศส และสเปน ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เป็นอย่างมาก รวมทั้งระบบกฎหมายของไทยและลาวก็ยอมรับไปปรับใช้ให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายครอบครัวไว้อย่างชัดเจนกล่าวคือ เริ่มแต่กฎหมายลักษณะผัวเมีย รวมทั้งระบบกฎหมายแบบประมวลหลายฉบับที่ใช้ผ่านมา จนถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย บรรพ 5 พ.ศ. 2533 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกำหนดให้สามีภรรยามีระบบทรัพย์สินรวมกันอันได้แก่สินสมรส (Common property) และกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งสินสมรส ทำนองเดียวกับกฎหมายของลาว โดยเริ่มจากการใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลเมื่อ ค.ศ. 1927 (พ.ศ. 2470) จนถึงปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) กฎหมายครอบครัวที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกำหนดให้สามีภรรยามีระบบทรัพย์สินร่วมกันเรียกว่า สินสมสร่าง และกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งสินสมสร่างไว้เมื่อสิ้นสุดการสมรสเช่นกัน แต่ทั้งนี้เองโดยการกำหนดในข้อกฎหมายครอบครัวลาวนั้น ได้บังคับใช้อย่างครอบคลุมกับประชาชนทุกพื้นที่ เป็นข้อดีที่สอดคล้องกับข้อเสนอจากงานวิจัยของ (Elsbeth, 2000 : 187-218) ศึกษาเรื่อง การแต่งงานของสตรีชาวโคโลเนียลในอินโดนีเซียว่า ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติต่าง ๆ ครอบคลุมในสตรีทุกชนชั้น

การที่ชนเผ่าเยอู สามารถปกครองคนและชุมชนของตนเองได้ อาจมีปัจจัยร่วมหลายประการ เช่น ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่อยู่อาศัย หรือสิ่งที่ปรากฏในลักษณะภูมิศาสตร์ถิ่นฐานของ

ชนเผ่าตนเอง การต้องการการยอมรับจากคนร่วมชนเผ่า ความต้องการการคุ้มครองให้ปลอดภัย เป็นต้น ถึงแม้จะมีข้อปฏิบัติที่ปรากฏในฮีดคองไม่มากนัก แต่ก็ยังสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่าง มีความ ผาสุก และยังคงยึดถือปฏิบัติตามฮีดคองสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน การประกาศความเกี่ยวพันกันทั้งทางใจ ทางพฤตินัยและทางสังคม ของการแต่งงานแบบชนเผ่ายุคนั้น ไม่มีการจดทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ใช้ใจของคู่หญิงชายและญาติของทั้งสองฝ่ายมาผูกเกี่ยวรวมกัน ด้วยประเพณี การแต่งงานก็นับได้ว่าเพียงพอและเรียกว่า ครอบครั้วแล้วซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอ็มเบอร์ (Ember, 1979) กล่าวถึงระบบครอบครัวที่หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีสถานะภาพ (Statuses) เป็นตัว กำหนดความสัมพันธ์ ผูกพันกันโดยบทบาทและหน้าที่ต่อกัน และกัน อย่างน้อยที่สุดครอบครัวจะต้องประกอบด้วยคู่สมรส (คู่ผู้ตัวเมีย) หนึ่งคู่ และลูก ๆ รวมทั้งครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคล ซึ่งเกิดจากสถาบันแต่งงาน การกระทำทุกอย่างของครอบครัว ก็เพื่อจะผดุงสถาบันแต่งงาน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับที่ สมภาพ ผลเจริญ (2552 : 6) ได้กล่าวไว้ถึงครอบครัวว่าเป็น กลุ่มทางสังคมซึ่งมี ลักษณะเฉพาะ คือ สมาชิกอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางเพศและทางเศรษฐกิจเป็นหลัก มีลักษณะ ของการร่วมมือกันเสมอ ในครอบครัวจะต้องมีผู้ใหญ่ 2 เพศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกันและ เป็นที่ยอมรับกันในสังคม โดยไม่ต้องมีการจดทะเบียนกันทางกฎหมายเลย

ฮีดคองชนเผ่ายู ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดครอบครัวลาวปี 2008 ภาคที่ 5 สิทธิและ พันธะของพ่อแม่และลูกมีอยู่หลายข้อปฏิบัติ เช่น ฮีดคองในการแบ่งปันสมบัติของคู่ผู้ตัวเมีย ข้อสังเกต ของผู้วิจัยมีว่ากรรมสิทธิ์ต่าง ๆ ในสินทรัพย์ของคู่ผู้ตัวเมียชนเผ่ายู จะให้ความสำคัญกับลูกที่มีความ สัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นหลัก แต่ไม่ได้มีการระบุอายุชัดเจนของลูก ต่างจากกฎหมายครอบครัว ลาวปี 2008 ที่มีการกำหนดอายุของลูกไว้ชัดเจนว่า เมื่ออายุครบสิบแปดปี จะสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับ สิทธิและตัดสินใจในทรัพย์สินตนเองได้ เป็นต้น

ฮีดคองชนเผ่ายู ที่สอดคล้องกันกับข้อกำหนดครอบครัวลาวปี 2008 ภาคที่ 1 ข้อบัญญัติ ทั่วไป กฎหมายว่าด้วยครอบครัวมีอยู่หลายข้อปฏิบัติ ได้แก่ การเป็นผัวหนึ่งเมียเดียวสอดคล้องกับ คองผู้ตัวเมีย ที่ว่าต้องมีผัวเดียวเมียเดียวทำมาหากินอย่างสุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น การปฏิบัติตาม คองนี้มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน โดยหญิงและชายไม่ควรมีหลายผัวหลายเมีย สอดคล้อง กับผลงานของ ประทีนทิพย์ วิรุณพันธ์ (2554) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสมรสจากรูปแบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” ไปสู่รูปแบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” พบว่า กฎหมายครอบครัวที่ใช้บังคับ ในปัจจุบัน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสมรส จากรูปแบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” ไปสู่ “ผัวเดียวเมียเดียว” โดยรับรองการสมรสให้สามารถสมรส ในเวลาเดียวกันได้เพียงคนเดียวเท่านั้น รวมถึงเปลี่ยนรูปแบบการสมรสให้เหลือเพียง “การจดทะเบียน” เท่านั้น ทำให้สังคมยอมรับความเป็นสามีภรรยาอย่างเป็นทางการ จากการจดทะเบียน

สมรสเพียงสิ่งเดียว ความสัมพันธ์ซ้อนหรือ นอกสมรสนั้น ไม่ถูกรับรองโดยกฎหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำฮิตคองครอบครัวของชนเผ่าเยอู ไปเผยแพร่แก่อนุชนรุ่นหลังให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ เนื่องจากมีหลายประเด็นที่สอดคล้องกับข้อกำหนดในกฎหมายครอบครัวลาวปี 2008 ที่ใช้ในปัจจุบัน

1.2 คุณค่าของฮิตคองครอบครัวชนเผ่าเยอู ควรนำไปเผยแพร่แก่หน่วยราชการและผู้นำในพื้นที่ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน และค้นพบคุณค่าของฮิตคองครอบครัวชนเผ่าเยอู ไปเผยแพร่ แก่เวทีวิชาการต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งในภูมิภาคอาเซียน เพื่อประชาสัมพันธ์สิ่งดีงามในชนเผ่าของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการประชาสัมพันธ์ชนเผ่าและคุณค่าที่ดีงามให้สู่สากล

1.3 จากงานวิจัยนี้พบว่า มีประโยชน์ในการชี้แนะและเป็นฐานการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างความผาสุกของชนเผ่าที่ปฏิบัติตามฮิตคองในอดีตกับความผาสุก สงบเรียบร้อยของชุมชนที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมายปัจจุบัน ในกลุ่มชาติพันธุ์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มชาติพันธุ์ของภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หรืออาเซียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบฮิตคองของชนเผ่าอื่น ๆ กับกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 ควรมีการศึกษาอิทธิพลของฮิตคอง โบราณที่มีผลต่อการกำหนดกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

ทวีรัตน์ ណາຕມ. (2517). **พัฒนาการครอบครัวขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว**. กรุงเทพฯ :

สมาคม เศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.

นิยพรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ :

เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ประทีนทิพย์ วิรุณพันธ์. (2554). **การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสมรส จากรูปแบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” ไปสู่ รูปแบบ “ผัวเดียวเมียเดียว”**. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพฑูรย์ มีกุล. (2521). **“ประเพณีชาวอีสาน”** ในรัชชชัย จักรสาน, อีสาน. กรุงเทพฯ :

ธนวิชัยการพิมพ์.

แม็ก ไชยมาต. (2559, กุมภาพันธ์ 14). สัมภาษณ์.

ยศ สันติสมบัติ. (2540). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษย์วิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชัย ศรีหาปัญญา. (2547). การแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาในกรณีการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล : ศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายครอบครัวของประเทศไทยและส.ป.ป.ลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมภาพ ผลเจริญ. (2552). **อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชน และครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เสย วงศ์สี. (2552). **หีบโป๊ว : ประเพณี การแต่งงานของชาโพนงในพระราชอาณาจักรกัมพูชา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ. (2537). **“ยะจู้ยี่”** เอกสารประกอบการอบรมการวิจัยทางวัฒนธรรม. สถาบันวิจัย ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัจฉริยา สัมพัฒน์วรชัย. (2546). การแยกกันอยู่เป็นการชั่วคราวของสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทย : ศึกษากรณีใช้เป็นมาตรการชะลอการหย่าร้าง. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Elsbeth, Locher-Scholten. “Marriage, Morality and Modernity: The 1937 Debate on Monogamy,” in *Women and the Colonial State: Essays on Gender and Modernity in the Netherland Indies. 1900-1942*. (Amsterdam: Amsterdam University, 2000). pp. 187-218.

การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
โดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์

The development of standard-based curriculum in occupational and
technological learning group by integration with Surin local wisdom

มานพ สารสุข¹

Manop Sarasuk¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ 2) สร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร แหล่งข้อมูลในการวิจัย คือ 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา 2) ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความต้องการในสาระการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาภูมิปัญญาจัดทำสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตการณ์การทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอุปนัย 2) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ คือ หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2/2557 โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน และแบบสังเกต

¹ โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” เทศบาลเมืองสุรินทร์

พฤติกรรมนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระ และค่าเฉลี่ยร้อยละ (%)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) นักเรียนจำนวน 34 คน และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน และแบบสอบถามความเหมาะสมของหลักสูตรต่อการนำไปใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สาระการเรียนรู้กรงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องจัดให้ครบสาระสำคัญ 6 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง งานธุรกิจ และคอมพิวเตอร์ ครอบคลุม 4 มาตรฐาน 14 ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” ยังขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและผู้เกี่ยวข้อง มีความต้องการให้นำสาระการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่รินทร์มาจัดเป็นเนื้อหาในหลักสูตร

2. หลักสูตรที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย เกณฑ์การใช้หลักสูตร การวิเคราะห์ความสอดคล้องของภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่รินทร์กับสาระการเรียนรู้แกนกลาง คำอธิบายรายวิชา การจัดหน่วยการเรียนรู้ โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลประเมินผลและแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องทุกด้าน

3. นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทักษะการปฏิบัติงานนักเรียนมีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 83.73 และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียน มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 82.23

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนในระดับมากและ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกด้าน

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรอิงมาตรฐาน บูรณาการ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were to 1) to study the basic information leading to the development of standard-based curriculum in occupational and technological learning group by integration with Surin local wisdom, 2) to construct and investigate the curriculum efficiency, 3) trial the constructed curriculum, and 4) to evaluate the constructed curriculum. The research methodologies were as the followings.

Step 1 : study the basic information for this study were the basic education core curriculum B.E. 2551, the Condition of Education in occupational and technological learning group of Tessabarn 3 “Tessabarn Anusorn” school, and Surin local content needs from the sample groups in academic year 2/2013. The research tools were content analysis, percentage, mean, standard deviation.

Step 2 : construct and investigate the curriculum efficiency that the information source was 6 Surin local wisdom people in order to study the Surin local wisdom applying for constructing the learning group in the curriculum. The research tools were in-depth interview and observing form and the curriculum efficiency form. The used statistics were mean and standard deviation.

Step 3 : trial the constructed curriculum that the sample group was 34 Matthayomsuksa 2/1 students of Tessabarn 3 “Tessabarn Anusorn” school in Academic Year 2/2013. The research tools were learning achievement form, skill achievement form and behavioral observation form. And the used statistics were independent t-test and percentage mean.

Step 4 : evaluate the constructed curriculum that the sample group was 34 students who studied in the curriculum and 11 experts. The research tools were student satisfactory questionnaire and curriculum-appropriate questionnaire. And the used statistics were mean and standard deviation.

The research results are shown as the followings.

1. The result of studying in the basic information showed that it is necessary to arrange all 6 learning groups from evaluating following 4 standards and 14 indicators. Tessabarn 3 “Tessabarn Anusorn” school has lacked of local wisdom in various learning activities and systems. The relevant persons would like to have the Surin local wisdom learning contents for applying in teaching and studying.

2. The constructed curriculum relevant analysis of Surin local wisdom and basic education core curriculum. The experts evaluated for efficiency and concluded that the curriculum was appropriate and relevant in all aspects.

3. The trial of constructed standard-based curriculum in occupational and technological learning group by integration with Surin local wisdom revealed that

the before studying students' scores in learning achievement were higher than after studying at .05 statistical significance. Besides, performance skill of students was 83.73 percent and required character of students was 82.23 percent.

4. The efficiency of constructed standard-based curriculum in occupational and technological learning group by integration with Surin local wisdom illustrated that it passed all criteria, students were satisfied and experts agreed that the curriculum was appropriate to use and passed criteria.

Keywords : Curriculum development, Standard-based curriculum, Integration, Occupational and technological, local wisdom.

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การวางรากฐาน พัฒนาการของชีวิต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและ ประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2540) นอกจากนี้การศึกษายังเป็นเครื่องมือ ในการปรับเปลี่ยนสภาพคนให้มีคุณภาพตามที่บ้านเมืองต้องการ เพื่อเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาประเทศ ให้สามารถดำรงอยู่ได้เพราะการศึกษาของประชาชนมีประสิทธิภาพ และการ ศึกษาเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับคุณภาพคนในด้านจิตสำนึกภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถของคนใน การจัดการกับปัญหาต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืนมั่นคงอีกด้วย (ศิริมงคล ทนทอง, 2553) การจัดการศึกษาของไทยแต่เดิมมีความผูกพันกับชุมชน ท้องถิ่นและวัด ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหา ของการศึกษาไว้กับศิลปวัฒนธรรมและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีพในสังคมเป็นสำคัญ ชุมชน ท้องถิ่นและวัดจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย ไว้ด้วยกันแต่ต่อมาแนวคิดการจัดการศึกษาจากประเทศตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทย ซึ่งทำให้ ทิศทางการจัดการศึกษาจึงถูกกำหนดให้เป็นระบบที่รัฐพยายามสร้างมาตรฐานทางการ ศึกษาให้เป็นเอกภาพโดยรัฐเข้ามามีบทบาทจัดการและกำหนดการศึกษาแก่ประชาชนเองโดยมุ่ง เนื้อหาการศึกษาที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐเพื่อให้สัมพันธ์กับระบบการศึกษาในทางสากล ดั่ง นั้นปัจจุบันนี้ ชุมชน ท้องถิ่นและวัดจึงคล้ายกับถูกกำหนดให้ถอยห่างออกไปจากการมีบทบาทด้าน การจัดการศึกษาแก่คนในชุมชน ประกอบกับสภาพของสังคมในปัจจุบันที่ถูกแทรกซึมของความคิด รูปแบบที่เรียกว่า “กระแสโลกาภิวัตน์” จะส่งผลกระทบต่อทุกคน ทุกชุมชนและทุกสังคมทั่วโลก กระแสนี้จะมีทั้งผลดีสำหรับผู้ที่รู้เท่าทันและผลเสียโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มที่ปรับตัวไม่ทันหรือไม่รู้

เท่าทันโดยเฉพาะสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยเป็นเหตุให้คนไทยละเลยภูมิปัญญาที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม ก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งในระบบภูมิปัญญาสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและขาดความเป็นตัวของตัวเองของสังคมไทยอันเป็นผลมาจากการขาดความสมดุลแห่งการเรียนรู้ระหว่างภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากลเพราะภูมิปัญญาสากลได้มีผลซึ่งนำความคิดในการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลายาวนานเกือบครึ่งศตวรรษทำให้ภูมิปัญญาไทยได้สูญหายไปจากสังคมไทยเกือบจะหมดสิ้นโดยมีภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยเข้ามาแทนที่ภูมิปัญญาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องร่วมกันสืบสานสานความรู้ทักษะ วัฒนธรรมทางสังคมจากผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อนุรักษ์ให้แก่คนรุ่นหลังต่อไปและยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยตราบนานเท่านาน

ปัจจุบันบทบาทของภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาสังคมได้รับการยอมรับมากขึ้นจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ หน่วยงานเอกชนและองค์กรชุมชนมีการศึกษาค้นคว้าและนำไปสู่การพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาของชาติ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาที่เน้น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในมาตรา 7, 23, 27 และมาตรา 57 สรุปได้ว่า ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยร่วมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลมีความสามารถในการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรมและบูรณาการความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย โดยกำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษายกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2548) ที่กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติในมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของผู้เรียนทุกระดับสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมให้องค์กร ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

จากนโยบายดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่สถานศึกษาควรจัดให้มีการนำเรื่องราวหรือสาระ

ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานเข้าสู่ระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพที่พึงประสงค์ตนเองได้โดยให้บูรณาการเข้าในทุกระดับการศึกษาและกำหนดให้สถานศึกษา ชั้นพื้นฐานต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” เป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จัดการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งนำมาใช้เป็นกรอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาใช้ในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแนวทางการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งที่กำหนดสาระการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนเพื่อการดำรงชีวิตและพัฒนาคนเข้าสู่โลกแห่งอาชีพ มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่จำเป็นต่อการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขซึ่งเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ท้องถิ่น คือ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษาต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างหลักสูตรรายวิชาต่างๆตามโครงสร้างรายวิชาได้ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเอื้อต่อชีวิตจริง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่นและส่งเสริมความนัด ความต้องการของผู้เรียนที่แท้จริงได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของประเทศและสามารถเพิ่มเติมเนื้อหา สาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนโดยนำทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งหมายความว่า สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวที่เป็นวิถีชีวิต สำนึกในความเป็นไทย รักและผูกพันต่อท้องถิ่น สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” ซึ่งกำหนดให้เรียนในรายวิชาการช่าง งานบ้าน งานเกษตร งานธุรกิจ งานประดิษฐ์และคอมพิวเตอร์ จากการศึกษาสภาพการจัดการและบริหารหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาจากเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องและการประชุมครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี มีปัญหาอุปสรรคหลายประการดังนี้ 1) เนื้อหาการเรียนรู้ที่จัดลงในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีซึ่งดำเนินการตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่นำมาจากตำราหรือหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ขาดการนำสาระการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาดังกล่าวมีลักษณะเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียน ปัจจุบันครูจัดทำสาระการเรียนรู้ที่ยึดความถนัดหรือความสามารถของตนเองเป็นหลักส่งผลให้มีเนื้อหาที่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ต่อยอดพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพหรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างเต็มศักยภาพและทำให้นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับสายสุนีย์ หมอดู (2549) ที่กล่าวว่าปัญหาที่พบทั่วไปในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ การกำหนดเนื้อหาการเรียนในเรื่องที่ไกลตัวเนื้อหาไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและสภาพของท้องถิ่นทำให้นักเรียนละเลยสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่นของตน 2) ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้ยังไม่มากพอ คือ มีการจัดเนื้อหาในเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีวันสำคัญของท้องถิ่นบ้างทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในบางเนื้อหาเท่านั้น ซึ่งเนื้อหาที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องที่นักเรียนในโรงเรียนควรได้เรียนรู้ที่หลากหลาย จึงทำให้นักเรียนเสียโอกาสในการที่จะได้รับความรู้เรื่องราวของท้องถิ่นที่จะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดและนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แก่นักเรียนของครูผู้สอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ครูยังขาดความรู้ เทคนิคและวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อมาถ่ายทอดในการเรียนการสอน ส่งผลให้องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ดังที่ ชมพูนุช วราสิระ (2548) กล่าวว่า ครูผู้สอนในปัจจุบันยังทำหน้าที่สอนและให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ไม่ดีเท่าที่ควร และ 4) การจัดเนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีซึ่งกำหนดให้เรียนสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัวเป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวันเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ว่าด้วยงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ งานธุรกิจและงานอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาที่กว้างยากต่อการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบเวลาในโครงสร้างหลักสูตร โดยเฉพาะกรณีที่มีผู้สอนหลายคน หลายวิชาส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ครบมาตรฐานตัวชี้วัดเนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจวิธีการบูรณาการสาระการ

เรียนรู้ให้สามารถสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดให้ครบทุกตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้นปีส่งผลต่อการวัดผลประเมินผลที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางของประเทศ และจากการศึกษาเอกสาร รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. รอบสอง (2549) และรอบสาม (2554) พบว่า สมศ. ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนสรุปได้ว่า โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาการนำองค์ความรู้หรือการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความหลากหลายมากขึ้นโดยการนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดทำสาระความรู้ท้องถิ่น โดยเฉพาะในงานด้านการฝึกอาชีพในท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์สุรินทร์ การพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน สมศ., 2554 : 34)

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นโดยการนำหรือเพิ่มเติมเนื้อหาการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ในหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในเรื่องราวที่ใกล้ตัวหรือท้องถิ่นและสามารถผ่านการประเมินตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดด้วย โดยการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะที่เป็นการบูรณาการรายวิชาหรือสาระการเรียนรู้ในงานต่าง ๆ ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีให้อยู่ในกลุ่มวิชาเดียวกันที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดขั้นปิตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ ครบตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรและได้เรียนรู้เรื่องราวที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองด้วย พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์เพื่อพัฒนานักเรียนให้ได้รับความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางของประเทศด้วยและมีส่วนช่วยในการสืบทอดภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นสุรินทร์ให้ยั่งยืนต่อไป ซึ่งถ้าปล่อยให้ภูมิปัญญาถูกละเลยเช่นปัจจุบันนี้ต่อไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์หรือแม้กระทั่ง ภูมิปัญญาไทยอื่น ๆ ก็อาจสูญหายไปไม่ช้า นอกจากนั้นการพัฒนาหลักสูตรนี้ยังสามารถส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนนำความรู้ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์
2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์
4. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ใช้กระบวนการ วิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่ง กำหนดเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งดำเนินการใน ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เป็นขั้นตอนการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา และศึกษาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสาระการ เรียนรู้ท้องถิ่นสุรินทร์ที่ต้องการให้จัดเป็นสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร จำนวน 6 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ งานธุรกิจ และคอมพิวเตอร์ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน จำนวน 107 คน โดยใช้แบบสอบถามความต้องการในสาระการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ กลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ เนื้อหา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตร ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ด้าน สาระสำคัญของหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสุรินทร์ที่ผู้เกี่ยวข้องต้องการมากที่สุด และการ ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการมาใช้ในการกำหนดโครงสร้างและเอกสารหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์แล้วนำไปหา ประสิทธิภาพ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ จำนวน 6 คน เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์และนำมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรโดยใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตการณ์การทำงานผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ วิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการ

พัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องในหลักสูตรและให้ข้อเสนอแนะโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ เพื่อศึกษา 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 2) ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน และ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 34 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (One group pretest-posttest design) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระและค่าเฉลี่ยร้อยละ (%)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ ด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา คือ 1) นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรที่สร้างขึ้น จำนวน 34 คน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ จำนวน 11 คน โดยใช้แบบสอบถามความเหมาะสมของหลักสูตรต่อการนำไปใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีกำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ จำนวน 4 มาตรฐาน 14 ตัวชี้วัดและจัดสาระการเรียนรู้ให้ครอบคลุมงานที่สำคัญ 6 งาน ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง งานธุรกิจ และงานคอมพิวเตอร์

โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” จัดโครงสร้างเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้วิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สอดคล้องตามโครงสร้างหลักสูตรแกน

กลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แต่ขาดการนำสาระการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นระบบ ครูผู้สอนจัดทำเนื้อหาการเรียนรู้โดยอาศัยตำรา หนังสือเรียนต่าง ๆ และยึดความถนัด ความสามารถของตนเองเป็นหลักทำให้มีลักษณะเนื้อหาที่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ ผู้เกี่ยวข้องต้องการให้โรงเรียนจัดสาระ การเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ ในด้านการทำขนมพื้นเมืองที่ทำจากข้าวสารเหนียว (ข้าวต้มโบนะพร้าว) การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ช่างไม้เครื่องเรือน การประดิษฐ์สิ่งของจากเศษไม้ การปฏิบัติ การขายหน้าร้านค้าและการจัดทำฉลากประชาสัมพันธ์สินค้า และต้องการให้จัดการเรียนรู้ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับภูมิปัญญาสากลและปรับรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เน้นการใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น และเป็นงานที่ไม่อันตรายมาก มีความเหมาะสมกับวัยและเป็นงานที่มีความเป็นท้องถิ่นสุรินทร์สามารถนำความรู้ ทักษะไปสู่งานอาชีพได้จริง

2. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตรพบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบคือ ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร เกณฑ์การใช้หลักสูตรการวิเคราะห์ความสอดคล้องของภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์กับสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี คำอธิบายรายวิชา การจัดหน่วยการเรียนรู้ โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้านและองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสอดคล้องกันทุกข้อ

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการปฏิบัติงานคิดเป็นร้อยละ 83.73 นอกจากนั้นนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 82.23 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกด้าน

4. ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนจากหลักสูตรที่สร้างขึ้นอยู่ในระดับมาก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ภาพที่ 1 ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปใช้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสรุปเป็นประเด็นการอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรโดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า การจัดสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการจัดสาระการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด ที่กำหนดแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตนารมณ์ ที่จะกำหนดกรอบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เป็นเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั่วประเทศ ใช้เป็นกรอบให้สถานศึกษานำไปจัดทำเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพตามข้อกำหนด ของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นการกำหนดเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีของโรงเรียนพบว่าดำเนินการสอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางแต่ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีการนำเรื่องราวที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระวิชาที่สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดการฝึกอบรมในการพัฒนารูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยุ่ยากกว่าการจัดเนื้อหาการเรียนรู้ตามหนังสือหรือตำราเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่ไกลจากวิถีชีวิตของนักเรียน นอกจากนี้ อาจมีความวิตกกังวลว่า การนำเรื่องราวในท้องถิ่นมาบูรณาการเป็นสาระการเรียนรู้นั้นจะเป็นการจัดสาระการเรียนรู้ ที่ไม่ครบหรือสอดคล้องกับตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ สายสุณีย์ หมอคู่ (2549) ที่กล่าวว่าปัญหาที่พบเห็นทั่วไปใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีคือการกำหนดเนื้อหาการเรียนในเรื่องที่ไกลตัว เนื้อหา

ไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและสภาพของท้องถิ่นทำให้นักเรียนละเลยสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่นของตนและการนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้แก่นักเรียนของครูผู้สอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และผลการศึกษาความต้องการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสุรินทร์ พบว่า ผู้เกี่ยวข้องต้องการให้นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสุรินทร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ครบทุกกลุ่มงาน ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ซึ่งเป็นความรู้ ประสบการณ์ที่ได้มาจากการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างยาวนานและต้องการให้มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้หรือประกอบเป็นอาชีพ สอดคล้องกับ วิไล กันทะใจ (2550) ที่ศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาไทยในตุงล้านนาของโรงเรียนบ้านร่องกวาง (จันทิมาคม) จังหวัดแพร่พบว่าชุมชนมีความต้องการให้เปิดสอนหลักสูตรสาระท้องถิ่นด้านการทำตุงล้านนามากที่สุดเพราะต้องการให้มีการศึกษาหรือถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้ช่วยอนุรักษ์ รักษาเอาไว้ประกอบกับเนื้อหาสาระงานอาชีพเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตหรืออาชีพของท้องถิ่นจึงส่งผลให้ชุมชนต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านดังกล่าวมาก

2. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบที่เหมาะสมและสอดคล้องกันทุกด้านทั้งนี้อาจเกิดจากผู้วิจัยใช้แนวคิดการพัฒนาที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง มาเป็นกรอบในการพัฒนาและนำเนื้อหาที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ซึ่งเกิดจากความต้องการของคนในท้องถิ่นมาบูรณาการจัดทำเป็นเนื้อหา กิจกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการเรียนและนำเนื้อหาจากเอกสารตำราทางวิชาการมาเพิ่มเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงเป็นหลักสูตรที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ทั้งเรื่องราวในท้องถิ่นและเนื้อหาที่เป็นสากลตรงตามตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางของชาติ สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงรูปแบบการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ใน การจัดการศึกษาว่าเป็นมาตรการที่จะนำ ภูมิปัญญาชาวบ้านไปถ่ายทอดไว้ในหลักสูตรกลางหรือหลักสูตรท้องถิ่นโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาสากลเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาทุกระดับได้เรียนรู้คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทยควบคู่ไปกับภูมิปัญญาสากล สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตราที่ 27 และ 29 ที่ได้กำหนดไว้ว่าให้สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยเน้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชนส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของชุมชน นอกจากนั้นหลักสูตรที่สร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับได้ให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งจนได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ พบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็น เพราะหลักสูตรสร้างขึ้นตามแนวคิดการอิงมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี มาตรฐานตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียน สามารถเรียนรู้ได้บรรลุมาตรฐานตัวชี้วัด สอดคล้องกับ รัชณี รัตนาค (2551) ซึ่งศึกษาการพัฒนา หน่วยการเรียนรู้ตามรูปแบบหลักสูตรอิงมาตรฐาน รายวิชาภาษาอังกฤษเรื่องภาษา เพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการจัดทำหน่วยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะมีมาตรฐานการ เรียนรู้ เป็นตัวตั้งซึ่งจะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่สอดคล้องกับมาตรฐานทำให้การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน มีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อจะทำให้นักเรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ ตั้งไว้ นอกจากนี้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเป็นเนื้อหา ที่ใกล้ตัวส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย มีความสุขในการเรียนทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ บุญหยาด พันทอง (2551) ที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยีเรื่องการประดิษฐ์ใบตองชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเกิดจากการที่นักเรียนได้เรียนจากเนื้อหาที่มีความสนใจเป็นการ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้สอดคล้องกับท้องถิ่น ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น 2) ด้าน ทักษะการปฏิบัติงาน พบว่า นักเรียนมีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 83.73 ทั้งนี้อาจเกิดจากการนำสาระ การเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์มาบูรณาการจัดทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ ฝึกปฏิบัติทักษะการทำงานที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนและตรงกับความต้องการเรียนรู้ ของนักเรียน ประกอบ การใช้สื่อการเรียน วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานที่เป็นของจริงเพื่อการทำงานทั้งหมด จึงทำให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานสูง สอดคล้องกับ คมคาย เชียงบาล (2551) ได้พัฒนาหลักสูตรผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน บ้านหินโงม จังหวัดอุดรธานี พบว่าการพัฒนาหลักสูตรโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ กับชีวิตประจำวันมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และให้ได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงหลังจากเรียนรู้ไปแล้วสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำ วันได้ สื่อที่ใช้เป็นสื่อจริง นักเรียนได้ปฏิบัติจริงจะมีส่วนทำให้นักเรียนมีทักษะการทำงานที่สูงขึ้น และ 3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่ามีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 82.23 ทั้งนี้อาจ เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรเป็นการกำหนดสาระเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ของท้องถิ่น เป็นเนื้อหาที่นักเรียนมีความคุ้นเคยและได้เรียนรู้เรื่องราวที่ตนเองสนใจประกอบกับ

ผู้วิจัยได้จัดทำเกณฑ์ การประเมินคุณลักษณะนักเรียนโดยการบูรณาการตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางกับหลักการแนวคิดของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมากำหนดเป็นเกณฑ์การประเมิน จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมนักเรียน สอดคล้องกับ ฐานिया คล้ายทอง (2551) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในชุมชน นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน สภาพแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แสดงความเป็นตัวตนของผู้เรียนให้มากที่สุด ส่งผลดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่ีระหว่างเรียน

4. ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุนทรียศาสตร์ด้านประสิทธิผลของหลักสูตร พบว่านักเรียนมีคะแนนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกด้าน และผลการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการใช้หลักสูตรด้วยการศึกษาความพึงพอใจและความเหมาะสมของผู้เกี่ยวข้องพบว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากนักเรียนได้เรียนวิชาที่มีเนื้อหา ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมหรือในชีวิตประจำวันในชุมชนของนักเรียน ทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบกับการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นความรู้ทั่วไปหรือความรู้ที่เป็นสากลร่วมด้วย จึงเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างท้องถิ่นกับความรู้ที่เป็นสากลทำให้ได้รับความรู้และเกิดความภาคภูมิใจในการเรียนด้วย สอดคล้องกับมานพ สารสุข (2551) ที่ได้ทดลองใช้หลักสูตรงานไม้สำหรับนักเรียนสังกัดโรงเรียนเทศบาลเมืองสุนทรีย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อหลักสูตรที่เรียนเนื่องจากนักเรียนได้เล็งเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนที่สามารถนำความรู้ทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่ไม่ยากจนเกินไป นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังเห็นว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์จริงทั้งนี้อาจเกิดจาก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบ ระบบการพัฒนาหลักสูตรตามหลักวิชาการมีการกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดที่ชัดเจน สามารถนำหลักสูตรไปพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางได้จริง ประกอบกับมีการนำเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุนทรียมาบูรณาการที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กล่าวว่า สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาการวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตรการเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัย และพัฒนาการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรอิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยบูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสูตรนี้ สามารถยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ อาจให้นักเรียนปฏิบัติงานนอกเวลาเรียน เพื่อจะได้นำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับวัยนักเรียน อาจพิจารณาปรับรายละเอียดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

1.2 ครูผู้สอนควรมีการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนและปฏิบัติงาน โดยการจัดกิจกรรมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกวด แข่งขันการผลิตชิ้นงาน การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน การแข่งขันทักษะการทำงาน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาการทำงานได้อย่างดี และยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนรุ่นต่อไปได้รู้จัก เกิดความสนใจในการเรียน และส่งผลถึงผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่อไป

1.3 ครูผู้สอนจะต้องศึกษารายละเอียด สาระสำคัญของหลักสูตร จุดประสงค์ การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ที่กำหนด วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ก่อนการใช้หลักสูตรให้มีความเข้าใจอย่างดีก่อนเพื่อให้สามารถปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและงานอาชีพแขนงอื่น ๆ ในท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองแรงงาน วัฒนธรรมในท้องถิ่น หรือความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถประกอบอาชีพเสริม ทหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

2.2 การสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในลักษณะที่เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์งานต่าง ๆ ควรมีการจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการฝึกอาชีพนักเรียน จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและควรปรับขยายเวลาในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนให้มากขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติงานในเวลาเรียนอย่างเต็มที่

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1 หน่วยงานด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรพัฒนา ส่งเสริมให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษาในสังกัดได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจหรือรูปแบบ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง เช่น การกำหนดในมาตรฐานตัววัด การประเมินเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม สามารถตรวจสอบได้ทั้ง ในเชิงคุณภาพและปริมาณว่าสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ บรรลุผลในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับควรส่งเสริมสนับสนุนให้ ครู อาจารย์ทำการพัฒนา หลักสูตรบูรณาการโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับความรู้ตามเนื้อหาวิชา นั้น ๆ และทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในลักษณะองค์รวมและมีความรู้สำหรับนำไปใช้ในการประกอบ วิชาชีพที่เหมาะสมได้ต่อไป

3.3 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น จัดหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนในการส่งเสริมด้านความรู้ หรือทักษะการผลิตสินค้าชุมชน การบริหารจัดการด้านการตลาดในชุมชน การส่งเสริมอาชีพใน ชุมชนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นต้นและต้องเป็น การสนับสนุนให้ชุมชนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เป็นหลัก เพื่อส่งเสริมให้ภูมิปัญญายังคงอยู่กับท้องถิ่นหรือประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียน

การสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา.

_____. (2548). มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

คมคาย เชียงบาล. (2551). การพัฒนาหลักสูตรสมุนไพรรักษาท้องอืด ของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ชมพูนุท วราศิริระ. (2548). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับรายวิชา

- ประวัติศาสตร์ไทยสาขาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฐานียา คล้ายทอง. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญหยาด พันทอง. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ใบตอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มานพ สารสุข. (2551). การพัฒนาหลักสูตรงานไม้ สำหรับนักเรียน สังกัดโรงเรียนเทศบาลเมือง สุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สุรินทร์.
- รัชณี รัคนาค. (2551). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ตามรูปแบบหลักสูตรอิงมาตรฐาน รายวิชา ภาษาอังกฤษ เรื่องภาษาเพื่อการสื่อสารชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วีไล กันทะใจ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องภูมิปัญญาไทยในตุงล้านนา โรงเรียนบ้านร่องกวาง(จันทิมาคม) อำเภอ ร่องกวาง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ การสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ศิริมงคล ทนทอง. (2553). การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สายสุนีย์ หมอดู. (2549). การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เรื่องของเล่นพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการ ศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ :

สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. (2554). รายงาน
ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม.

กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

_____. (2549). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบสอง. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

ตามหลักการกระจายอำนาจ

People's Participation in Local Administration in Accordance with Decentralization Approach

วราพจน์ วิบูลย์วิริยะสกุล¹ เสกสรรค์ สนวน²

Woraphoj Wiboonwiryasakul¹, Seksan Sonwa²

บทคัดย่อ

การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการฝึกฝน และให้การศึกษาเกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชน ตลอดจนเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือดูแลท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับคือ การให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การเกี่ยวข้อง ความร่วมมือ และการเสริมอำนาจแก่ประชาชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน การปกครองท้องถิ่น หลักการกระจายอำนาจ

Abstract

Local Administration is the main foundation of democracy, because it is as institution for training and providing education to the people as well as a source of building a political leader. Making people participate in the self-governing or self-care of their own provides benefits in terms of providing people with services that meet their own problems and needs. People's participation in local administration in accordance with decentralization approach can be divided into 5 levels, namely, Inform, Consults, Involve, Collaboration and Empowerment.

Keywords : People's Participation, Local Administration, Decentralization Approach

¹ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

² คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่ราชการบริหารส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรของตนเอง และประการสำคัญ องค์กรดังกล่าวจะต้องมีอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามแม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลาง

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการฝึกฝน ให้การศึกษาเกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชน โดยทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เกิดสำนึกและเห็นความสำคัญ คู่ขนานกับการใช้สิทธิทางการเมืองหน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่ความศรัทธาและความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นเป็นการเมืองที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นองค์กรซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน หรือที่เรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพที่สุด และนอกจากนั้นในความสัมพันธ์กับราชการส่วนกลาง จะพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลกลางได้มอบหมาย ถ่ายโอนภาระกิจหลายประการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนบทบาทของราชการบริหารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติ กลับกลายเป็นผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ เทคนิค ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน เพราะเป็นการให้ประชาชนได้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการปกครอง การบริหารท้องถิ่นอันจะทำให้เกิดความรับผิดชอบ รู้สึกรักและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย
2. เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชน ได้มีโอกาสเลือกฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาท้องถิ่น) และ

ฝ่ายบริหาร ดังนั้นการเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสม นอกจากนี้การให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกเป็นการสร้างความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

3. เป็นการทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือการที่ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกบนความมีอิสระ เป็นการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง

4. เป็นการแบ่งเบาภาระของราชการส่วนกลาง โดยผ่านการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระจายภารกิจ ความรับผิดชอบในหลายๆด้านให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ งานด้านส่งเสริมการศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน งานพัฒนาคุณภาพชีวิต และงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี เป็นต้น

5. เป็นการทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ ประกอบกับการบริการที่มีความทั่วถึง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของประชาชน ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้น จึงสามารถที่จะทราบข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงสำหรับการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่น

6. เป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต เพราะผู้นำท้องถิ่นจะมีประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะของการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับใช้ในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญเป็นการกระจายอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและมีอิสระในการดำเนินงาน บทบัญญัติที่ถือว่าเป็น “หลักสำคัญ” ในการกระจายอำนาจ คือ มาตรา 78 ซึ่งปรากฏอยู่ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยมีใจความสำคัญ คือ

“มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

บทบัญญัติดังกล่าว ถูกกำหนดให้เป็นแนวทางที่รัฐจะดำเนินการกระจายอำนาจการปกครอง ไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการปกครอง หรือดูแลท้องถิ่นของตนเองได้มากขึ้น ซึ่งจะมีผลตามมาคือ การแบ่งเบาภาระของส่วนกลาง (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552 : 89) และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองตอบความต้องการของประชาชนมากขึ้น

รัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2540 ที่ถือว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” ซึ่งเกิดจากการเคลื่อนไหวผลักดันของ “ภาคประชาชน” ทำให้เกิด “ความเป็นอิสระ” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น ในมาตรา 282 แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นมาตราแรกของบทบัญญัติ ในหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติถึงหลักสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยการให้อิสระจะต้องไม่กระทบกับ “รูปแบบของประเทศ” ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 แห่ง รัฐธรรมนูญคือ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ และได้ให้ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานและจัดทำบริการสาธารณะที่ดี และเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2. ความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบังคับบัญชาพนักงานของตน

3. ความเป็นอิสระด้านการเงินและการคลัง เพราะภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การจัดทำสาธารณะจึงจำเป็นต้องมีเงินมาเพื่อใช้จ่ายและดำเนินการ

หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการจัดหาเงินมาใช้จ่าย ก็ต้องรอรับการจัดสรรเงินจากส่วนกลางซึ่งส่งผลทำให้ความเป็นอิสระด้านการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจาก เมื่อส่วนกลางได้จัดสรรเงินมาให้ก็ต้องเข้าไปควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินซึ่งก็จะเกิดผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552 : 90-91) ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 บทบัญญัติต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการปกครองท้องถิ่นไทย ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พากันเสนอข้อแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทยให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 พร้อมทั้งยกเลิกการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลในวันที่กฎหมายบังคับใช้ (24 พฤษภาคม พ.ศ. 2542) จึงทำให้ไม่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลในระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

“มาตรา 283 ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเอง

ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540) นอกจากนี้ ในมาตรา 284 ยังได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง (นันทวัฒน์ บรมานันท์ 2552 : 96) รวมทั้งยังกำหนดให้ผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี (มาตรา 285) และให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้ (มาตรา 286) และราษฎรในท้องถิ่นสามารถเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติได้ (มาตรา 287) ซึ่งจากบทบัญญัติข้างต้น ได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้ อบท. และประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของท้องถิ่นได้มากขึ้น

นอกจากนี้ การที่รัฐสภาได้พิจารณาผ่านกฎหมายท้องถิ่นแก้ไขเพิ่มเติม 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติเทศบาล ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ทั้งสามฉบับมีผลบังคับใช้ในปลายปี พ.ศ. 2546 สารสำคัญของกฎหมายข้างต้น คือ การกำหนดให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ทุกตำแหน่งขององค์กรปกครองระดับท้องถิ่นในทุกระดับมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546 ก่อนปี พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กระจายอำนาจให้ อบท. เพิ่มมากขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ถึง 10 มาตราในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น และในหมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยเปิดช่องทางให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหาร ตรวจสอบ และถ่วงดุลการจัดการในท้องถิ่น ในมาตรา 78 (3)

“กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปึกและสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

มาตรา 80 (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 85 (5) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

มาตรา 281 ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่
ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 285 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

และ “มาตรา 286 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้...”

“มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550)

และให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย อปท. ต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและในกรณีที่การกระทำของ อปท. จะมี

ผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ในสาระสำคัญ อปท. ต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร

และในกรณีที่เห็นสมควร หรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน อปท. ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ พร้อมทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 287) (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2555 : 7-8) เป็นต้น

นอกจากนี้ “กฎหมายจัดตั้งท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามระดับ (อบต. มาตรา 47 ตรี และ มาตรา 64 เทศบาล มาตรา 19 และมาตรา 48 ปัญญาทศ อบจ. มาตรา 11 และ มาตรา 36) กำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ โดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ในกระบวนการยื่นถอดถอน ประชาชนที่ต้องการยื่นถอดถอน จะต้องยื่นคำร้องในการถอดถอนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องทำการตรวจสอบเอกสารดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งไปยังผู้ถูกกร้องเรียน เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง

ในขณะเดียวกันก็ต้องแจ้งไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้ดำเนินกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอน ในกระบวนการดังกล่าวประชาชนจะต้องเป็นผู้แบกรับต้นทุนที่เกิดจากการรวบรวมรายชื่อเพื่อยื่นถอดถอน...โดยใช้จำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 1 ใน 5 ของประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง” (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2555) อาทิเช่น

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่น ไม่เกิน 100,000 คน ต้องมีจำนวนผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 1/5

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่น ไม่เกิน 100,001–500,000 คน ต้องมีจำนวนผู้เข้าชื่อ ไม่น้อยกว่า 20,000 คน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่น ไม่เกิน 500,001–1,000,000 คน ต้องมีจำนวนผู้เข้าชื่อ ไม่น้อยกว่า 25,000 คน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิน 1,000,000 คน ต้องมีจำนวนผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 30,000 คน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2552 : 86)

แม้ว่า เป็นเรื่องยากมากที่จะถอดถอนผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เพราะต้องใช้รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก ทำให้มีต้นทุน และขั้นตอนมากมาย แต่ก็ยังเป็นช่องทางหนึ่งที่ประชาชนสามารถใช้ถอดถอน ตรวจสอบ ควบคุมการทำหน้าที่ของผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเสมือนอำนาจสิทธิของประชาชนซึ่งมีนัยยะอย่างสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่ให้อำนาจ

ในการถอดถอนความไว้วางใจตัวแทนของเขา นอกจากนี้ ในมาตรา 282 ได้ให้การควบคุมดูแลท้องถิ่นทำเฉพาะที่จำเป็น และ “ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม”

มาตรา 283 ให้อิสระในการปกครอง และกำหนดทิศทางของการบริหารสาธารณะ และนโยบาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา 284 ผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มาตรา 285 ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิก และผู้บริหารโดยการเข้าชื่อ 2 มาตรานี้ เป็นกลไกให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ และประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

กฎหมายได้ให้บทบาทของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในหลายช่องทาง โดยการบัญญัติข้อข่ายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายมาตรา ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าไป “เล่น” โดยสมัครเป็นสมาชิก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

รวมถึงตรวจสอบถ่วงดุลผ่านการประชาคม การเลือกตั้ง การเสนอข้อบัญญัติ และการถอดถอนผู้บริหาร หรือถ้ากระบวนการทางกฎหมายไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ ด้วยข้อจำกัดในหลายด้าน แต่การมีช่องทางตามกฎหมายก็เป็นฐานความชอบธรรมที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการปกครอง และกำหนดทิศทางท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม “การเล่นการเมืองของชาวบ้าน” ในวิธีอื่นก็สามารถตรวจสอบถ่วงดุลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการควบคุมโดยธรรมชาติและบางครั้งได้ผลดีกว่าการควบคุมผ่านกฎหมาย การที่สมาชิก และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง ทำให้ต้องคำนึงถึงฐานเสียง การกระทำหรือไม่กระทำต้องอาศัยความนิยมของประชาชนทำให้การบริหารงานไม่อาจผิดไปจากความคาดหวังของประชาชน ถ้าผิดไปจากความคาดหวังของประชาชนเขาเหล่านั้นก็จะไม่สามารถกลับมาเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารได้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ประชาชนจึงมีพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในฐานะ “ผู้แสดง” “ผู้ตรวจ” “ผู้เล่น” ในหลากหลายบทบาท หลายสถานะ ทำให้พื้นที่เล็ก ๆ นี้เป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น

จากบริบทของสังคม และการปรับโครงสร้างของ อปท. ในระดับต่าง ๆ ทำให้ อปท. เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดประชาชน การกระทำของ อปท. ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำให้ประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับ อปท. ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ในที่นี้ประชาชนจึงเข้าไปกำหนดทิศทางของ อปท. ได้มากขึ้นเป็นลำดับ

การมีส่วนร่วม (participation) คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญ ของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการ

เปลี่ยนแปลง จะต้องมีการเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่ม ผู้นำชุมชน หรือกระทำผ่านองค์กร (organization) ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม, 2545 : 5) การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การมีส่วนร่วม หลักการ กระบวนการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนา และคนก็มีส่วนสำคัญที่สุด เพราะ คนเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนา ไม่มีประเทศไหนที่พัฒนาโดยปราศจากการร่วมมือของประชาชน (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539 : 20)

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533 : 25) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการ การมีส่วนร่วมได้ รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาค ราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับ ที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติด ประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การ รับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอ แนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความ ต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วน กับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้าน ที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เป็นต้น

ดังนั้นจากข้อความที่กล่าวมาทำให้รู้ว่าทั้งทางภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการสร้างหลักการมีส่วนร่วมเข้าด้วยกัน เพื่อให้ต่างฝ่ายได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกัน ประชาชนก็จะได้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการทำกิจกรรมและการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหลักประกันที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนทุกคนดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ปัญหาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน สาเหตุเกิดจากการที่ประชาชนไม่ค่อยมีเวลารว่าง เพราะต่างก็ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพร้อม ๆ กัน แต่ก็มีบ้างสำหรับคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่จะเป็นผู้สูงอายุ เพราะจะมีเวลารว่างอยู่แต่กับบ้าน จึงอยากที่จะมาช่วยในการทำกิจกรรม ฉะนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชนเป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยว่ามีการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาให้กับประชาชนได้หรือไม่ หากทุกคนไม่มีความร่วมมือกันและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่พัฒนาและไม่เข้มแข็ง ไม่ยั่งยืนและอาจทำให้มีปัญหาอื่น ๆ ตามมาด้วย

บทสรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจจึงมีความสำคัญในการพัฒนาของท้องถิ่น สู่ภาพรวมของการพัฒนาประเทศ รัฐบาลส่วนกลางจะต้องสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มอบหมายงานให้เหมาะสมกับงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง จะต้องพิสูจน์ตนเองในการบริหารงานด้วยความโปร่งใส สุจริต มีความเป็นมืออาชีพและพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาระดับจังหวัดและประเทศมากยิ่งขึ้น พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจให้กับพี่น้องประชาชนให้มากขึ้นและทำอย่างต่อเนื่อง หากประชาชนขาดความเชื่อมั่น ไม่มีความจริงใจ ประชาชนก็ยากที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นได้ ประชาชนก็ต้องให้ความสำคัญกับตนเองด้วย เพราะถือว่าเป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศมีความยั่งยืนได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จิตจำนง กิติศิริติ. (2532). “การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/479864/> สืบค้นวันที่ 27 มกราคม 2558.
- ชัยพงษ์ สำเนียง. (2556). “รัฐธรรมนูญกับการกระจายอำนาจ. เข้าถึงได้จาก สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ ม.เชียงใหม่.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.siamintelligence.com/constitutional-on-decentralization-role/> สืบค้นวันที่ 27 มกราคม 2558.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2531). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. ม.ป.ท. : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภาสิริ สังข์แก้ว. (2552). “วิจารณ์เรื่อง การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรปกครองท้องถิ่นกับการสร้างความสุขของชุมชน”. วารสารการพัฒนาท้องถิ่น, 4(1) : 68-81.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ ในการปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2552). การปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ต.

คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น

The Morality and Ethics of Local Politicians

พระครูเกษมอาจารย์สุนทร (ศุภกิตติ์ ชนุชรัมย์)¹ วันชัย สุขตาม²
Phrakru Kasemarjarasunthorn (Suphakit Chanuchram)¹, Wanchai Suktam²

บทคัดย่อ

การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเป็นหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยมีนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม เป็นกลางทางการเมือง อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วย 4 ประการคือ 1) ผู้นำมีความรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ในด้านการปกครอง 2) ผู้นำมีปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 3) ผู้นำจะดำเนินการไปตามความจำเป็นของประโยชน์ส่วนรวมเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน และ 4) ผู้นำมีความประพฤติที่ดีงามตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ด้าน

คำสำคัญ : คุณธรรม จริยธรรม นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

Local Administration is one of the closest government agencies. Local politicians play an important role in public service provision complying with the law, maintaining common interest, political neutrality, Facilitating and providing services to the people according to the principles of good governance. The morality and ethics of local politicians composed of four elements: 1) Knowledge of Leadership 2) Intelligent Leadership 3) Need of Leadership. 4) Good Conduct of Leadership according to the ten virtuous principles.

Keywords : Morality, Ethics, Local Politicians

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทน

¹ วัดบ้านหนองหัว-มะขามป้อม ตำบลโคกเหล็ก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่นของตนได้โดยตรง ส่วนการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม สภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่เลือกผู้บริหารท้องถิ่นแทนประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือประชาชนในท้องถิ่นจะทำหน้าที่เพียงแค่เลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น แล้วสมาชิกสภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอีกชั้นหนึ่ง

สาระสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นหน่วยการปกครองขนาดเล็ก ซึ่งมีกฎหมายรับรองฐานะ

มีอิสระในการบริหารจัดการจากรัฐในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นด้วยตัวเอง

มีฐานะเป็นนิติบุคคล

มีอาณาเขตที่แน่นอนชัดเจน

มีสภาท้องถิ่น และ/หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตพื้นที่

กฎระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ มีดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ...นี้ เรียกว่า “...ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายสภาท้องถิ่นของ...(หน่วยงาน)...พ.ศ...”

ข้อ 2 ระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่...

ข้อ 3 ในระเบียบ/ประกาศ/ข้อบังคับ/.... นี้

“ประมวลจริยธรรม” หมายถึงประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายสภาท้องถิ่นของ...(หน่วยงาน)...

“ข้าราชการการเมืองท้องถิ่น” หมายถึง ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายสภาท้องถิ่น (ประธานสภาฯ รองประธานสภาฯ เลขานุการสภาฯ สมาชิกสภาท้องถิ่น) รวมทั้งบุคคลที่ฝ่ายสภาท้องถิ่นแต่งตั้ง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติที่จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ****

“คณะกรรมการจริยธรรม” หมายถึง คณะกรรมการจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายสภาท้องถิ่น...(หน่วยงาน)...

ข้อ 4 ให้... (ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด/ประธานสภาเทศบาล/ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/ประธานสภาเมืองพัทยา/ประธานสภากรุงเทพมหานคร/ฯลฯ)...เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

มาตรฐานจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก

ข้อ 5 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม เป็นกลางทางการเมืองอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล โดยจะต้องยึดมั่นในมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก 9 ประการ ดังนี้

- 1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- 2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ
- 3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- 4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- 5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- 6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และ ตรวจสอบได้
- 8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 9) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

มาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่น

ข้อ 6 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและรักษาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ 7 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ข้อ 8 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นพลเมืองดี เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อ 9 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่รับผิดชอบต่อสาธารณชน ทั้งต้องวางตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน

ข้อ 10 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่แสดงกิริยา หรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย หรือใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด

ข้อ 11 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติ และต้องถือเอาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

ข้อ 12 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถด้วยความ

รับผิดชอบ ชื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และปราศจากอคติ

ข้อ 13 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดี ร่วมกันพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่คู่คุณธรรมและคุณแลร์กษาสภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ

ข้อ 14 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่ใช้หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นข้าราชการการเมืองไปแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือไม่ก็ตาม

ข้อ 15 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นข้าราชการการเมืองเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขั้นเงินเดือน ของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมืองพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ข้อ 16 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่ยินยอมให้คู่สมรสญาติสนิทบุคคลในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือของผู้อื่น

ข้อ 17 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องระมัดระวังมิให้การประกอบวิชาชีพอาชีพหรือการทำงานอื่นใดของคู่สมรสญาติสนิทหรือบุคคลในครอบครัวของตนที่มีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อ 18 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องรักษาความลับของทางราชการ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ข้อ 19 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องยึดมั่นในกฎหมายและคำเนิ่งถึงระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งผู้สมควรดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

ข้อ 20 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วต้องไม่นำข้อมูลข่าวสารอันเป็นความลับของทางราชการซึ่งตนได้มาในระหว่างอยู่ในตำแหน่งไปใช้เพื่อเกิดประโยชน์แก่องค์กรเอกชน ทั้งนี้ ภายในกำหนดระยะเวลาสองปี นับจากวันที่พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ 21 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลการทุจริต การใช้อำนาจในทางที่ผิด การฉ้อฉล หลอกลวง หรือกระทำการอื่นใดที่ทำให้ราชการเสียหายต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ข้อ 22 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่เรียกร้องของขวัญของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อันอาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนและจะต้องดูแลให้คู่สมรสญาติสนิท หรือบุคคลในครอบครัวของตนปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

ข้อ 23 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติต่อองค์กรธุรกิจที่ติดต่อทำธุรกิจกับหน่วยงาน

ของรัฐ ตามระเบียบ และขั้นตอนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ 24 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นพึงพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ ทุกข์สุขและรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนและรับหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ 25 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่ใช้หรือบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์สำหรับตนเองและผู้อื่น

ข้อ 26 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องรักษาทรัพย์สินของทางราชการและใช้ทรัพย์สินของทางราชการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ เท่านั้น

ข้อ 27 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่ประพฤติตนอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของชาติ

ข้อ 28 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดกฎหมายหรือผู้ที่มีความประพฤติในทางเสื่อมเสีย เช่น ผู้เปิดบ่อนการพนัน หรือผู้ที่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อ 29 ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องแสดงความรับผิดชอบตามควรแก่กรณีเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดร้ายแรง

จากการศึกษาความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา โดยรวมทั้ง 10 ด้าน ดังนี้

1) ด้านทาน (การให้) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านทาน (การให้) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อวิเคราะห์ด้วยแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านทาน (การให้) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง

2) ด้านศีล (ความประพฤติดีงามทั้ง กาย และวาจา) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านศีล (ความประพฤติดีงามทั้ง กาย และวาจา) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ด้วยแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้างและอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านศีล (ความประพฤติดีงามทั้ง กาย และวาจา) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง

3) ด้านบริจาคน (การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านบริจาคน (การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านบริจาคน (การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง

4) ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ และประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง

5) ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า เรื่องของอาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ส่วนในเรื่องของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาทลงมา และประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) น้อยกว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท

6) ด้านตปะ (ความเพียร) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านตปะ (ความเพียร) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ประชาชน ที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมือง ที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านตปะ (ความเพียร) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง

7) ด้านอภิโกธะ (ความไม่โกรธ) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอภิโกธะ (ความไม่โกรธ) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพนักการเมือง มีความคิดเห็นว่่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านอภิโกธะ (ความไม่โกรธ) มากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

8) ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า เรื่องของอาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง ส่วนในเรื่องของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท และ ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นว่่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาทลงมา

9) ด้านขันติ (ความอดทน) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านขันติ (ความอดทน) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า เรื่องของอาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นว่่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านขันติ (ความอดทน) มากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ส่วนในเรื่องของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาทลงมา มีความคิดเห็นว่่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านขันติ (ความอดทน) น้อยกว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท

10) ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเรื่องอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมือง ที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) น้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักการเมือง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับ รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ในครั้งนี้ เมื่อนำหลักทศพิธราชธรรมมาบูรณาการกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำทั่วไป รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ย่อมทำให้เกิดผลดี คือ 1) ผู้นำมีความรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ในด้านการปกครอง (Knowledge of Leadership) 2) ผู้นำมีปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Intelligent of Leadership) 3) ผู้นำจะดำเนินการไปตามความจำเป็นของประโยชน์ส่วนรวม เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน (Need of Leadership) 4) ผู้นำมีความประพฤติที่ดีงาม ตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ด้าน (Good Conduct of Leadership) โดยสรุปรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น เป็น “KING MODEL” ซึ่งมีที่มาดังนี้

K = Knowledge of Leadership หมายถึง ความรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ในด้านการปกครอง ซึ่งผู้วิจัย ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำ” ของ รองศาสตราจารย์ ดร. อุทัย เลาหวิเชียร, วอร์เรน เบนนิส (Warren Bennis) และสตอกดิลล์ (Stogdill) ซึ่งกล่าวโดยสรุป ผู้นำจะต้องมีขอบเขตของความรู้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านคือ

1) รู้ลึก หมายถึง มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องการปกครอง สามารถวิเคราะห์สืบสาวถึงแนวคิด ทฤษฎี ในเรื่องของการปกครองได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2) รู้กว้าง หมายถึง มีความรู้รอบตัว ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการปกครองเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ที่ต่างกัน

3) รู้ละเอียด หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวนั้น สามารถวิเคราะห์เข้าใจได้อย่างละเอียดในแต่ละส่วนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

4) รู้ไกล หมายถึง การมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ซึ่งเกิดจากการรู้ที่มา (รู้ลึก) ของสิ่งต่าง ๆ มีความรู้รอบตัว (รู้กว้าง) อย่างละเอียดลึกซึ้ง (รู้ละเอียด) จนสามารถมองการณ์ไกลถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความสามารถในการทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ

มีเหตุมีผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนโครงการหรือนโยบายเพื่อป้องกันสิ่งที่จะก่อให้เกิดความเสียหายในอนาคต นำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนต่อไป

I = Intelligent of Leadership หมายถึง ปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “ภาวะผู้นำทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธปรัชญา” ไม่ว่าจะ “การแก้ปัญหา ในภาวะวิกฤติ” ที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน เล่มที่ 25, “การแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมการปรับตัว” ที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เล่มที่ 21 และ พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค เล่มที่ 11, “การแก้ปัญหาเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น” ที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ 21 และ พระสุตตันตปิฎกอังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต เล่มที่ 20, “การแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ” ที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎกขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ เล่มที่ 25 ซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้นำจะต้องเป็นคนที่มีความกล้าหาญ กล้าเผชิญกับปัญหาทางการเมืองในทุกรูปแบบ ไม่เป็นคนหนีปัญหาหรือปิดปัญหาภาระให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชน เมื่อปัญหาเกิดขึ้นผู้นำจะต้องกล้าประเมินวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยแก้ที่ต้นเหตุ ของปัญหา และกล้ารับผิดชอบต่อการกระทำของตน เพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นเบาบางและหมดไปในที่สุด

N = Need of Leadership หมายถึง ความจำเป็นที่ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องมี ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น” ของ เกษรา ดวงมณี และ ชูศักดิ์ เทียงตรง ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จะต้องดำเนินการไปตามความจำเป็นของประชาชนส่วนรวม เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน กล่าวคือ ผู้นำจะต้องมีใจเป็นกลาง ไม่เลือกพรรคเลือกฝ่าย เล็งเห็นถึงประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก เมื่อประชาชนมีความเดือดร้อน มีปัญหาเร่งด่วนเรื่องใด ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข ก็ควรถือเอาความจำเป็นนั้นเป็นที่ตั้ง แก้ไขปัญหาตามความจำเป็น ไม่ใช่ตีตนหาในการแก้ไขปัญหา ควรร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชน สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยให้กับประชาชนได้ และประชาชนเกิดความอุ่นใจ

G = Good Conduct of Leader หมายถึง ความประพฤติที่ดีงามตามหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “หลักทศพิธราชธรรม” ของ สมเด็จพระญาณสังวร, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ราชบัณฑิตยสถาน, ปิ่น มุฑงันต์, คุณ โทชนันท์ และ ทรงวิทย์ แก้วศรี ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น

จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของ สมบูรณ์ ระมาตร์, ณัฐพัทธ์ แก้วคำ, พงษ์เทพ รัตนา, อธิพงษ์ ศิริโสภานพงษ์, บุญเรือง ทองเกตแก้ว, ไพโรจน์ ยงพุกษา, กิตติพงษ์ เลิศวิทยาประดิษฐ์, อาคม อีระศักดิ์, อาทิตย์ พุทธิรักษา, ทวี สาธูชาติ และ ชุนดอนชัย แก้วคำ ซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้ว ความประพฤติที่ดีงามตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ด้าน คือ 1) ด้านทาน (การให้) 2) ด้านศีล (ความประพฤติดีงามทั้ง กาย และวาจา) 3) ด้านบริจาค (การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม) 4) ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) 5) ด้านมัทวะ (ความอ่อนโยน) 6) ด้านตปะ (ความเพียร) 7) ด้านอักโธระ (ความไม่โกรธ) 8) ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) 9) ด้านขันติ (ความอดทน) 10) ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม)

กล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น นอกจากจากจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารงานเพื่อตอบสนองความจำเป็นของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาด้วย โดยเฉพาะทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นธรรมอันดีงามที่ผู้นำทางการเมืองควรนำมาบูรณาการร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เล่าเรียนมา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า KING MODEL เป็นหลักการหนึ่งที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ในด้านการปกครอง และเสริมสร้างภาวะผู้นำร่วมกับหลักทศพิธราชธรรม เพื่อให้ันักการเมืองท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาต่อไป ดังนั้น หากนักการเมืองท้องถิ่น มีการนำรูปแบบ KING MODEL มาใช้ตามนโยบายที่วางไว้ได้จริงแล้ว เชื่อว่า ย่อมสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ ตามแนวพุทธปรัชญาได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดี เกิดความรัก ความไว้วางใจ และเชื่อใจ เพราะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น มีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญา อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนรุ่นหลังสืบต่อไป ดังนั้น หลักการ KING MODEL นี้ จึงเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาขึ้นมาได้ ผู้วิจัยเชื่อว่า หากผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น นำไปบูรณาการใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เรา ย่อมได้นักการเมืองท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นคนดีมีคุณธรรม มีภาวะผู้นำที่สามารถครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะการศึกษา

จากผลการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ด้านทาน (การให้) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น

ด้านทาน (การให้) ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดย นักการเมืองท้องถิ่น ควรมีการให้สิ่งของในยามเกิดภัยพิบัติในเขตการปกครองของตน และให้กำลังกายช่วยทำกิจการต่าง ๆ ตลอดจนให้วาจา เช่น ช่วยพูดกิจการ ให้กำลังใจความคิด เช่น ช่วยคิด แนะนำในกิจการ ให้กำลังใจปัญญา ให้ความรู้ แก่ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา และประชาชนในพื้นที่ปกครองของตน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ทานนั้น ควรให้ด้วยความจริงใจด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น มีการให้ทานด้วยความจริงใจด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยให้ทานตามความเหมาะสม ถูกกาลเทศะ เป็นการให้ทานเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนตามบทบาทและหน้าที่ของตน ไม่ควรให้ทานด้วยหวังผลตอบแทนอันไม่บริสุทธิ์ เช่น การให้ทานเพื่อซื้อใจประชาชนในช่วงลงสมัครเลือกตั้ง เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักการเมืองควรให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนทุกด้าน ไม่ต้องรองบประมาณ การให้ทานนั้น ควรให้กับลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาบ้าง และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือประชนเบื้องต้นเมื่อเกิดอันตรายหรือภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น การจัดถุงยังชีพ การซ่อมแซมบ้านเรือน ควรทำเงินเดือนรายได้พิเศษ เพื่อบริจาคให้กับวัดหรือมูลนิธิเป็นประจำทุกเดือนและการเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น ให้การช่วยเหลือประชนเบื้องต้นเมื่อเกิดอันตรายหรือภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น การจัดถุงยังชีพ การซ่อมแซมบ้านเรือน ทำเงินเดือนรายได้พิเศษ เพื่อบริจาคให้กับวัดหรือมูลนิธิเป็นประจำทุกเดือน และเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการบริหารจัดการงบประมาณให้เพียงพอในแต่ละปีของโครงการต่าง ๆ สร้างเครือข่ายและหาบุคคลหรือองค์กรที่สามารถสนับสนุนด้านทุนในการขับเคลื่อนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือประชาชนได้ มีการจัดสวัสดิการที่ดีให้แก่พนักงานตามความเหมาะสมและให้เกิดความเพียงพอต่อการยังชีพของพนักงานทุกคน ควรมีการวางแผนในการรับมือกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ โดยถือคติว่า กันไว้ดีกว่าแก้ โดยทำการวิจัยและรับฟังข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพยากรณ์อากาศ เพื่อเตรียมเครื่องอุปโภค บริโภคให้เพียงพอ และเตรียมช่องทางช่วยเหลืออื่น ๆ ไว้ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันในกรณีที่เกิดภัยพิบัติรุนแรงเกินที่คาดการณ์เอาไว้

2) ด้านศีล (ความประพฤติดีงามทั้งกายและวาจา) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านศีล (ความประพฤติดีงามทั้งกายและวาจา) ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่น พยายามควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และทางใจให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม ตามระเบียบวินัยของหมู่คณะและหลักธรรมทางศาสนา เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นทีเคารพนับถือของประชาชน หรือผู้ใต้ปกครองผู้อยู่ใต้ปกครองก็เป็นผู้ที่น่ายกย่องสรรเสริญ คือ

ประพตติดี สํารวกายและวจา ประกอบการสุจริตรักษาภคตคคุณ ประพตติให้สมควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีไครพนบถือของประชารษฏร์

ข้อทีมีคําเฉลียสูงสุค คือ ควรรักษาศิล 5 ซึงมีคําแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักรเมืองท้งถึน มีการรักษาศิล 5 ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดย ส่งเสริมให้ันกรเมืองท้งถึน รักษาศิล 5 คือ มีความประพตติทีตั้งมทงกายและวจาละเว้นจกการฆ่าสัตว์ ละเว้นจกการ ลักทรัพย์ ละเว้นจกการประพตติผิดในกาม ละเว้นจกการพูดเท็จ และละเว้นจกการดื่มสุรเมรัย เพื่อเสริมสร้งภวะผู้นำทงการเมืองทีฟังประสงคตามแนวพุทธปรัชญาในด้านศีลให้บริบูรณ์

ทีมีคําเฉลียต่ำสุค คือ ควรมีการปฏิบัติตามหลักธรรมอื่นทีเกี่ยวข้องด้วย เช่น หลักพรหมวิหาร 4 ห้มลวงละเมิดทงเพศกับพนังงานหญิงในหน่วยงาน และการเป็นแบบอย่งทีดีให้ กับสังคม ชุมชน ซึงมีคําแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ันกรเมืองท้งถึน ได้มีการ ปฏิบัติตามหลักธรรมอื่น ๆ ทีเกี่ยวข้องด้วย เช่น หลักพรหมวิหาร 4 ห้มลวงละเมิดทงเพศกับ พนังงานหญิงในหน่วยงาน และการเป็นแบบอย่งทีดีให้กับสังคมชุมชน ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้ันกรเมืองท้งถึน มีจิตสำนึกทีดีต่อสังคมและชุมชน เห็นใจเขาใจเรา ้มลวงละเมิด ทงเพศกับพนังงานหญิงในหน่วยงาน กระทำตนให้สมกับเป็นผู้ใหญ่ ด้วยการปฏิบัติหลักธรรมพรหม วิหาร 4 เพื่อเป็นแบบอย่งทีดี ให้กับคนรุ่นหลัง สร้งความนับถึยยำเกรง ต่อผู้ได้บงคับบัญชา และ เป็นแบบอย่งทีดีให้กับสังคม ชุมชน

3) ด้านบริจาค (การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม) อยู่ในระดับปานกลาง จึงควร ส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภวะผู้นำทงการเมืองทีฟังประสงคตามแนวพุทธปรัชญา ของนักรเมืองท้งถึน ด้านบริจาค (การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม) ให้อยู่ในระดับมาก ทีสุค โดยส่งเสริมให้ันกรเมืองท้งถึน มีความเสียสละ เพื่อส่วนรวม ยอมเสียสละความสุขส่วนตน เข้าไปรับภระหน้ทีดำเนินงาน เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนหมู่คณะ หรือประเทศชาติ ด้วยความ เสียสละอย่งแท้จริง เป็นคนมีจิตใจกว้างขวาง ้มเห็นแก่ตัว ้มฉวยโอกาสเอเปรียบเพื่อความสุข หรือความปลอดภัยเฉพาะส่วนตน คือ สามารถเสียสละความสุขสำรภูเป็นต้น ตลอดจนชีวิตของ ตนได้เพื่อประโยชน์ของประชาชน และความสงบเรียบร้อย ของบ้านเมือง

ข้อทีมีคําเฉลียสูงสุค คือ นักรเมืองต้องเสียสละความสุขส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้มากขึ้น เพื่อประชาชน ซึงมีคําแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักรเมืองท้งถึน มีการเสียสละความสุขส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้มากขึ้น เพื่อประชาชน ให้อยู่ในระดับ มากทีสุค โดยส่งเสริมให้ันกรเมืองท้งถึน มีการเสียสละความสุขส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วน รวมให้มากขึ้น โดยให้การช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์จก ภัยพิบัติต่าง ๆ ในพื้นที่ การเข้าไปดูแลเรื่อง อุปโภค บริโภค ให้ความสะดวกในเรื่องการคมนาคม และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน

อย่างสม่ำเสมอ

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครัวมีความเสมอภาค และไม่ลำเอียง ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น มีความเสมอภาค และไม่ลำเอียง ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่น ให้ความเสียสละ อนุเคราะห์ด้วยความยุติธรรม ไม่เลือกฝักฝ่ายทางการเมืองหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ควรให้การอนุเคราะห์อย่างเสมอภาคกัน เพื่อความเป็นประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่เสมอกัน

4) ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอาชชวะ (ความซื่อตรง) ให้อยู่ในระดับมากที่สุดโดยส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่น ได้มีการปฏิบัติหลักอาชชวะ (ความซื่อตรง) อยู่เสมอ โดยต้องมีความซื่อตรง ต่อตนเอง ต่องาน และต่อบุคคลอื่น ๆ ทำให้มีการปฏิบัติภารกิจ หรือหน้าที่ด้วยความสุจริตจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน หรือผู้ได้ปกครอง มีความรักดี ต่อประเทศชาติและตั้งมั่นในสุจริตธรรม มั่นคงอยู่ในศีลธรรม รักษาสิ่งจจะและเกียรติยศ ตลอดจนเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้ของบุคคลทั่วไป คือ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ ไร้มารยาปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักการเมืองท้องถิ่นควรละเว้นจากการคอร์รัปชั่น การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการทุจริตทุกรูปแบบ ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น ละเว้นจากการคอร์รัปชั่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการทุจริตทุกรูปแบบให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประชาชนจะต้องไม่ให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีพฤติกรรมทุจริต คอร์รัปชั่นในทุกรูปแบบ แต่ให้การสนับสนุนและส่งเสริม นักการเมืองท้องถิ่น ที่มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ให้มีโอกาเข้ามาปกครอง ในระดับจังหวัด อำเภอ สังคมหรือชุมชน

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครัวมีความเสมอภาค และไม่ลำเอียง และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น มีความเสมอภาค และไม่ลำเอียง และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประชาชนจะต้องไม่ให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น ที่ไม่ให้ความเสมอภาค มีความลำเอียงและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว แต่ควรให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น ที่ให้ความเสมอภาค และไม่ลำเอียง และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ให้มีโอกาเข้ามาปกครองในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและชุมชน

5) ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) ให้อยู่ในระดับมากที่สุดโดยประชาชนต้องให้การสนับสนุน และส่งเสริม ให้ความรักและนับถือนักการเมืองท้องถิ่นที่มีอัธยาศัยไมเยอหยิ่งกระด้างหยาบคาย มี

คำพูดที่นุ่มนวลไพเราะอ่อนหวานต่อคนทั่วไป มีอัธยาศัยดีงาม พร้อมทั้งจะรับฟังคำแนะนำตักเตือนจากผู้อื่น แต่ไม่ควรให้ความเคารพนับถือหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีความเย่อหยิ่งจองหอง ไร้ความอ่อนโยน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ก้าวร้าว หรือแข็งกระด้าง ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ก้าวร้าว หรือแข็งกระด้าง ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่น ควรมีความอ่อนโยน เพราะคนที่เย่อหยิ่ง จองหองหรือแข็งกระด้างหยาบคาย ย่อมเป็นที่เกลียดชัง ของคนทั่วไป พฤติกรรมเย่อหยิ่ง จองหองหรือแข็งกระด้างหยาบคาย ย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการปกครองเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้คนในปกครองขาดความเคารพนับถือและเสื่อมศรัทธาและบางครั้งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงขึ้นก็ได้ ฉะนั้น ผู้ปกครองที่ดีย่อมจะถ่อมตน ไม่ก้าวร้าว หรือแข็งกระด้างให้มากที่สุด

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรมีความเป็นกันเอง สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น มีความเป็นกันเอง สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องความอ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่ง จองหอง หรือแข็งกระด้างหยาบคาย เพราะจะเป็นที่เกลียดชังของคนทั่วไป นักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรถือตัว ควรมีจิตสาธารณะ สามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ย่อมสร้างศรัทธาและ ความเคารพนับถือแก่ประชาชนได้

6) ด้านตปะ (ความเพียร) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านตปะ (ความเพียร) ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่น จะต้องคอยรู้จักยับยั้งชั่งใจ คอยทำลาย หรือขจัดความชั่วไม่ให้กำเริบ เป็นอำนาจที่ปราบปรามจิตใจของผู้ปกครอง ให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ล่วงละเมิดศีลธรรมอันดีงาม ตามอำนาจความต้องการ ของกิเลส ทำให้ผู้ใต้ปกครอง เกิดความยำเกรงด้วยการบำเพ็ญเพียร เอาชนะความชั่วร้ายภายในจิตใจด้วยการรู้จักขจัดความชั่วออกไป ไม่ยอมหมกมุ่นอยู่ในกามคุณหรือความสุขสำราญ มากเกินไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรทำงานด้วยความขยัน อดทน และเพียรพยายาม ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทราทำงานด้วยความขยัน อดทนและเพียรพยายาม ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรตั้งใจกำจัดความเกียจคร้าน และการผัดหน้าที มุ่งทำกิจอันเป็นหน้าที่ที่พึงทำอันเป็นกิจดี กิจชอบ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ปกครองจะต้องกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ในการปฏิบัติหน้าที่ หรือในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและยำเกรงขึ้นในประชาชน

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความพยายามช่วยเหลือประชาชนโดยเสมอภาค ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่น มีความพยายามช่วยเหลือประชาชนโดยเสมอภาค ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่น ตั้งใจกำจัดความเกียจคร้านและการผัดผ่อนที่ มุ่งทำกิจอันเป็นหน้าที่ที่พึงทำอันเป็นกิจดีก็ชอบมีความพยายามช่วยเหลือประชาชนโดยเสมอภาค ไม่ลำเอียงด้วยเห็นแก่ลาภสักการะอันไม่ชอบธรรม

7) ด้านอภีภะ (ความไม่โกรธ) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอภีภะ (ความไม่โกรธ) ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่น ควรมีสติคอยยับยั้งความโกรธ เมื่อไม่มีความโกรธไม่ลุแก่อำนาจความโกรธ เหตุให้กระทำการต่าง ๆ ผิดพลาด เสียธรรม ก็จะไม่เกิดขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องมีเมตตาประจําใจไว้คอยระงับความขุ่นเคือง มีความรักและปรารถนาดีต่อผู้ใต้ปกครองสม่ำเสมอ ไม่เห็นแก่ตัว มุ่งให้เขาเจริญในทุก ๆ ด้าน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรปฏิบัติต่อคนในปกครองของตนด้วยอำนาจบาตรใหญ่ หรือด้วยความเกรี้ยวกราดอย่างไร้เหตุผล เพราะจะทำให้กลายเป็น ที่เกลียดกลัวและเกลียดชังของคนในปกครอง อันจะทำให้ขาดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่การงาน แต่ถ้าผู้ปกครองหรือผู้บริหารเป็นคนไม่วู่วามใช้อารมณ์ แต่เป็นคนเยือกเย็นมีเหตุผล และแสดงความเมตตาอาทรต่อทุกคน และยอมจะได้รับความร่วมมือร่วมใจในกิจการทุกอย่างด้วยดี โดยไม่ต้องบังคับขอร้อง ฉะนั้น ทุกฝ่ายจึงควรปฏิบัติต่อกันด้วยความไม่วู่วามและมีเหตุผล พร้อมทั้งมีเมตตาอาทรต่อกันตามฐานะ กิจการทุกอย่างจึงจะดำเนินไปด้วยดี

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรมีความอดทนและอดกลั้นต่อการนิทาว่าร้าย หรือการต่อว่า และควรมีการให้อภัยซึ่งกันและกัน ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นให้มีความอดทนและอดกลั้นต่อการนิทาว่าร้าย หรือการต่อว่า และควรมีการให้อภัยซึ่งกันและกัน ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยควรมีกิริยาที่ไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏตลอดถึงไม่พยาบาท มุ่งร้ายผู้อื่นมีความอดทนและอดกลั้นต่อการนิทาว่าร้าย หรือการต่อว่าและควรมีการให้อภัยซึ่งกันและกัน แม้จักต้องลงโทษผู้ทำผิด ก็ทำตามเหตุผล

8) ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่น ควรมีความไม่เบียดเบียนหรือบีบบังคับ ไม่ควรเป็นผู้กดขี่ข่มเหงให้ประชาชนหรือผู้ใต้ปกครองได้รับ

ความเดือดร้อนทุกข์ยาก เช่น การใช้แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเรีง ในอำนาจ จนขาดความเมตตา กรุณา ไม่หาเหตุลงโทษประชาชนหรือผู้ใต้ปกครองเพราะอาศัย ความเกลียดชังส่วนตัว จะต้องมีการ ฎณาช่วยเหลือประชาชนและผู้ใต้ปกครองให้พ้นจากทุกข์ภัย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทำงานของนักการเมืองไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความ เดือดร้อน ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นมีการทำงานที่ไม่ เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประชาชนจะต้องไม่ให้การ สนับสนุนและส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่น ที่ชอบทำงานเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ควรสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นที่ไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่น ให้ได้รับความเดือดร้อน ความทุกข์ใจ เพราะผู้ปกครองจะต้องไม่เป็นผู้โหดร้าย ทารุณประชาชนไม่กระทำการใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความ เดือดร้อน ทุกข์ยากแก่ประชาชน ทั้งในด้านทรัพย์สินและชีวิตร่างกาย

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อย่าเบียดเบียนกับผู้ที่มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันโดยเฉพาะฝ่ายตรงข้าม และต้องไม่อาศัยอำนาจที่ตนมีเบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นไม่ให้เบียดเบียนกับผู้ที่มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันโดยเฉพาะฝ่ายตรงข้าม และต้องไม่อาศัยอำนาจที่ตนมีเบียดเบียนผู้อื่น ให้อยู่ในระดับมากที่สุดโดยนักการเมืองท้องถิ่นควร รู้จักการแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง โดยให้ถือว่าสิ่งที่เห็นตรงกัน ก็ให้สนับสนุนส่งเสริมร่วมกัน ใน ความคิดเห็นที่ต่างกันก็ให้ถือว่าเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่าย ที่ควรพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นไปใน ทางสร้างสรรค์ เกิดประโยชน์เกื้อกูลแก่ส่วนรวม และส่งเสริมความสันติสุขให้เกิดกับทุกฝ่าย

9) ด้านขันติ (ความอดทน) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านขันติ (ความอดทน) ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดย นักการเมืองท้องถิ่นควรฝึกฝนตนเองให้มีขันติ จะทำให้รู้จักข่มใจห้ามใจตัวเอง ทนทานต่ออำนาจกิเลส และความทุกข์ยากต่าง ๆ ให้มีสติคอย ควบคุมจิตใจให้คงที่อยู่ตามปกติ ไม่ให้กำเริบอ่อนไหวในเมื่อเผชิญกับความยุ่งยากลำบาก ภัย อันตรายต่าง ๆ เพราะขันติเป็นธรรมที่จะทำให้ฝ่าฟันอุปสรรคไปถึงจุดหมายปลายทางได้ เป็นการ แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและกล้าหาญ อดทนต่องาน ที่ตรากตรำ อดทนต่อโลกะความอยากได้ ในทางทุจริต ต่อโทษความโกรธเคืองจนถึงพยาบาลหมั่งร้าย ต่อโมหะความหลงมกมายเพราะได้ ประสบอารมณ์ที่ยั่วให้เกิด เมื่อมีอารมณ์ประสยั่วให้เกิด อยากได้ อยากล้างผลาญ อยากเบียดเบียน ก่อดทนต์ไว้ ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมและทิ้งกิจที่กระทำโดยชอบธรรม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีความอดทนต่อสิ่งยั่วยุดต่าง ๆ ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความอดทนต่อสิ่งยั่วยุดต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมือง ท้องถิ่นต้องสร้างคุณธรรม คือ ขันติ ให้เกิดขึ้น มีความอดทนต่อ โลกะ โทสะ โมหะ ไม่แสดงกริยา

วาจาอันชั่วร้าย ตามอำนาจ โลกะโทสะโมหะ และอดทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อถ้อยคำที่มีผู้กล่าวชั่วไม่เป็นที่ชอบใจ ผู้ปกครองจะต้องอดทนต่อความทุกข์ยาก ในการปฏิบัติหน้าที่ ทนเสียสละเพื่อประชาชน ทนต่อปัญหา และอารมณ์อันไม่พึงประสงค์ของคนเป็นจำนวนมาก ตลอดถึงทนต่อความรู้สึกและความต้องการอันไม่ถูกไม่ควรของตนเอง ไม่ให้แสดงออกมาด้วย หากทำได้เช่นนี้ นักการเมืองท้องถิ่นย่อมสามารถอดทนต่อ สิ่งยั่วต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตของได้

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรมีความอดทนไม่ทำให้เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ และควรมีความอดทนอย่างเสมอต้นและเสมอปลาย ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริม นักการเมืองท้องถิ่นมีความอดทนไม่ทำให้เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ และควรมีความอดทนอย่างเสมอต้นและเสมอปลาย ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่นควรมีกริยาที่อดทนต่อ โลกะ โทสะ โมหะ ไม่แสดงกริยาวาจาอันชั่วร้ายตามอำนาจ โลกะโทสะโมหะ และอดทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อถ้อยคำที่มีผู้กล่าวชั่วไม่เป็นที่ชอบใจอย่างเสมอต้นและเสมอปลาย ก็จะสามารถลดปัญหาการทำเรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ได้

10) ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธปรัชญาของนักการเมืองท้องถิ่นด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) ให้อยู่ในระดับมากที่สุดโดยนักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรประพฤติดีไปจากธรรม หรือควรมีความเที่ยงตรงต่อหลักธรรม จะทำให้ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ร้าย ลากสักการะ หรืออารมณ์ที่ชอบใจ และไม่ชอบใจใด ๆ ตั้งมั่นอยู่ในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องทำงานด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง ไม่เล่นพรรค เล่นพวก ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นทำงานด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง ไม่เล่นพรรค เล่นพวก ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องไม่ทำผิดจากทำนองของคลองธรรม ไม่คลาดจากความยุติธรรม อุปถัมภ์ยกย่องคนที่ควรยกย่อง ลงโทษคนที่กระทำความผิด แม้บุคคลที่กระทำความผิดจะเป็นพวกของตน ก็ไม่ควรปกป้อง ควรให้ความเป็นธรรม ไม่กระทำการใดด้วยอำนาจอคติ 4 ประการ

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปฏิบัติงานด้วยความสุจริตตรงไปตรงมา ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติงานด้วยความสุจริตตรงไปตรงมา ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่นควรมีการกระทำที่ไม่ผิดจากทำนองคลองธรรม มีจิตใจหนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ร้าย ลากสักการะ ไม่ประพฤติดีไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบแบบแผนในการปกครอง สุจริตตรงไปตรงมา

ทัศนะ มุมมองการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นในสถานการณ์ใหม่

การกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทางหนึ่ง ท้องถิ่นในที่นี้ไม่ได้หมายความเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เป็นลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้ง สมาชิก อ.บ.ต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาคม และองค์กรชาวบ้าน จากกลุ่มต่าง ๆ ที่ทับซ้อนกันในท้องถิ่น และ ประเด็นนี้เองจึงเป็นสิ่งที่น่าท้าทายต่อแนวทางการทำงานในระดับท้องถิ่นใน การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางตรงหรือแนวทางที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งอาจต้องใช้เวลาพอสมควรในการผลักดัน แต่ก็ต้องพยายามร่วมมือกันในหลาย ๆ ฝ่าย เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบในการ กระจายอำนาจและเป็นหน่วยการปกครองที่มีพลัง มีงบประมาณ มีอำนาจหน้าที่ในแง่ของกฎหมาย รวมถึงการให้บริการต่าง ๆ แก่ชุมชนและที่สำคัญอยู่ใกล้ชิดกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของชุมชน ซึ่งใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งด้วยกันได้พัฒนากลไกการมีส่วนร่วม กับภาคประชาชน ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ซึ่งจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังกล่าวอาจจะไม่มากนัก แต่นั่นก็ทำให้เห็นว่าพัฒนาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เริ่ม ขยับตัวและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมไปมากขึ้นกว่าเดิม

เมื่อ เราย้อนมองกลับไปถึงพัฒนาการการเติบโตของการปกครองในส่วนท้องถิ่นเมื่อ ประมาณ 14-15 ปีผ่านมา ตั้งแต่สมัยเป็นสภาตำบล หรือสุขาภิบาล จนมาเป็นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล โดยช่วงแรกสมาชิกสภามาจากเลือกตั้งและผู้บริหารมาจากตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จนมาถึงในช่วงที่เรียกว่า “ห้ามสวมหมวกสองใบ” คือถ้ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะลง เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องลาออกก่อน แล้วหลังจากนั้นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งก็จะมา คัดเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยกันเพื่อไปทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารที่เรียกว่า ประธานกรรมการ บริหารท้องถิ่น หลังจากนั้นเมื่อสี่ห้า ปีที่ผ่านมา ก็จึงนำมาสู่รูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทาง ตรงหรือที่เรียกกันว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/ส่วนจังหวัด หรือนายกเทศมนตรี พัฒนาการ ในการกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นในช่วงที่ ผ่านมาอาจจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นความแข็งแกร่งของระบบราชการส่วนภูมิภาค ที่สร้างกำแพง กรอบกฎหมาย เพื่อให้การเปลี่ยนศูนย์กลางอำนาจจากระบบราชการ มาให้ชาวบ้านในระดับท้องถิ่นยากขึ้น หรือ แม้แต่การผลิตระบบอุปถัมภ์จากนักการเมืองระดับชาติที่มุ่งหวังกอบโกย ทรัพย์สินต่าง ๆ ในระดับ ท้องถิ่น จนนำไปสู่การสร้างวาทะกรรมต่าง ๆ ขึ้นในระดับท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ ชพวงงาม. (2542). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). มังคลัตถ์ที่ป็นีแปล เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย
- คุณ โทชน์. (2537). พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ฉลอง มาปรีดา. (2537). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2520). ประชาธิปไตยสังคมนิยมกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมนิสิตเก่า รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธรรมรักษา. (2532). พระไตรปิฎกฉบับสุภาพ. กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์
- ธวัช บุญยมนิ. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์
- ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. (2549). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546). ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นวม สงวนทรัพย์. (2535). สารัตถจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2529). ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่น มุฑกันต์. (2520). ธรรมราชา. กรุงเทพฯ : หจก. พบลีเคชั่น เซ็นเตอร์ ราชดำริ.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). จากสุขในบ้านสู่ความเกษมศานติทั่วสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://prachatai.com/journal/2010/12/32344> สืบค้นวันที่ 19 มกราคม 2558.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. มูลนิธิ. (2534). พระไตรปิฎก และอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 เล่มที่ 1, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 39. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย

ลักษณะผู้นำที่ดี

The Characteristics of Good Leaders

สถาพร ศรีเพียวไทย¹ ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี²

Sathaphorn Sripurethai¹, Chatnarongsak Suthamdee²

บทคัดย่อ

องค์กรทุกองค์กรต้องมีผู้นำ เพราะผู้นำคือบุคคลที่สามารถสร้างอิทธิพลจูงใจหรือชักนำในด้านพฤติกรรม ทศนคติ ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคลอื่นได้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดได้ ผู้นำจึงต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน กล่าวคืองานจะดำเนินไปด้วยดี และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลปะในการบริหารงานของผู้นำ ดังนั้น ลักษณะของผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารเป็นอย่างดี ต้องรู้จักสะสมความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องมองการณ์ไกลและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด รู้จักเปลี่ยนวิกฤติสู่โอกาส รู้จักทำงานเป็นทีม เน้นความสามัคคี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคลากร ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อหน่วยงานเป็นผลทางด้านจิตวิทยา ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับ และศรัทธา

คำสำคัญ : ผู้นำ ลักษณะของผู้นำ

Abstract

Every organization must have a leader. Leadership is a person who can influence, motivate, or induce behavior, attitudes, beliefs, and values of others to achieve the goal. Leaders need leadership, which is important to the management because leadership is the indicator of any organization success. That means the job is going well and achieving the objectives depending on the skill and art of leader's management. Thus, the characteristics of good leaders must have a vision, good knowledge and skill in management, know to accumulate expertise in various fields, study and seek knowledge regularly, be foresighted to solve the problem wisely, change the crisis to opportunity, work as a team focused on harmony, have a

¹ สมาชิกสภาเทศบาล เทศบาลเมืองสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

commitment to work, close relationship with staff both inside and outside the organization, Help building good relationships with organizations as a result of psychology and make everyone accept and believe.

Keywords : Leader, characteristics of leader

บทนำ

ความเป็นผู้นำเป็นหน้าที่หนึ่งในหลาย ๆ หน้าที่ของผู้บริหาร ผู้นำกับผู้บริหารจึงแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารเป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นในองค์การ มีอำนาจโดยตำแหน่งและได้รับความคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง จะมุ่งเน้นที่การควบคุมการตัดสินใจ และผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (Leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ส่วนผู้นำจะไม่ได้รับมอบอำนาจทางสายงาน แต่มีอำนาจโดยวิธีอื่น มีบทบาทที่กว้างกว่าบทบาทผู้บริหารและบ่อยครั้งที่ไม่ได้มีส่วนในองค์การอย่างมีรูปแบบ ผู้นำจะเน้นที่กระบวนการกลุ่ม การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการใช้อำนาจกับบุคคลอื่น ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารหรือต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน งานจะดำเนินไปด้วยดี และบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลปะในการบริหารงานของผู้นำ ซึ่งทักษะและศิลปะที่ใช้ในการบริหารงาน คือ ภาวะผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของผู้นำที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534 : 94) ให้ความหมายว่าผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ ในการปฏิบัติงาน สามารถจูงใจให้คนร่วมมือปฏิบัติงาน สามารถสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้คนอื่นยอมรับ

กฤษ เสริมพานิช (2538 : 6) ให้ความหมายว่าผู้นำ คือ ผู้ที่อำนาจได้รับมอบหมายหรือแสดงบทบาทเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้นให้ผู้อื่นหรือให้กลุ่มปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง

แทนเนนเปิม, เวสซ์ และมาสซาริค Tannenbaum, Weschler and Massarik, 1959 : 135, อ้างถึงใน ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์ (2540 : 65) ให้ความหมายว่าการเป็นผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลระหว่างบุคคลในสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยตรง โดยการผ่านการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541 : 197) ให้ความหมายว่าผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มและสามารถนำกลุ่มปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ศิริพร พงศ์โรจน์ (2542 : 195) ให้ความหมายว่าผู้นำ คือ ผู้ที่มีศิลปะหรือกระบวนการที่

จะมีอิทธิพลเหนือคนและการกระตุ้นให้คนร่วมมือปฏิบัติงานให้สำเร็จสู่เป้าหมายของกลุ่มได้

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (อ้างถึงใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2543) ให้ความหมายว่า ผู้นำท้องถิ่น คือ บุคคลที่เป็นผู้นำในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นที่ยอมรับของบุคคลในท้องถิ่นด้วย

จากความหมายของผู้นำทั้งหมดข้างต้นนี้ สรุปว่าผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถสร้างอิทธิพล จูงใจหรือชักนำในด้านพฤติกรรม ทักษะคติ ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคลอื่นได้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดได้

ผู้นำที่ดีควรมีคุณสมบัติอย่างไร

1. ความรู้ (Knowledge) การเป็นผู้นำนั้น ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ความรู้ในที่นี้มีได้ หมายถึงเฉพาะความรู้ เกี่ยวกับงานในหน้าที่เท่านั้น หากแต่รวมถึงการเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ด้วย การจะเป็นผู้นำ ที่ดี หัวหน้างานจึงต้องเป็นผู้รอบรู้ ยิ่งรอบรู้มากเพียงใด ฐานะแห่งความเป็นผู้นำก็จะยิ่งมั่นคงมากขึ้นเพียงนั้น

2. ความริเริ่ม (Initiative) ความริเริ่ม คือ ความสามารถที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขอบเขตอำนาจหน้าที่ได้ด้วย ตนเอง โดยไม่ต้องคอยคำสั่ง หรือความสามารถแสดงความคิดเห็นที่จะแก้ไขสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น หรือเจริญขึ้นได้ด้วยตนเอง ความ ริเริ่มจะเจริญงอกงามได้ หัวหน้างานจะต้องมีความกระตือรือร้น คือมีใจจดจ่องานดี มีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ มีพลังใจที่ต้องการความสำเร็จอยู่เบื้องหน้า

3. มีความกล้าหาญและความเด็ดขาด (Courage and firmness) ผู้นำที่ดีจะต้องไม่กลัวต่ออันตราย ความยากลำบาก หรือความเจ็บปวดใด ๆ ทั้งทางกายวาจา และใจผู้นำที่มีความกล้าหาญ จะช่วยให้สามารถผจญต่องานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากความกล้าหาญแล้ว ความเด็ดขาดก็เป็นลักษณะอันหนึ่งที่จะต้องทำให้เกิดมีขึ้นในตัวของผู้นำเอง ต้องอยู่ในลักษณะของการ “กล้าได้กล้าเสีย” ด้วย

4. การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human relations) ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักประสานความคิด ประสานประโยชน์สามารถทำงานร่วมกับคนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้ ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีจะช่วยให้ปัญหาใหญ่เป็นปัญหาเล็กได้

5. มีความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต (Fairness and Honesty) ผู้นำที่ดีจะต้องอาศัยหลักของความถูกต้อง หลักแห่งเหตุผลและความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัยสั่งการ หรือปฏิบัติงานด้วยจิตที่ปราศจากอคติปราศจากความลำเอียง ไม่เล่นพรรคเล่นพวก

6. มีความอดทน (Patience) ความอดทนจะเป็นพลังอันหนึ่งที่จะผลักดันงานให้ไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างแท้จริง

7. มีความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม (Alertness) ความตื่นตัว หมายถึง ความระมัดระวัง ความสุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาท ไม่ยึดตายด ขาดความกระฉับกระเฉง มีความฉับไวในการปฏิบัติงาน ทันทต่อเหตุการณ์ ความตื่นตัวเป็นลักษณะที่แสดงออกทางกาย แต่การไม่ตื่นตูม เป็นพลังทางจิตที่จะหยุดคิดไตร่ตรองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รู้จักใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องพุดง่าย ๆ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักควบคุมตัวเองนั่นเอง (Self control)

8. มีความภักดี (Loyalty) การเป็นผู้นำหรือหัวหน้าที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะต่อส่วนรวมและต่อองค์กร ความภักดีนี้จะช่วยให้หัวหน้าได้รับความไว้วางใจ และปกป้องภัยอันตรายในทุกทิศได้เป็นอย่างดี

9. มีความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว (Modesty) ผู้นำที่ดีจะต้อง ๆ ไม่หยิ่งยโส ไม่จองหอง ไม่วางอำนาจ และไม่ภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผลความสงบเสงี่ยมนี้ ถ้ามีอยู่ในหัวหน้างานคนใดแล้ว ก็จะทำให้ลูกน้องมีความนับถือ และให้ความร่วมมือเสมอ

คุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ

การศึกษาภาวะผู้นำจากคุณลักษณะของผู้นำ (Leader Traits) เป็นวิธีการศึกษา วิธีแรกสุด แต่เนื่องจากการศึกษาไม่สามารถยืนยันได้ว่าคุณลักษณะ (Trait) แต่ละคุณลักษณะของผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำได้ จึงได้เปลี่ยนแนวทางการศึกษาไปที่พฤติกรรมหรือแบบของผู้นำในเวลาต่อมา

คุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ในระยะเริ่มแรกของการศึกษาคคุณลักษณะของผู้นำเหล่านั้นจิตวิทยาและนักวิจัยได้พยายามแยกแยะคุณลักษณะส่วนตัวของผู้เป็นผู้นำ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวผู้นำมาตั้งแต่เกิด มีสิ่งที่ได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นภายหลัง โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่าผู้นำย่อมมีคุณลักษณะบางประการที่แตกต่างไปจากผู้ตาม การศึกษาได้เน้นไปใน 2 ประเด็นคือ

การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้นำกับผู้ที่ไม่ใช่ผู้นำ และการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จ กับผู้นำที่ไร้ประสิทธิภาพ หรือไม่ประสบความสำเร็จ การศึกษาเปรียบเทียบใน 2 ประเด็นข้างต้นนี้ ได้พิจารณาคุณลักษณะใน 3 ด้านคือ

- คุณลักษณะด้านกายภาพ
- ด้านสติปัญญา
- ด้านบุคลิกภาพของผู้นำ

สต็อกดิล (Stogdill, 1974) ได้ทบทวนการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่ทำระหว่างปี ค.ศ. 1904-1948 จำนวน 124 เรื่อง และสรุปคุณลักษณะของผู้นำที่ช่วยให้กลุ่มสามารถประสบความสำเร็จ

สำเร็จตามเป้าหมาย ได้ดังนี้คือ

1. ความเฉลียวฉลาด (Intelligence)
2. ความพร้อม (Alertness to the need of others)
3. ความเข้าใจในงาน (Understanding of the task)
4. ความริเริ่มและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา (Initiative and persistence in dealing with problems)
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)
6. ความต้องการที่จะรับผิดชอบ (Desire to accept responsibility)
7. ความเหนือกว่าและสามารถควบคุม (Occupy a position of dominance and control)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้นำจะมีคุณลักษณะอย่างไรรั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย ดังที่ สโตกคิล (Stogdill, 1974 : 46) สรุปไว้ดังนี้

“ผู้ที่จะเป็นผู้นำคนอื่นมิใช่สามารถจะเป็นได้โดยการอาศัยแต่เพียงการมีคุณลักษณะทางกายภาพ และบุคลิกภาพของผู้นำนั้น เพราะว่าคุณลักษณะของผู้นำจะมีความสัมพันธ์หรือเข้ากันได้กับลักษณะกิจกรรมและเป้าหมายของผู้ตามด้วย” การศึกษาคุณลักษณะในช่วงนี้ ไม่ได้มุ่งเน้นให้ความสนใจว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมีคุณลักษณะเฉพาะใดบ้าง หากแต่ศึกษาอย่างกว้าง ๆ หาคุณลักษณะของผู้นำที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ ในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เมื่อศึกษาเฉพาะแต่ละคุณลักษณะ ก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสัมพันธ์ หรือเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จ

การศึกษาในระยะนี้พบว่าผู้นำที่มีคุณลักษณะเฉพาะบางอย่างอาจจะประสบความสำเร็จในสถานการณ์หนึ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จในสถานการณ์อื่น ผู้นำที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันก็สามารถประสบความสำเร็จในสถานการณ์เดียวกันได้ในปี ค.ศ.1974 สโตกคิลได้เขียนหนังสือ Handbook of Leadership เสนอการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำจากงานวิจัย จำนวน 163 ฉบับ ที่ทำขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1949 - 1970 การศึกษาทั้ง 163 ฉบับนี้ มีความแตกต่างกันทั้งวิธีการและขอบเขตของความสนใจของงานวิจัย

นอกจากจะศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ ยังศึกษาถึงทักษะด้านเทคนิคด้านการจัดการ รวมทั้งแรงจูงใจในการจัดการด้วย ความแตกต่างในวิธีการและความสนใจ แต่ผลของการศึกษายังได้คุณลักษณะเหมือนเดิม ยิ่งส่งผลให้คุณลักษณะที่พบเป็นที่ยอมรับมากขึ้นว่ามีส่วนสนับสนุนหรือเสริม สร้างประสิทธิภาพของผู้นำ แม้จะไม่มีมารับประกันก็ตาม ผู้นำที่ดีมี 3 ลักษณะ คือ ผู้นำงาน ผู้นำชีวิต และ ผู้นำจิตใจ

ผู้นำงาน	มี คิดงานเป็น บอกรงานได้ เซ็นงานเก่ง และเร่งแก้ไขปรับปรุง
ผู้นำชีวิต	ที่มีผลต่อลูกน้อง มีดูแลชีวิต คิดหาหลักประกันครอบครัว และชี้แนะด้านชีวิต
ผู้นำจิตใจ	ที่มีต่อลูกน้องเพื่อครองใจลูกน้อง มีค้ำนึ่งถึงจิตใจลูกน้อง ปกครองด้วยความ เป็นธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเป็นกันเอง สร้างความอบอุ่นใจ และเอาใจเขามาใส่ใจเรา

คุณสมบัติผู้นำที่ดี มี 10 อย่าง คือ

- หูหนัก (ไม่เชื่อใครง่าย)
- ปรบยอด (เน้นระเบียบวินัย)
- ปลอดผิด (ไม่ทำผิดระเบียบ)
- คิดเป็น (คิดดีคิดชอบ)
- เห็นไกล (มีวิสัยทัศน์)
- ใช้ธรรมะ (ใช้หลักธรรมในการปกครอง)
- นำตรง (พาหมู่คณะไปสู่ทิศทางการเจริญ)
- คงงาน (แนะนำงาน กำกับดูแล)
- หาญใหญ่ (ใจกล้าเพื่อแม่)
- และใจถึง (กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ปกป้องลูกน้อง กล้ามอบหมาย กล้ารับผิด)

คุณสมบัติของการเป็นผู้บริหาร และผู้นำที่ดี

1. การเป็นผู้รู้จักตนเอง (Self realization)

- รู้ถึงความต้องการแห่งตน
- รู้ถึงวิธีการสร้างเป้าหมายแห่งตน ไม่ว่าจะในชีวิตส่วนตัว หรืองาน
- รู้ถึงขีดความสามารถแห่งตน ที่จะกระทำการใด ๆ ได้เพียงใด
- รู้ถึงวิธีการควบคุมตนเอง การมีวินัยในการใช้ชีวิต และการทำงาน
- รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อตน และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น
- รู้ว่าตนจะต้องลงทุนอะไร เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งต้องการ
- รู้สึกได้ถึงความสุข ความทุกข์ ที่สัมผัสได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้ใดมาชี้แนะ
- ยอมรับความจริงได้ทุกอย่าง ไม่หลอกตัวเอง

2. การเป็นผู้รู้จักการวิเคราะห์หาเหตุและผล (Analytical Mind)

- มองทุกสิ่งที่ปรากฏต่อหน้า (Appearance) อย่างลึกซึ้ง คิดถึงที่ไปที่มา ไม่ใช่แค่ที่เห็น
- มองทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ลึกถึงเหตุปัจจัย (Cause) และสามารถคาดคะเนผลที่เกิด

ตามมา (Consequence) ในปัจจุบัน และในอนาคตได้

เป็นผู้ที่ตั้งคำถามตลอดเวลา “ใคร (Who)? ทำอะไร (What)? ที่ไหน (Where)? เมื่อไร (When)?ทำไม (Why) อย่างไร (HOW)? “ (5-W 1H)

เข้าใจถึง หลักการ “อริยสัจ” ของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างดี

เป็นผู้ที่ช่างสังเกต ให้ความสนใจในรายละเอียดเพื่อเก็บมาเป็นข้อมูล

มองพฤติกรรมบุคคล (Person) เหตุการณ์ (Event) สามารถโยงถึง หลักการ (Principle) ได้ และ ใช้หลักการ (Principle) สร้างวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และป้องกันปัญหา เพื่อให้เกิดเหตุการณ์ (Event) ที่ต้องการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล (Person) ให้อยู่ภายใต้การควบคุมได้

3. การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดกาล (Life Long Learning)

มีความรู้สึกว่าตนไม่รู้อะไรอีกมาก และตระหนักถึงความเป็นผู้ไม่รู้ตลอดเวลา

เข้าใจดีกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทำให้สิ่งที่เคยรู้เมื่อวันวานอาจไม่ใช่ในวันนี้อีกต่อไป

มองเห็น สิ่งของ ผู้คน เหตุการณ์ เป็นสื่อสอนตนได้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดี หรือสิ่งเลว และสามารถเลือกเก็บมาจดจำ และหยิบออกมาใช้ได้เหมาะสม

ใฝ่ค้นหา ติดตาม ความรู้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับวิชาชีพ และการดำรงชีวิต

มุ่งเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและจริงจังทำให้เป็นผู้รู้และเข้าใจในแต่ละเรื่องอย่างแท้จริง

สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง ถูกเวลา และเหมาะสม

การเรียนรู้มี 2 อย่าง เรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้และเรียนรู้สิ่งที่เรารู้ให้รู้มากขึ้น

นักปราชญ์บอกไว้ว่า ความรู้ที่แท้จริง คือการ “รู้ว่าเรารู้อะไร” และ “รู้ว่าเราไม่รู้อะไร”

เพราะมันเป็นจุดเริ่มต้น ให้ค้นหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

กระบวนการเรียนรู้ของบุคคล เริ่มจาก ความปรารถนาของตน (Personal Vision) ถูกตั้งไว้ และกำหนดเป็นเป้าหมายในชั้น ตอนของชีวิต เรียนรู้รูปแบบ ความคิดแห่งตนและผู้อื่น (Mental Model) อย่างเข้าใจ ให้ความสำคัญกับ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน (Shared vision) อย่างเปิดใจกว้าง และรับฟัง ร่วมแรงร่วมใจทำงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จร่วมกัน (Team Learning) รู้จักการคิดเชิงระบบ (System thinking) มีทักษะการวิเคราะห์ มองเหตุผล และมองเห็น คาดการณ์ ผลลัพธ์ในอนาคตได้ และสามารถสังเคราะห์กระบวนการที่สามารถนำไป สู่ความสำเร็จที่ต้องการได้

ความรู้ดังกล่าวของบุคคลในกลุ่มที่อยู่ร่วมกัน สามารถ นำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ได้ในที่สุด อันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมโลกยุคใหม่ (New Society) ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง รวดเร็ว และไม่สิ้นสุด

4. ความเข้าใจในจิตวิทยาการบริหาร ในการบริหารงาน คงจะไม่ผิดนักหากจะพูดว่าพูด “คือการบริหารคน” นั่นเอง เพราะ คน เป็นผู้กำหนด วิธีการหรือระบบ (System) การได้มาและการบริหารการใช้ไปของทรัพยากร(Resource Management) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และผลสำเร็จของงาน การที่จะบริการคนซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอารมณ์ และการแสดงออกที่ซับซ้อน ไม่ตรงไปตรงมา และมักมี “เป้าหมายซ่อนเร้นแห่งตน (Hidden Agenda)” อยู่ภายในเสมอ ทำให้การบริหารยาก และไม่อาจกำหนดผลลัพธ์ อย่างตรงไปตรงมา ได้ ผู้นำที่เข้าใจจิตใจของมนุษย์ หากสามารถวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่อจิตใจของคนได้ ก็จะสามารถคาดเดา พฤติกรรมแสดงออกของคนคนนั้นได้ไม่ยาก และสามารถที่จะสร้างสถานการณ์รองรับไว้ล่วงหน้าเพื่อป้องกันผลเสียหายจากปฏิกิริยาตอบโต้ของคนได้

5. การเป็นคนดี “Good Person” คนเก่งและคนดีเป็นของคู่กัน แต่บางครั้งไม่ไปด้วยกัน “คนเก่ง” สร้างได้ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่เฒ่า โดยการเรียนรู้ทุ่มเท แต่ “คนดี” สร้างได้ยากกว่านัก จนบางครั้งก็สร้างไม่ได้เลย คนเรามีการพัฒนา Super ego ซึ่งได้แก่ มโนธรรม และอุดมคติแห่งตน ในช่วงวัยเด็ก 5-10 ขวบ จากนั้นสิ่งที่ได้รับ มาจะกลายเป็น โครงสร้างพฤติกรรม ของคน ๆ นั้น (Frame of Reference) เขาจะใช้มันปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ที่สัมผัสโดยใช้กระบวนการ ที่ซับซ้อนมากขึ้น การเป็นคนดีจะต้องมีการพัฒนาส่วนของ Super ego ของคน ๆ นั้น มาแล้ว เป็นอย่างดีโดย พ่อแม่ครูอาจารย์ ในช่วงปฐมวัย เมื่อเติบโตใหญ่จะเป็นคนที่สามารถปรับสมดุล ในตนเองให้ได้ ระหว่าง “กิเลส” จากจิตเบื้องต่ำขับเคลื่อนด้วยสัญชาตญาณแห่งความต้องการ ที่รุนแรงที่ไม่ต้องการเงื่อนไขและข้อจำกัดใด ๆ กับ “มโนธรรม” ที่ขับเคลื่อนด้วย ความปรารถนาในอุดมคติแห่งตนที่เต็มไปด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดคนดี ควรมีคุณสมบัติดังนี้

มีความรู้ ไหวพริบ เฉลียวฉลาด (IQ = Intelligence Quotient) รู้แจ้งถึงความดีความชั่ว รู้ที่จะเอาตัวรอด จากเล่ห์อุบายของตัณหา คนชั่ว และนำพาตนเองและผู้คนให้เห็นแจ้งในทางที่ดีควร ประพฤติปฏิบัติได้

มีความอดกลั้น สติตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุ (EQ= Emotional Quotient) จนตกอยู่ในห้วง”กิเลส” คือ โภคะ โทษะ และโมหะ และเกิดปัญญาในการแก้ไข สร้างสรรค์ และเล็งเห็น ผลเลิศในระยะยาวได้

มีความอดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (AQ = Adversity Quotient) พร้อมทั้งจะเสียสละร่างกาย เพื่อให้ได้มาซึ่งอุดมคติแห่งตน และความดีที่ยึดมั่น ไม่หวั่นไหว ต่อคางมลำบากและอุปสรรคใด ๆ

ไม่เป็นผู้ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินพอดี (VQ = Void Quotient) รู้ที่จะปรับเปลี่ยนตนเอง ตลอดเวลาให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างเหมาะสม

เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม (MQ = Moral Quotient) มีสำนึกของ “ความ ผิดชอบชั่วดี” มีความละเอียดใจต่อบาบ ไม่ประพฤติชั่ว มุ่งทำแต่ความดี มีจิตใจที่ผ่องใส

10 สมรรถนะหลักของผู้นำ (Leadership Competencies)

1. Strategic Visioning : มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์
2. Knowing the Business : รู้จักธุรกิจเป็นอย่างดี
3. Global Perspective : มีมุมมองระดับโลก
4. Change Leadership : เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
5. Adaptability : สามารถปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ได้
6. Creativity & Innovation : มีความคิดสร้างสรรค์และนำมาซึ่งนวัตกรรม
7. Communication : มีทักษะในการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ
8. Customer Focus : มุ่งเน้นลูกค้าเป็นหลัก
9. Integrity : มีความซื่อสัตย์ เก่งและดี ไม่ใช่เก่งแต่โกง
10. Collaboration : สร้างความร่วมมือ

ลักษณะของผู้นำคุณภาพมีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้นำวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) และสามารถกระจายวิสัยทัศน์ไปยัง บุคคลต่าง ๆ ได้

ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “Without vision the people perished” โดยให้ความสำคัญ ของวิสัยทัศน์ว่า “ถ้าผู้นำขาดวิสัยทัศน์ ประชาชนก็สาบสูญ” ซึ่งนับว่าวิสัยทัศน์มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหาร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จึงต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารเป็นอย่างดี ต้องรู้จัก สะสมความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องมองการณ์ไกล สามารถวางแผนระยะยาว (Long term planning) สามารถแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด เปลี่ยน วิฤตีสู่โอกาสได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญ สามารถวางแผนกลยุทธ์ เพื่อปรับปรุงองค์การให้เจริญ ก้าวหน้าและอยู่รอด ปลอดภัย สามารถต้านทานต่อวิกฤติการณ์ที่มากระทบได้อย่างมั่นคง ผู้นำวิสัย ทัศน์จึงมีลักษณะดังนี้

- ผู้นำต้องกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน และสามารถกระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคลากรอื่น เพื่อให้เกิดการยอมรับ

- ผู้นำสามารถกำหนดเป้าหมายร่วมกับบุคลากรได้อย่างชัดเจน
- ผู้นำร่วมกับบุคลากรกำหนดพันธกิจร่วมกันเพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงาน
- ผู้นำร่วมกับบุคลากร กำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น

2. ใช้หลักการกระจายอำนาจ (Empowerment) และการมีส่วนร่วม (Participation)

ผู้นำคุณภาพคงมิใช่ผู้นำแบบอัสวินที่มีลักษณะเก่งคนเดียว ทำงานคนเดียว ผู้นำจึงถือคติที่ว่า “Two heads are better than one.” รู้จักทำงานเป็นทีม ซึ่งที่จริงแล้วการทำงานเป็นทีมเป็นจุดแข็งของไทยที่เดียว เพราะได้รับการสั่งสมจากวัฒนธรรมประเพณีแต่ดั้งเดิม สังเกตการทำงานจะช่วยเหลือกันอุปถัมภ์ค้ำจุนกัน รวมทั้งประเพณีไทยต่าง ๆ เน้นความสามัคคี และทำงานเป็นกลุ่มทั้งสิ้น แต่เมื่อเรารับอารยธรรมตะวันตกมามาก ทำให้คนไทยเป็นปัจเจกชนมากขึ้น ทำงานแบบตัวใครตัวมัน ผู้นำจึงสมควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะผู้นำคุณภาพจะต้องเป็นผู้จุดประกายในด้านนี้ ในขณะที่เดียวกันผู้นำต้องหยั่งรู้ลักษณะบุคลากรว่าแต่ละคนมีประสบการณ์ความคิด ความเชื่อ ความสามารถในด้านใด เพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม สามารถกระจายงาน กระจายอำนาจให้ทั่วถึงและเป็นธรรมรวมทั้งมีหลักเกณฑ์การพิจารณา เพื่อให้ทุกคนยอมรับ และที่สำคัญการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน ก็นับว่าเป็นการผูกมัดใจให้ทุกคนทำงานอย่างทุ่มเท เพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้บทบาทของนักเรียนและผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนนั้น ถือว่าเป็นลูกค้าที่สำคัญ ผู้นำคุณภาพจึงต้องให้ความสำคัญของลูกค้าเป็นพิเศษ (Customer Focus) ทั้งในด้านการฟังเสียง การฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียน แต่ขณะเดียวกันผู้นำพึงตระหนักในงานและควรจัดลำดับความสำคัญไว้ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือในเรื่องคอขาดบาดตายก็ต้องเป็นหน้าที่ของผู้นำในการตัดสินใจชี้ขาดและคงไม่โยนภาระหน้าที่ไปให้บุคลากรทุกเรื่อง

3. เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับบุคลากร ทั้งภายในและนอกองค์กร

การสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคลากร ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อหน่วยงานเป็นผลทางด้านจิตวิทยา ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับ ศรัทธา การสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ทั้งครูและนักเรียน ทำให้ทราบถึงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของแต่ละคน ช่วยลดช่องว่างและความขัดแย้งในการบริหารการจัดการ การใช้เทคนิคแบบ MBWA (Managing by Wandering Around) นับว่าสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้บริหารจะต้องไม่ยึดติดกับห้องแอร์ ต้องหมั่นเดินดูการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมทั้งคอยให้คำชี้แนะและให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นการเดินอย่างมีจุดหมาย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนางานให้เจริญก้าวหน้า โดยมีได้มุ่งจับผิดแต่ประการใด

นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ช่วยทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนดีขึ้น เพราะสามารถวางแผนส่งเสริมและแก้ปัญหานักเรียนได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันถ้าผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชน ก็จะช่วยระดมทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร

สื่ออุปกรณ์ งบประมาณ ฯลฯ มาสร้างสรรคพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ และทัดเทียมกับโรงเรียนอื่น ๆ โดยไม่ต้องรอนงบประมาณจากต้นสังกัด

4. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

ขงจื้อ กล่าวว่า “แม่ทัพที่มีความสามารถอาจถูกแย่งไปด้วยกำลัง แต่ความมุ่งมั่น ไม่สามารถแย่งชิงไปได้” ผู้นำคุณภาพจึงต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ขณะเดียวกันต้องตั้งความหวังไว้สูง (High Expectation) เพื่อให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด นอกจากนี้การทำงานต้องเน้น ที่ผลงานเป็นหลัก (Result Oriented) สังเกตจากผู้นำที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ความมุ่งมั่นจะประกอบด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เพราะในการทำงานย่อมมีอุปสรรคและปัญหาคอยทำลายความตั้งใจ และสมาธิ ขนาดพระพุทธองค์ยังมีมารมาผจญ นับประสาอะไรกับปุถุชน ย่อมมีอุปสรรคอย่างแน่นอน โดยเฉพาะสังคมไทยที่ได้รับการปลูกฝังจากนวนิยายหรือละครน้ำเน่าที่มีแต่ ความอิจฉาริษยา เพลิงแค้น หรือใครได้ดีเป็นไม่ได้ต้องคอยจ้องทำลายกันอยู่ตลอด แต่ผู้นำคงไม่ย่อท้อต่อขวากหนามที่มาขวางกั้น พึงระลึกถึงคำกล่าวของหลวงวิจิตรวาทการที่ว่า “ชีวิตคือ การต่อสู้ ศัตรูคือ ยากำลัง อุปสรรคและปัญหาคือ หนทางแห่งความสำเร็จ” ซึ่งต้องเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตรเราต้องมองว่าคนที่ไม่เห็นด้วยกับเรานั้น เป็นไม้บรรทัดวัดความอดทนและความมุ่งมั่นในการทำงานของเรา นอกจากนี้ลองสังเกตง่าย ๆ ว่า ถ้าว่าเราจะขึ้นได้ต้องมีมดตำน ปลาเป็นยอมนว่ายทวนน้ำ มีแต่ปลาตายเท่า นั้นที่ลอยตามน้ำ ถ้าผู้นำใช้ความมุ่งมั่นและทุ่มเท โดยดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้ก็นับว่าเป็นผู้นำคุณภาพอย่างภาคภูมิใจ ผู้นำคุณภาพจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและใช้ ข้อมูลสถิติในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovation Leadership) มีความสามารถในการจัดการกับความรู้ (Knowledge Management) และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ข้อมูลทางสถิติและงานวิจัยมาประกอบในการตัดสินใจ ผู้นำต้องใช้การบริหารที่ยึดความจริงเป็นหลัก โดยไม่ใช้ความรู้สึก (Leading by fact, not leading by feeling) ต้องกล้าพูดความจริงเกี่ยวกับปัญหาไม่ปิดปัญหาการบริหาร แบบปิดฝุ่นไว้ใต้พรมต้องหมดไป ผู้นำต้องนำปัญหามาวางแผนแก้ไขโดยใช้งานวิจัยเป็นตัวตั้ง การแก้ไขแบบสร้างวิมานในอากาศคงจะช่วยอะไรไม่ได้มาก การใช้คำขวัญและคติพจน์ สุภาษิต เป็นเพียงแรงเสริมกระตุ้นให้เกิดความรู้สึก และกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สามารถบ่งบอกทิศทางในการบริหารได้อย่างแม่นยำ แต่สิ่งนี้นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการ คือ การเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนตามระยะเวลาที่เหมาะสม และนำมาวิเคราะห์อย่างชาญฉลาดด้วยเครื่องมือที่น่าเชื่อถือและเที่ยงตรง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพยากรณ์ด้วยอาศัยหลักแห่งความน่าจะเป็น นับว่ามีประโยชน์ต่อการบริหารอย่างแท้จริงและเพียง

ระลึกเสมอว่า “คุณภาพมิใช่เรื่องบังเอิญ แต่คุณภาพเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการปฏิบัติงาน ที่มีประสิทธิภาพ “

5. ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้อง

ลักษณะของผู้นำคุณภาพที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ต้องสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้อง ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ในด้านส่วนตัวผู้นำต้องให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ลูกน้องเฝ้าปากขอความช่วยเหลือ ผู้นำต้องหาความช่วยเหลืออย่างทันที ในกรณีที่ไม่สามารถช่วยเหลือด้วยตนเอง ก็ควรแนะนำและชี้ทางให้ไม่ควรปฏิเสธอย่างขาดเยื่อใย เพราะการที่คนเราจะขอความช่วยเหลือจากใคร มิใช่เรื่องง่ายโดยเฉพาะนิสัยของคนไทยเป็นคนที่ไม่เกรงใจผู้อื่นการที่เขาขอความช่วยเหลือจากเรา แสดงว่าผู้นำได้รับความไว้วางใจจากลูกน้องเป็นอย่างดี นอกจากนี้ในด้าน หน้าที่การงานผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ลูกน้องทำงานและสนับสนุนให้ความก้าวหน้า เป็นลำดับ และต้องตัดสินใจด้วยความยุติธรรม โดยวางมาตรฐานเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน (Benchmarking) เพื่อให้ทุกคนไปสู่มาตรฐานนั้น ถ้าใครไปถึงก็สนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้าตามลำดับ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคน โดยไม่ให้อภิสิทธิ์เฉพาะกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และที่สำคัญมาตรฐานการเปรียบเทียบนั้นต้องได้รับการยอมรับอย่างทั่วถึง มิใช่เป็นการสร้างเกณฑ์เพื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

6. มีความสามารถในการสื่อสาร

ผู้นำจะต้องสามารถสื่อสารกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานต้องอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจสำนวนที่ว่า “ตีฆ้องร้องป่าว” นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะนอกจากจะเป็นการประชาสัมพันธ์งานแล้ว ยังแสดงถึงความโปร่งใส (Transparency) ของการทำงานที่ได้จับจ้องกันทำ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนยอมรับศรัทธาหน่วยงาน และพร้อมที่จะทำงานด้วยความสุขและปราศจากความกลัว การสื่อสารที่ดีที่สุด คือ การพูดคุยกะจจาแบบปากต่อปากเพื่อให้เห็นถึงบุคลิกภาพ ความรู้สึกที่จริงใจต่อกัน การใช้หนังสือที่เป็นลายลักษณ์อักษรในกรณีที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น การใช้สื่อมวลชนนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารเป็นอย่างดี ผู้นำจึงต้องมีบุคลิกภาพที่ดีมีการพูดจาที่น่าเชื่อถือ มีวาทีศิลป์สามารถพูดจูงใจได้ขณะเดียวกัน ควรมีลักษณะอ่อนน้อมอ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ดีต่อการบริหารและการจัดการ ซึ่งผู้นำที่เข้มแข็งมิได้หมายถึงผู้นำที่แข็งแกร่ง

7. มีความสามารถในการใช้แรงจูงใจ

การใช้แรงจูงใจในการทำงานนับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการ เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งแรงจูงใจนั้นมีทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก แรงจูงใจภายในจะเกี่ยวกับเรื่องของจิตวิญญาณของแต่ละคน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ซึ่งไม่สามารถหยั่งรู้ได้อย่าง

ชัดเจน แต่แรงจูงใจภายนอก พอจะสามารถแยกแยะได้ว่า บุคคลใดมีความสนใจในเรื่องใด ซึ่งผู้นำจะต้องศึกษาคูราจารย์ในฐานะที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ว่าเขามีความต้องการสิ่งใดและตอบสนองความต้องการในเรื่องนั้น เพราะการที่คนจะทำงานเต็มศักยภาพนั้นต้องมีแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ทำ บางคนต้องมีสิ่งของรางวัลมาช่วยยู่จึงจะเกิด บางคนต้องการความก้าวหน้าในตำแหน่ง บางคนต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ แต่บางคนต้องการลาภ ยศสรรเสริญ และได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป ผู้นำจึงต้องวิเคราะห์แยกแยะบุคลากร และใช้ความสามารถในการใช้แรงจูงใจ เพื่อผลักดันให้บุคคลทำงานอย่างเต็มกำลังสามารถ

8. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leadership)

ผู้นำคุณภาพจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ความคิดที่ออกนอกกรอบหรือกฎเกณฑ์เดิม เพื่อประยุกต์งานให้เกิดความก้าวหน้า อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า “การแก้ปัญหาในเรื่องเดิม จะต้องใช้วิธีการใหม่เท่านั้น จึงจะประสบผลสำเร็จ “ถ้าเรายังมัวอยู่กับปัญหาเดิม ๆ โดยไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการมีแต่จะสะสมปัญหาไปเรื่อย ๆ เหมือนดินพอกหางหมู และในที่สุดก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงจึงต้องอาศัยผู้นำที่มีความกล้าหาญและอาศัยความเสี่ยง เพราะครูอาจารย์และคนที่อยู่รอบข้างย่อมเกิดความกลัวในเรื่องการเปลี่ยนแปลง บางคนกลัวเสียผลประโยชน์บางคนกลัวว่าจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดความยุ่งยากขึ้น บางคนกลัวผลกระทบกับหน้าที่การงานซึ่งผู้นำจะต้องวางแผนระยะยาว เพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงลงไป เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

สุภาชิตจินกล่าวว่ “เข้าถ้าเสีย จึงจะได้ลูกเสีย” ผู้นำจึงต้องอาศัยความเสี่ยงในการตัดสินใจต่อความเสี่ยงนั้นจะทำให้งานเกิดความก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพราะการทำงานนอกเหนือจากหน้าที่แล้ว ได้ผลดี ถือว่ เป็นงานขึ้นโบแดงที่ควรแก่ความภูมิใจ ดูตัวอย่างพระเจ้าตากสินที่ให้แก่ทัพนายกอง ทูบหม้อข้าวแล้วปลุกใจให้พล่ พลฮึกเหิมเพื่อตีเมืองจันทบุรี เพื่อจะไปกินข้าวในเมือง เป็นต้น ซึ่งเป็นการใช้หลักของการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้เกิดชัยชนะ เป็นต้น ดังนั้นในปัจจุบันนี้การบริหารที่รอบโยบายหรือ “การทำงานแบบขุนพลอยพยัก หรือนายว่ ขี้ข้าพลอย” ควรหมดสมัยได้แล้ว ผู้นำคุณภาพ (Quality Leadership) ควรมีลักษณะเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ผู้นำด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี การบริหารยึดถือความจริงมากกว่าความรู้สึก มีความสามารถในการสื่อสารใช้แรงจูงใจในการบริหาร รวมทั้งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนา และที่สำคัญผู้นำต้องมีความมุ่งมั่นในการบริหาร โดยเน้นผลงานเป็นหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้นำคุณภาพจำเป็นต้องยึดลูกค้าเป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการความจำเป็น ตลอดจนสร้างความประทับใจเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ โดยเฉพาะผู้เรียนเป็นลูกค้าคนสำคัญ ผู้นำคุณภาพจึงต้องมีเป้าหมายในการพัฒนา โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก (Learner centred) โดยมีการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของ

นักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการทางสถิติและข้อมูลในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง และสามารถทัดเทียมกับสากลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติฉบับปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

ลักษณะของผู้นำที่ดีมีจะต้อง มีวิสัยทัศน์จึงต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารเป็นอย่างดี ต้องรู้จักสะสมความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องมองการณ์ไกลสามารถแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด เปลี่ยนวิกฤติสู่อโอกาส รู้จักทำงานเป็นทีม เน้นความสามัคคี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคลากร ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อหน่วยงานเป็นผลทางด้านจิตวิทยา ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับ และศรัทธา ลักษณะของผู้นำคุณภาพที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ต้องสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้อง ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ตลอดจนแนะนำและชี้ทาง เปิดโอกาสให้ลูกน้องทำงานสนับสนุนความก้าวหน้าเป็นลำดับ การใช้แรงจูงใจในการทำงานนับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการ ผลักดันให้บุคคลทำงานอย่างเต็มกำลังสามารถ เพื่อให้ งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้นำคุณภาพจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ความคิดที่ออกนอกกรอบหรือกฎเกณฑ์ เดิม เพื่อประยุกต์งานให้เกิดความก้าวหน้า

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ เสริมพานิช. (2538). **ภาวะผู้นำ**. การท่าเรือ. (มกราคม-กุมภาพันธ์), หน้า 5-11
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2534). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- ประพนธ์ ผาสุขยืด. (2553). “ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/posts/394926> สืบค้นวันที่ 19 มกราคม 2558.
- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. (2543). **ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2540). **พฤติกรรมองค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2542). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์

Sopit Rotchanaruk. (2553). “ลักษณะผู้นำที่ดี (Good Leadership).” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/posts/372699> สืบค้นวันที่ 20 มกราคม 2558.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership : A survey of the literature.*
New York : Free Press.

ปริทัศน์หนังสือ เงินตราในอาเซียน

Book review : ASEAN Currency

อุทัย กำจร¹
Uthai Kamjorn¹

บทนำ

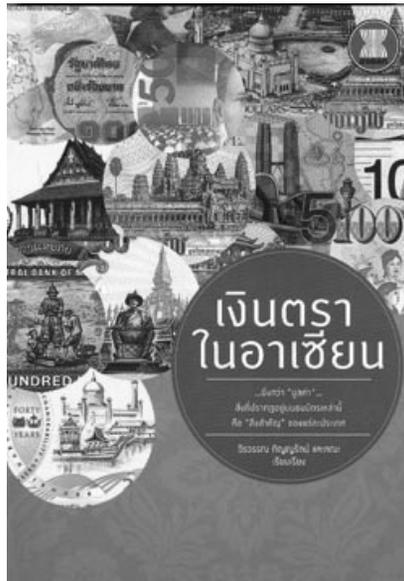
การรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีการลงนามร่วมกันในปฏิญญากรุงเทพฯ เกิดเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีข้อตกลงเพื่อการพัฒนาประเทศร่วมกันที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมเป็นหนึ่งในนามประชาคมอาเซียน โดยมี 3 เสาหลักสำคัญประกอบด้วย ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประชาคมความมั่นคงอาเซียน โดย มีคำขวัญของอาเซียน “One Vision, One Identity, One Community” หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม การตื่นตัวเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การรวมกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ โดยการทำความรู้จักเข้าใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร การติดต่อค้าขายซึ่งกันและกัน มีการเคลื่อนย้ายเงินไปมาระหว่างประเทศมากขึ้น การชำระสินค้าและบริการมีความสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง เงินตราของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศล้วนผ่านการเปลี่ยนแปลงหลายต่อหลายครั้งให้ทันกับยุคกับสมัย

ดังนั้น ก่อนที่จะมาเป็นเงินตราใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกันของบางอย่างมีการแลกเปลี่ยนกันไม่สะดวก สิ่งของที่ต่างกันอาจมีปัญหาเรื่องมูลค่าไม่เท่ากัน จึงทำให้มีการคิดเอาของที่มีมูลค่ามาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ซึ่งให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างอาณาจักรในอดีต ชุมชน ประเทศในปัจจุบัน ระหว่างกลุ่มประเทศในอนาคต จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า เงินตรา เป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาประเทศ พัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งด้านอื่น ๆ จากวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จนมาเป็น “เงินตราในอาเซียน” ที่ใช้ในปัจจุบัน

ผู้แต่งหนังสือ

หนังสือเงินตราในอาเซียน เรียบเรียงโดย วีรวรรณ ภิญญรัตน์ และคณะ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ จำกัด พิมพ์ครั้งที่ 1 ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2555

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ภาพที่ 1 รูปเล่มหนังสือเงินตราในอาเซียน

ลักษณะรูปเล่มหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีจำนวน 1 เล่มจบ รูปเล่มปกอ่อน ขนาดกว้าง 18.5×26 เซนติเมตร จำนวนหน้า 227 หน้า กระดาษที่ใช้กระดาษออบมัน ปกหน้าและหลังเป็นภาพสีของบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเงินตราของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้องในเนื้อหา ภายในเล่มมีคำนำ สารบัญ และเนื้อหาตามลำดับ เนื้อหาไม่มากเกินไป มีการค้นคว้าการนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ของเงินตราในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน มีตัวอย่างภาพสีประกอบของเงินตราแต่ละประเภทแต่ละชนิดราคา รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหาหรือบรรณานุกรม ยังไม่ปรากฏให้เห็นสำหรับหนังสือเล่มนี้ ทำให้ผู้อ่านไม่สามารถทราบแหล่งที่มาหากต้องการไปเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

เนื้อหาของหนังสือ

หนังสือมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

เนื้อหาแรก กล่าวถึงเงินตราในอาเซียน วิวัฒนาการความเป็นมาของเงินตราในอาเซียน เริ่มจากการใช้สิ่งของต่อสิ่งของแลกเปลี่ยนกัน ทำให้มีการคิดเอาของมีค่าขึ้นมาใช้เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน เช่น ลูกปัด เกลือ เปลือกหอย ขนนก เครื่องประดับ โลหะต่าง ๆ มาใช้ ในการแลกเปลี่ยนจากการแลกเปลี่ยนสู่การใช้เงินตรา มีการใช้แร่เงินและแร่ทองคำเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน การชำระสินค้า มีการรับรองค่าน้ำหนักของเงินตราโดยการประทับตราหรือเครื่องหมายเฉพาะลงบนแท่งเงิน เงินตราจึงมีลักษณะเป็นแท่งตามขนาดต่าง ๆ จึงเป็นเป็นมาตรฐานเรียกหน่วยของเงิน

จากหลักฐานปรากฏในจารึกกฎหมายของพระเจ้าอัมมูราปิ กษัตริย์แห่งบาบิโลน เงินลักษณะรูปร่างแบบเหรียญประมาณ 700 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยพระเจ้าแผ่นดินแห่งอาณาจักรลิเดีย ส่วนหนึ่งของประเทศตุรกี มีการนำเม็ดโลหะผสมทอง ประทับตราหัวสิงห์เป็นตราพระราชลัญจกรเพื่อรองรับน้ำหนักและมูลค่าของเหรียญขนาดต่าง ๆ ระบบการผลิตเงินตราแพร่หลายถึงกรีก มีส่วนในการเผยแพร่การใช้เหรียญยังเมืองต่าง ๆ จนอาณาจักรโรมันขยายอำนาจระบบการผลิตเหรียญเงินก็แพร่ออกไปทั่วโลก

จนเงินตรากลายเป็นที่มาแห่งอำนาจ สื่อกลางการแลกเปลี่ยนชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน การค้าขายก็เริ่มขยายตัวทวีปยุโรป เริ่มเจริญรุ่งเรืองมีความต้องการวัตถุดิบและสินค้ามากขึ้น ประเทศที่เป็นมหาอำนาจในขณะนั้นส่งเรือออกสำรวจทางเดินเรือและวัตถุดิบ ทำให้เกิดนักเดินเรือคนสำคัญหลายคน เช่น มาเจลแลน กัปตันคุก โคลัมบัส ซึ่งได้ค้นพบดินแดนใหม่ รวมทั้งดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เต็มด้วยเครื่องเทศที่ต้องการ นำไปสู่การเข้ายึดดินแดนและเป็นอาณานิคม เกิดเป็นสกุลเงินร่วมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ชาวยุโรปเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยึดครองพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้เป็นอาณานิคม ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อสะดวกต่อการแสวงหาวัตถุดิบกลับสู่ประเทศ ดินแดนอาณานิคมกลายเป็นตลาดการกระจายสินค้า จึงมีใช้สกุลเงินร่วมกัน เช่น สกุลเงินเปียสต์ ดอลลาร์ ดอลลาร์มลายัน ภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคม และเงินตราของประเทศ ส่วนหนึ่งของการแสดงความเป็นเอกราช หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาแต่ละประเทศต่างหาหนทางแสดงความเป็นเอกราช การต่อสู้ทางการเมือง เมื่อได้รับเอกราชก็พยายามแสดงเอกลักษณ์ของประเทศตน การออกธนบัตรก็ชี้ให้เห็นว่าไม่ขึ้นกับเจ้าอาณานิคมต่อไป เช่น การออกธนบัตรของประเทศมาเลเซีย บรูไน และสิงคโปร์ ใช้สกุลเงินร่วมกันคือ ดอลลาร์ช่องแคบ และดอลลาร์มลายัน จากนั้นเปลี่ยนมาใช้สกุลเงินดอลลาร์มลายา และบริติชปอนด์นิวยอร์กหรือที่รู้จักในชื่อ ริงกิต เงินริงกิตใช้ใหม่มาหลังจากเรียกร้องเอกราช ในปี ค.ศ. 1957 และใช้เมื่อมาเลเซียก่อตั้งประเทศขึ้นในปี ค.ศ. 1963 เหมือนกับใช้ที่ใช้ในสิงคโปร์ ภายหลังได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1965 หลังจากปี ค.ศ. 1967 ทั้งสามประเทศได้ยกเลิกเงินนี้ไป และเริ่มออกใช้เงินตราของตนเองสกุลเงินที่ใช้ร่วมกันถือเป็นอันสิ้นสุดลง เพราะแต่ละประเทศเริ่มมีเงินตราเป็นของตนเอง คือวิวัฒนาการความเป็นมาของระบบเงินตราจากอดีตและมาจนถึงปัจจุบันก่อนจะมาเป็นเงินตราที่ใช้กัน

เนื้อหาส่วนที่สอง กล่าวถึงเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเงินตรา เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเงินตรา การจำแนกเงินตรา การให้ความหมายถึงภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินแข็งตัว ค่าเงินอ่อนตัว การแบ่งมาตรฐานเงินตรา สัญญาลักษณะธนาคารกลางของแต่ละประเทศทั้ง 10 ประเทศ เช่น ธนาคารกลางแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ใช้สัญญาลักษณะตัวย่อคือ BI มาเลเซีย(BNM) ฟิลิปปินส์(BAP) สิงคโปร์(MAS) กัมพูชา(NBC) เป็นต้น และเริ่มเนื้อหาเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเงินตราในอาเซียนทั้ง 10 ประเทศดังนี้

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย เนการาบรูไน ดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเนื้อหาหลัก ๆ กล่าวถึงความเป็นมาของการออกธนบัตรหรือเงินตรามาใช้จากอดีต ตั้งแต่การยึดครองจากอาณานิคม หรือสงครามโลก จนได้มาซึ่งเอกราช การพัฒนาเปลี่ยนแปลงธนบัตรเรื่อย ๆ มา จนถึงมีการออกธนบัตรหรือเงินตรามาใช้ในปัจจุบัน และต่อมากล่าวถึงธนบัตรที่มีการใช้ในปัจจุบัน บอกสกุลเงิน ชนิดราคาของธนบัตรและเหรียญชนิดราคาต่าง ๆ ของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีภาพประกอบสี ลวดลาย สัญลักษณ์ของธนบัตรและเหรียญแต่ละชนิดที่ใช้ในปัจจุบัน พร้อมทั้งเส้นชี้โยงอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับภาพเงินตราทั้งด้านหน้าและด้านหลังที่ปรากฏอยู่บนธนบัตรหรือเหรียญ จะเห็นได้ว่าการออกธนบัตรใช้ต่างมีความหมายและความสำคัญของแต่ละประเทศนั้น ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับการได้รับเอกราช กษัตริย์ วีรบุรุษ บุคคล กลุ่มชาติพันธุ์ สถานที่ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม พิษพรณ รวมทั้งเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ หรือสิ่งอื่นใด ๆ ล้วนบอกความเป็นมาและความสำคัญทั้งสิ้น รูปแบบ เงินตรา ชื่อเรียกและการกำหนดมูลค่าของเงินตรา ก็ย่อมมีแตกต่างกันไปของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ไล่เรียงเนื้อหาดังกล่าวจนครบทั้ง 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน

คุณค่าของหนังสือ

หนังสือเงินตราในอาเซียนเล่มนี้เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการความเป็นมาของเงินตรา และเงินตราในอาเซียนของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่ว่าจะยุคก่อนสมัยประวัติศาสตร์ จากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งมีประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป เพื่ออ่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ประกอบการค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ ได้มีความรู้ความเข้าใจและเรียนรู้เรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเทศอาเซียนและเงินตราในประเทศสมาชิกอาเซียนเบื้องต้นได้มากขึ้น โดยผ่านทางธนบัตร เงินตราในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งบอกเล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเงินตราในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้สะท้อนเรื่องราวบุคคลที่สำคัญ สถานที่ วัฒนธรรม และประเพณี เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสิ่งต่าง ๆ ไม่นับเนื้อหามากเกินไป อ่านแล้วเข้าใจง่ายและทำให้ไม่น่าเบื่อเกินไป

บทสรุป

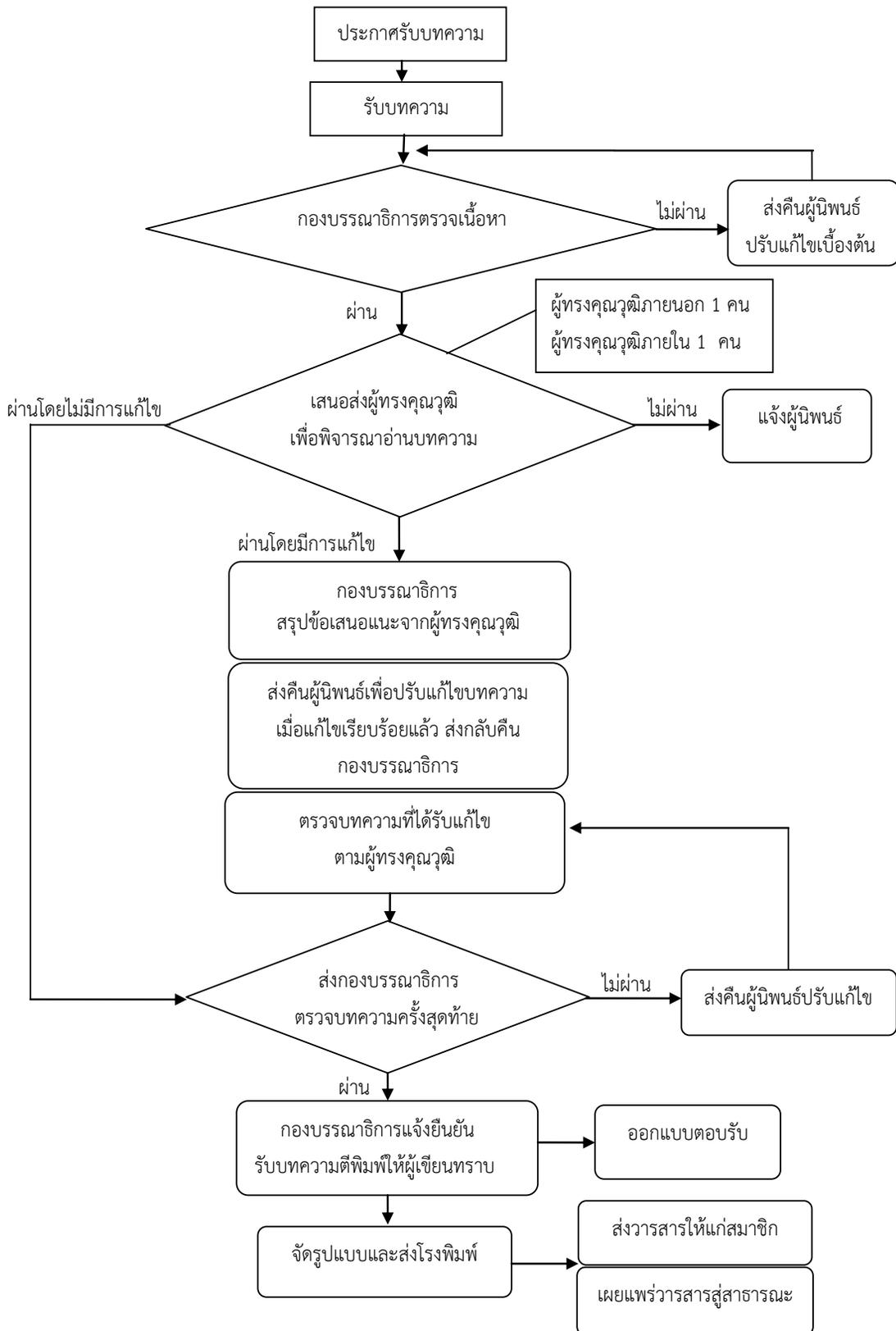
หนังสือเงินตราในอาเซียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิวัฒนาการความเป็นมาของเงินตรา ตั้งแต่วิวัฒนาการจากการแลกเปลี่ยนมาสู่การแลกเปลี่ยนที่ใช้เงินตราตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเรื่อง

นำรู้เกี่ยวกับเงินตรา และเงินตราอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เงินตราแต่ละประเทศได้ผ่านการพัฒนาหมุน และเปลี่ยนแปลงหลายต่อหลายครั้งให้เพื่อทันกับยุคกับสมัย วิวัฒนาการสะท้อนให้เห็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บุคคล สถานที่ วัฒนธรรมและประเพณี การปลูกฝังของพลเมืองในชาติ การได้รับเอกราช ล้วนมีประวัติความเป็นมาและความสำคัญทั้งสิ้น จวบจนมาเป็นเงินตราในอาเซียนที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบันนี้ เหนียวกับบุคคลทั่วไปได้อ่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้มีความรู้ ความเข้าใจ ประเทศสมาชิกอาเซียน เงินตราของแต่ละประเทศ ที่ไม่เคยรู้มาก่อนสามารถหาคำตอบนี้ได้จากหนังสือเงินตราในอาเซียนเล่มนี้

เอกสารอ้างอิง

วีรวรรณ ภิญญรัตน์. (2555). **เงินตราในอาเซียน**. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สถานที่ติดต่อ

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 3 อาคาร 38 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตีพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้แต่ง (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussions) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา

เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

11. เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดต่อมา

2.2 ผู้แต่ง (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

3. บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความที่ทบทวนและรวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือใหม่ วารสารใหม่ และการแนะนำเครื่องมือใหม่ที่น่าสนใจหรือจากผลงานประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์ เปรียบเทียบในบทความ

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาที่จะนำไปสู่การนำเสนอเนื้อหาสาระของบทความ

3.2 เนื้อหา (Content) แยกตามประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ครอบคลุม พร้อมการอ้างอิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดอย่างชัดเจนและกระชับ

3.4 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ส่งด้วยตนเองทางไปรษณีย์ทางอีเมล Human_Journal@hotmail.com หรือทางออนไลน์ที่เว็บไซต์ <https://jhs.sru.ac.th/> ต้องประกอบด้วยแบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ พร้อมบทความต้นฉบับแบบพิมพ์ 3 ชุด ส่งมาที่สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 3 อาคาร 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369 กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ จะแจ้งให้ผู้พิมพ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) 1 แผ่น ทั้งนี้ผู้พิมพ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับทางสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร จะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษความกว้าง 19 เซนติเมตร และความสูง 26.50 เซนติเมตร โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและล่าง 3.00 เซนติเมตร ด้านซ้ายและขวามือ 2.50 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 ทำยกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 14 ตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 ตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และเพื่อระบุเชิงอรรถไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข¹ กำกับไว้บนนามสกุล ผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิด ตัวธรรมดา

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษ ด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญภาษาอังกฤษแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้คำอธิบายอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ คำอธิบายให้อยู่ด้านล่าง

2. การเขียนเอกสารอ้างอิง

ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association citation style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยางค์นะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.1 หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ : เจริญเทพ เอ็ดดูเคชั่น.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*.

New york : John wiley & sons.

2.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//เมืองที่พิมพ์.//หน่วยงานที่เผยแพร่.

ตัวอย่าง

อัคราพร สุขทอง. (2558). **การพัฒนาเทคนิคการสอน “เรียมอันเร” จากภูมิปัญญา**

ชาวบ้านสุรินทร์. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Hickman, George A. (2010). *The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand*. Chiang Mai : Chiang Mai University.

2.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ (บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุงลงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

ตัวอย่าง

คณิงนิตย์ ไสยโสภณ. (2554). *คุณค่าและความเชื่อตำนานนาครที่มีอิทธิพลต่อวิถีประชากรกลุ่มชนกลุ่มน้ำแม่โขงในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (กลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Napaporn Kaewnimitchai. (1996). *An Analysis of College Student Culture in Thai Higher Education Institutions*. Doctoral Dissertation Graduate School Chulalongkorn University.

2.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”//ในชื่อรายงานการประชุม.// วันเดือนปีที่จัด.//เลขหน้า.//สถานที่:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วิสูตร อยู่คง (2537). “การฟื้นตัวของป่าชุมชนดงใหญ่.” ใน *การบรรยายเรื่องการฟื้นฟูป่าโดยช่วยต้นไม้ให้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ*. วันที่ 11 เมษายน 2537. หน้า 10-11. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน.

Paitoon Sinlarat. (1995). “Success and Failure of Faculty Development in Thai University.” In *Preparing Teachers for all the World’s Children : An Era of Transformation Proceedings of International Conference, Bangkok*. pp. 217-233. Bangkok : UNICEF.

2.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”//ชื่อวารสาร./ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์)/: เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง

สารทิ วรณตรง. (2559, มกราคม-มิถุนายน). “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ ภาคพิสดาร.” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 18(1) : 139-143.

Cooray, V. (1992, July-August). "Horizontal Fields Generated by Return Strokes." *Radio Science*. 27(9) : 529-537.

2.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปี,/เดือน/วันที่พิมพ์).// "ชื่อบทความ."// "ชื่อหนังสือพิมพ์."// เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). "เกียรติอันภาคภูมิใจ." *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 6.

Jewell, Mark. (2006, November 7). "Silent Aircraft' Spreads its Wings." *Bangkok Post*. p. B5.

2.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.// (ปี).// "ชื่อบทความ."// [ประเภทสื่อที่เข้าถึง].// เข้าถึงได้จาก:/ แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์// สืบค้น/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

ตัวอย่าง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). "พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com 3.htm> สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548.

Costello, M. (2002). "Sicl of Stocks? Here Are 7 Alterantives. W." [Online]. Available : http://momey.cnn.com/2002/07/09/pf/investing/q_alternatives/index.htm Retrieved July 11, 2002.

2.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.// (ปี,/เดือน/วันที่).// ตำแหน่ง(ถ้ามี).// สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

เกษม จันทร์แก้ว. (2554, สิงหาคม 1). นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สัมภาษณ์.

Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin University. Interview.

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อและการสมัครเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กรุณาติดต่อสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 3 อาคาร 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369

อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 180 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

แบบฟอร์ม

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ลงวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วันที่เดือน..... พ.ศ.

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ(ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน

อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน)

โปรแกรมคณะ.....

บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน)

4. ขอส่งนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) ได้แก่

บทความวิจัย เรื่อง

บทความวิชาการ เรื่อง.....

บทความปริทรรศน์ เรื่อง.....

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง

5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี).....

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่

แขวง/ตำบลเขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์มือถือ.....โทรศัพท์/โทรสาร.....

Email.....

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย แผ่น CD ข้อมูลต้นฉบับ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางอีเมล Human_Journal@hotmail.com

เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางออนไลน์ <https://jhs.sru.ac.th/>

ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

หมายเหตุ

- กรณีส่งเอกสารต้นฉบับด้วยตัวเอง มีแผ่นซีดีต้นฉบับ 1 ชุด และเอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด
- กรณีส่งเอกสารพิมพ์ต้นฉบับ ส่งไฟล์ทางอีเมลทางออนไลน์ มีแบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์วารสารและไฟล์ต้นฉบับ
- ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วัน.....เดือน.....ปี.....

ชื่อ-นามสกุล.....

ที่อยู่ (สามารถติดต่อได้).....

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

มีความประสงค์จะขอรับเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สมาชิกประเภทรายปี 1 ปี 2 ฉบับ ราคา 300 บาท

จัดซื้อวารสาร เล่มละ 180 บาท ปีที่.....ฉบับที่.....จำนวน.....เล่ม

รวมเป็นเงิน.....บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ชำระโดย

โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด

ชื่อบัญชี เงินรายได้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขที่.....สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

โปรดนำส่งวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สถานที่ติดต่อ ที่บ้าน ที่ทำงาน

เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงินและใบสมัคร

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000

โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369 e-mail : Human_Journal@hotmail.com

แนะนำผู้เขียน

สังวาลย์ ตุกพิมาย	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สารภี วรรณตรง	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สุภาสินี วิเชียร	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รุ่งวิภา มนต์ทอง	นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
นิรมิต ชวาระนอง	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
สุจิตรา ไชมะพัฒน์	นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
พงษ์ธร สิงห์พันธ์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
นิมิตรา บุตรกันหา	นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ประทีป แชรรัมย์	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อัคราพร สุขทอง	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

แนะนำผู้เขียน (ต่อ)

สุดสะอาดพอน สิงสีทา	นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
คณิงนิตย์ ไสยโสภณ	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
หนูไผ่ เพ็งจันทร์	นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เบญจวรรณ วงษาวดี	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มานพ สารสุข	โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” เทศบาลเมืองสุรินทร์
วรพจน์ วิบูลย์วิริยะสกุล	เทศบาลตำบลสตึก
พระครูเกษมอาจารย์สุนทร (ศุภกิตติ์ ชนุชรัมย์)	วัดบ้านหนองหว้า
สถาพร ศรีเพียวไทย	เทศบาลเมืองสระแก้ว
อุทัย กำจร	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

